TĖVYNĖS SARGAS

Redaktoriams keičiantis

Lietuvos laisvinimo problemos

Vyskupiškosios pasiuntinybės apmąstymai

Helsinkio procesas — laimėjimas ar pralaimėjimas?

1984 metai: faktas ar fikcija?

Sovietų slaptosios tarnybos veikla

1984 Nr. 1 ((57)

TĖVYNĖS SARGAS — GUARDIAN OF THE FATHERLAND

Pradėtas leisti 1896 m. — Established 1896

Redaguoja — Editor: Algirdas J. Kasulaitis

Redakcijos adresas — Address of Editor: 894 East 223rd Street, Euclid, Ohio 44123. Tel. (216) 261-4994

Administracija: Adomas Viliušis, 4050 S. Campbell, Chicago, IL. 60632. Tel. (312) LA 3-8330.

Leidžia Popiežiaus Leono XIII Literatūrinis Fondas.

Vladas Šoliūnas, 8335 Fieldcrest, Willow Springs, IL. 60480. Tel. (312) 839-5874.

Published by Pope Leo XIII Literary Fund.

Viršelį piešė Paulius Jurkus.

Spaudžia PRANCIŠKONŲ spaustuvė, 341 Highland Blvd., Brooklyn, N.Y. 11207

TĖVYNĖS SARGO BENDRADARBIAI

M. J. Adomaitis, P. Alšėnas, P. Bagdanavičius, kun. V. Bagdanavičius, MIC, P. Balčiūnas, dr. J. Balys, O. Baršketytė, dr. K. Bobelis, vysk. V. Brizgys, dr. A. M. Budreckis, J. Burkus, St. Dzikas, prof. dr. J. Eretas, P. Gaučys, M. Gelžinis, L. Grinius, dr. P. Kaladė, J. Kairys, A. J. Kasulaitis, B. Kemežaitė, dr. A. Kučas, dr. O. Labanauskaitė, J. B. Laučka, M. Liulevičienė, J. Lymantas, M. Mackevičius, P. Maldeikis, Č. Masaitis, prof. dr. J. Meškauskas, M. Peteraitienė, prel. P. Ragažinskas, S. Rauckinas, A. Rinkūnas, A. Rugytė, J. Sakas-Sakevičius, P. Spetyla, dr. V. Sruogienė, P. Stravinskas, S. Sužiedėlis, dr. K. Šidlauskas, dr. A. Škėrys, Vl. Šoliūnas, dr. D. Tamulionytė, K. Tautkus, prel. L. Tulaba, kun. dr. Ig. Urbonas, dr. J. Vaišnora, MIC, dr. J. K. Valiūnas, A. Venckus, A. Viliušis, kan. V. Zakarauskas, dr. T. Žiūraitis, O.P., B. Žukauskas.

TĖVYNĖS SARGAS

1984 SUKAKTUVINIAI VLIKO METAI Nr. 1 (57)

REDAKTORIAMS KEIČIANTIS

Praėjusis "Tėvynės Sargo" numeris buvo paskutinis redaguotas p. Petro Maldeikio. Jis dabar pasitraukė į pelnytą poilsį. Žurnalą jis redagavo 8 metus. Tai buvo ilgi, nuoširdaus ir pasišventusio darbo metai.

Tai buvo metai ir labai apčiuopiamo progreso. "Tėvynės Sargas" anksčiau pasirodęs tik kartą metuose, tvirtose P. Maldeikio rankose ne tik sudažnėjo — pasirodo tris kartus metuose, bet ir supunktualėjo — išėjo kas keturi mėnesiai, taip, kad skaitytojai jau galėjo jo laukti reguliariai, nustatytu metu. Išeivijos sąlygose tai vienintėlis politinis žurnalas, įstengiąs taip rodytis.

Dar įpatingesnė pažanga tai žurnalo pobūdžio, veido formavimas. Jei anksčiau "Tėvynės Sargas" buvo daugiau aplinkybių apspręstas, mažiau redaguojamas, daugiau "sudedamas", tai p. Maldeikio rankose jis jau redaguojamas, jo medžiaga parenkama, jo stilius išlaikytas, pobūdis nesikeičiąs, veidas lygus ir "neraukšlėtas".

P. Maldeikis uždaro duris laikraštinei diskusijai ir greit pasenstančiai kronikai. Viena daugelių atvejų neproduktinga, kita senstanti. Tačiau jis atidaro duris rimtam, akademiniam problemų svarstymui, esmingesniam disputui, išliekančio įdomumo ir svarbos kronikai. Jis atskleidžia "Tėvynės Sargo" puslapius visiems žmonėms ir visoms temoms, saugodamas jo politinį charakterį ir akademinį lygį. Iš tikrųjų tai buvo savo, labai tauraus, darbštaus, principingo ir intelektualinio asmens konkretizavimas lietuviško žurnalo asmenybėje.

Redaktoriaus Maldeikio pasiges žurnalo skaitytojai ir dabartinis redaktorius. Pasiges jo tvirtos redaktoriaus rankos ir išskirtinai kūrybinės plunksnos. Vienam iš ateinančių numerių

Lietuvos Nacionalinė
M. Mažvydo Biblioteka

KRIKŠČIONIS IR POLITIKA

V. ALBUŠIS

Lietuviai krikščionys demokratai ir "Tėvynės Sargas" ne kartą yra pasisakę krikščionybės, politikos, jų santykių, pasaulėžiūros ir politikos bei nepasaulėžiūrinės politikos klausimais. Pabrėžiant tai vieną, tai kitą aspektą, iš esmės tarta, kad kiekvienas žmogus turi tam tikrą pasaulėžiūrą ir ja vavovaujasi ne tik privačiame, bet ir viešajame gyvenime. Kaip tik todėl ir politiniai sprendimai neatsiranda iš oro, kaip koks Deus ex machina, bet esmėje išplaukia iš atskirų žmonių ir jų sambūrių pasaulėžiūros, jų ideologijos ir nusistatymų.

Ne vieną kartą tad tarta, kad ir taip vadinamoji "nepasaulėžiūrinė" politika yra tik paprastas nesusipratimas, negalimybė. Juk teigti, kad jokia pasaulėžiūra, jokis esminis nusistatymas neturi turėti vietos ir įtakos valdžios sprendimuose ar politinės partijos programoje, reiškia teigti ateistinę pasaulėžiūrą.

Šiandien demokratinėse Jungtinėse Valstybėse įvairiais įstatymais yra reguliuojami net tokie dalykai, kaip abortai, eutanazija, švietimas, pornografija, neturto riba, mityba, jau nekalbant apie mokesčius, ginklavimąsi, branduolinę energiją, socialinę atsakomybę, nusikaltimus, tarptautinius santykius ir t.t. Todėl teigti, kad visi pagrindiniai sprendimai, kuriuos daro prezidentas, kongresas ir teismai bei šimtai tūkstančių kitų sprendimų, yra daromi be pasaulėžiūrinio įsitikinimo, kažkokioj "nepasaulėžiūrinėj" tuštumoj, reiškia teigti negalimybę ir netiesą. Juk net tokis iš karto "materialistinis" procesas kaip biudžeto svarstymas ne tik gali, bet dažnai būna labai aiškaus pasaulėžiūriškumo liūdininkas. Tam tikros

---

mes jį prisiminsime jam švenčiant šviesaus ir garbingo gyvenimo 80 m. sukaktį.

Žymint ilgų metų darbą, sunku rasti tinkamą padėką. Tačiau mūsų pasiryžimas sekti jo pėdomis, tausojant jo liniją ir nusistatymą ir gerbiant jo palikimą tebūna bent simbolis mūsų ir mano giliai jaučiamos padėkos p. Maldeikiui už didį darbą idėjai ir broliams.

A. J. Kasulaitis
Redaktorius

pinigų sumos skyrimas tiltams statyti ar keliams tiesti niekuomet nėra tik neutralus aktas, kai tų pinigų pritrūksta protiniams ligoniams padėti ar alkaniems vaikams pavalgydinti. Pinigų skyrimas šimtui tankų ar šimtui lėktuvų ar pagaliau branduolinėms bomboms ar nervų dujoms gaminti niekuomet nėra tik nepasaulėžiūrinės politikos sprendimas, bet visuomet vidinio, esminio nusistatymo išraiška.

Iš kitos pusės teigti, kad valstybė neturinti teisės vadovaujantis kokia pasaulėžiūra naudoti prievartos priemones siekiant viešosios gerovės tikslų, reiškia lygiai teigti negalimybę. Juk jau dažniausiai sutinkamieji konstitucijų posmai yra pačių giliausių pasaulėžiūrinių įsitikinimų išraiškos.

Mirties bausmė, visas teisminis procesas, mokesčiai ir jų naudojimas, ginklavimasis, karinė prievolė, ekonominė politika dažniausiai yra prievartinės prigimties elementai krašto tvarkymęsi. Mokame mokesčius, sėdime kalėjime, tarnaujame kariuomenėje ir perkame automobilius ne todėl, kad taip norime, kad įstatymas labai tiesioginiai ar net ir labai netiesioginiai mus verčia tai daryti. Tas įstatymas, gi, gali būti krikščioniškas, šintoistinis, ateistinis ar dar kitokis, bet jis nėra ir esmėje negali būti nepasaulėžiūrinis. Jis visuomet atšviečia daugumos nusistatymus ir mąstyseną. Taip ir turi būti. Žinoma, tas nereiškia, kad jis visuomet tobulai teisingas ar tobulai tolerantingas, ar pagaliau, kad mažuma neturi būti bojama ir jos nuomonės paisoma. Tas tik reiškia, kad demokratinėj visuomenėj, kuri niekuomet nėra tobula, negalima išsiversti be pasaulėžiūrinės politikos ir tokios dozės prievartinės įstatymdavystės, kiek reikia viešajam gėriui siekti ir tam tikslui tarnauti.

Neseniai krikščionio ir politikos klausimais pasisakė vienas žymiausių Amerikos teisininkų ir teisės istorikų, katalikas, John T. Noonan, Jr., šiuo metu dėstąs Californijos universitete, Berkeley teisių fakultete. Jis savo laiku buvo ir Tautinės Saugumo Tarybos valdininkas ir įvairių popiežiškų ir Amerikos Katalikų episkopato komisijų narys.

Noonan mano, kad prez. Reagano toks didelis pasisekimas tarp religinių konservatorių bei katalikų slypi fakte, kad jis kai kurias idėjas, kurių šaknys yra aiškiai religinėje sferoje, bando perkelti į viešąjį gyvenimą ir jo reguliavimą. Prez. Carterio asmeninis religingumas, jam atrodo, buvo atskirtas nuo Carterio įstatymdavystės pastangų.

Noonan nesupranta, kaip krikščionis gali dalyvauti poli-

tiniame procese, užsklendęs save dieviškajai minčiai ar valiai. Paklaustas, kaip galima atskirti tuos žmones ir jų grupes bei jų veiklą, kuri siekia viešojo gėrio, teisingumo nuo tų, kurie siekia naudos tik savo religinei grupei, tai yra tarnauja tik savo pasaulėžiūros siauriems siekiams ir tikslams, Noonen tarė, kad čia svarbūs du kriterijai. Pirmas — tai būdų ir priemonių kriterijus. Jei asmenys, dalyvaudami valdžios vykdyme ar politiniame procese apskritai, naudoja suktas priemones ir aiškiai propagandistinius metodus, jie nesielgia krikščioniškai. Antrasis kriterijus yra substantyvus, tai yra, kiek žmonių ar jų grupių siekiniai derinasi su tų žmonių siekiniais, kurie klauso Dievo žodžio taip kaip jį skelbia Bažnyčia. Noonan sako: "Paimkim konkretų pavyzdį. Man atrodo, kad kiekvienas pastabus krikščionis žino, kad šiuo metu JAV vyksta didžiulės skalės masinės žudynės, kur kasmet nužudoma abortais 1.5 milijono kūdikių. Lygiai kiekvienas žino, kad užsiangažavęs krikščionis dirbs, kad šis blogis būtų panaikintas".

Tai labai aiškus pasaulėžiūrinio, teistinio užsiangažavimo pavyzdys. Noonan labai teisingai sako, kad prieš blogį (abortus) reikia kovoti visur, visuomet ir visomis priemonėmis. Negalima vienus įsitikinimus turėti šeimoje, bažnyčioj per pamaldas, savo pasaulėžiūrinėje ar kultūrinėje organizacijoje ir kitus (ar kitokius) politiniam procese, specialiai įstatymdavystėje.

Jis mano, kad krikščionys turėtų nusikratyti juos apimančia apatija. Jie turėtų praplėsti savo akiratį ir suprasti, kad yra ir kitokių uždavinių bei siekinių, negu ekonominiai. "Tautinio Teisės Gyventi Komiteto ir kitų užsiangažavusių krikščionių grupių augimas, liūdija krikščionybės galią atskleisti ir kitus, ne tik ekonominius impulsus", sako prof. Noonen. Televizija, spauda ir radijas, pagal jį, stengiasi visą politinį veikimą suniveliuoti į "duonos ir sviesto" plotmę. Tačiau yra ir kitokių siekinių, kurie turi masių dėmesį.

Prof. Noonen mano, kad federalinė teisminė aparatūra yra atsilikusi nuo masės ir nejaučia tautoje esančių nusistatymų. Tiek federaliniai teismai, tiek prokuratūra plačiąja prasme, tiek teisinė administracija yra gausi protingais, šviesiais, idėjiniai angažuotais ir pasiaukojusiais žmonėmis, kurie daugiau ar mažiau sąmoningai propaguoja laicistines mintis ir jas diktatoriškai krauna ant visuomenės pečių. Pagal Noonan, "mes turime, kaip vienas sociologas ją pavadino 'imperato-

rišką federalinę teisės aparatūrą', kuri nesiderina su mūsų paveldėtomis pagrindinėmis vertybėmis".

Noonan mano, kad daugelis amerikiečių šiandien jaučia tam tikrą susvetimėjimą kaip tik dėl to, kad kraštas yra valdomas specifinės naujos klasės. Ši "naujoji klasė" sudaryta iš technologų ir žodžių manipuliatorių. Jie yra jėgos elitas ir jie aiškiai dominuoja Amerikos politinėje sistemoje. Jie nekreipia dėmesios į tuos, kurie jiems nepriklauso. Kol ši grupė dominuos, daugelio atsiribojimas nuo vadovaujančio sluogsnio nesibaigs.

Noonan mano, kad religinės bendruomenės ir ypač krikščionys turėtų siekti ir specifiniai dvasinių tikslų ir specialiai politinių. Gaila, bet nedarymas ar per mažai darymas vienoje srityje dažniausiai tampa kliūtimi kitos srities veikloje. "Mes turime išteklius siekti evangelinių tikslų, nešant Evangeliją savo artimui", — sako prof. Noonan ir priduria, "bet mes lygiai privalome išvystyti konkrečius pasiūlymus teisingumui siekti, ypač teisingumui, liečiančiam negimusius kūdikius".

Jis mano, kad Popiežiaus Jono Pauliaus II perspėjimas vyskupams ir kunigams nedalyvauti politikoje yra teisingas ir prasmingas. Iš tikrųjų, tai pasauliečių krikščionių sritis. Iš kitos pusės, ir patį perspėjimą reikia suprasti teisingai. Iš tikrųjų Popiežius nenori matyti vyskupus ir kunigus dalyvaujant politinėse institucijose, užimant rinktas vietas ar politines tarnybas. Tačiau jis juos ragina ne tik skelbti Evangeliją, bet ją gerokai konkretizuoti ir pritaikinti specifinių problemų sprendimui.

Amerikos visuomenė jau dabar yra sukūrusi demokratinės bendrijos modelį, kuris lygių neturėjo ir neturi. Dar niekur neegzistuoja tiek pagarbos žmogui, jo asmeniui, religinės ir rasinės tolerancijos, tarpkultūrinio bendradarbiavimo, tiek ekonominės pusiausvyros ir pan., kaip šiandienos amerikinėje visuomenėje. Tai didele dalimi dėka atskirų krikščionių ir jų grupių nuolatinės ir prasmingos akcijos.

Laikraščių skiltys ir televizijos bei radijo bangos rodo ypatingą pagarbą Bažnyčiai ir dėmesį jos mintims, sako Noonen. Imkim tik vyskupų laišką taikos ir brnaduolinių ginklų klausimu. Jis susilaukė išskirtinai protestantiškoj ir laicistinėje Amerikoje visuotinio ir pagarbaus dėmesio.

Tokia situacija neatsirado savaime. Tai išdava kaip tik tų žmonių ir jų grupių ilgametės veiklos, kuri nuolatos atsi-

LIETUVOS LAISVINIMO PROBLEMOS

Algirdo J. Kasulaičio pranešimas, skaitytas VLIKo seimo simpoziume 1983 m. lapkričio mėn. 12 d. Detroite.

Lietuvos laisvinimo problemos yra ir labai plati ir gerokai siaura tema. Renkuosi siauresniąją temos interpretaciją, visų pirmiausia paisydamas duotojo laiko imperatyvo.

Iškelti vieną kitą Lietuvos laisvinimo problemą šiandien tinka, nes minime apskritesnę VLIKo 40 m. veiklos sukaktį. Sukaktis gi teikia ir tam tikrą progą ir perspektyvą tokių problemų kiek esmingesniam apsvarstymui.

Viena tokių problemų, mano galva yra laisvinimo organizacijos bei veiklos koncepcijos išlaikymas. Turiu galvoje, labai paprastai, teisingų principinių nusistatymų, tvarkos, nusistovėjusios struktūros išlaikymą bei perdavimą jaunesniajai kartai.

Giliau nežvelgiant gali atrodyti, kad tai lyg bereikalingas rūpestis. Juk visi sutinka, kad laisvinimo pastangos reikalingos, VLIKas remtinas, Lietuva okupuota ir t.t. Tačiau tik truputį pasikrapščius matyti, kad ne viskas taip, kaip sakyta. Nevienam Lietuva jau neokupuota, neužgrobta ir neteriojama, o tik Lietuva ar dabartinė Lietuva. Nevienam laisvinimo pastangos tuščios, nes esą pati tauta išsilaisvins. Prieš VLIKą ne tik nevieno kovojama, bet yra ir organizuota veikla, kuri sistematiškai neigia jam jo prigimtį, teises ir perspektyvas.

---

skleidžia kaip Evangelijos pasiuntinybė šiandienos uždaviniams ir aplinkybėms.

Dar yra pasaulyje ir mūsų aplinkoje daug baisaus blogio. Jis įsišaknijęs ne tik žmonių širdyse, literatūroje, dailėje, žurnalizme, prekyboje, pramonėje, bet ir įstatymdavystėje bei vykdomosios valdžios veikloje. Jis naikintinas, nes tolerancija blogiui yra jo pavertimas vertybe. Tuo pačiu ir pats esmingiausias Dievo paneigimas.

Blogį pergalėti galime tik angažuodamiesi gėriui. Ne užsiskleidimas neutralybėje, bet angažavimasis Evangelijos misijai visur, visuomet ir visaip, net ir politikoje, laiduos gėrio laimėjimą.

Jau organizuotai tariamas kultūrinės veiklos primatas ir politinio prado žlugimas ar dar geriau — jo nebuvimas.

Tai nėra neesmingi kaitos ženklai. Iš tikrųjų tai labai esmingi ir principiniai pakitimai laisvinimo koncepcijoje. Juk VLIKo viešas ir organizuotas neigimas, bendradarbiavimas (ne bendravimas) su okupantu, atsisakymas dirbti laisvinimo darbą ar Lietuvos statuso net sąmoningas pakeitimas — nėra tik šiaip sau maži dalykėliai.

Iš vienos pusės nėra šios nuokrypos nelauktos. Juk 1983 m. nėra 1943 ar 1963 m. Tiesa, kai kas per 40 metų nepasikeitė. Nepasikeitė lietuvių laisvės troškimas. Nepakito pats svarbiausias mūsų uždavinys — padėti atkovoti Lietuvai laisvę. Nepakito VLIKo prigimtis, jo uždaviniai, jo mandatas kalbėti ir reikštis tautos politinę valią ir užsienyje vadovauti jos laisvės kovai. Nepakito ir tasis tamprus ryšys, kuris sieja VLIKą su išeivija.

Tačiau pakito išeivija. Kalbant apie JAV ir Kanadą, lietuvių visuomenės daug didesnę dalį sudaro Kanadoj ir Amerikoj gimę lietuviai — kanadiečiai lietuviai ir amerikiečiai lietuviai. Imigrantai — duoneliautojai ar politiniai pabėgėliai — kasdien mažėja: miršta ar senatvės slegiami tilsta. Tokia yra nepakeičiama gyvenimo realybė. Vaikais Amerikon atvažiavę šiandien yra vidurinio amžiaus žmonės, kurių gal tik ketvirtadalis dalyvauja lietuviškame gyvenime. Jų lietuvių kalbos mokėjimas silpnesnis, jų tautinė priklausomybė kvestijonuojama jų pačių, jų politinis nusistatymas jau retai panašus į išeivių nusistatymą. Jų vaikai gi, sudarys lietuviškos visuomenės tik mažą dalį.

Negali su šia realybe nesiskaityti jokia institucija ir organizacija. Negali ir VLIKas. Tiesa, VLIKas nėra iš išeivijos ir nėra jai pavaldus, bet jis veikia išeivijoje ir naudojasi jos įvairiopa parama. Kaip tik dėl to jis negali būti nejautrus jos kaitai ir tos kaitos niuansams.

Išeivijos veido kaita yra laiko imperatyvas. Tarp 1953 m. lietuvių, gyvenančių Amerikoje ir Kanadoje (ar bet kur laisvajame pasaulyje) ir 1983 m. Amerikos ir Kanados lietuvių yra ne tik milžiniškas asmeninis skirtumas (pirmieji išmirę ar susenę, antrieji suaugę ir subrendę), bet ir subtilus, bet tikras skirtumas jų pasaulėžvalgoje, politiniame nusistatyme, tautinėje asmenybėje. Tai yra faktas ir to pakeisti negalime. Bet galime prie jo prisitaikyti, nors ir niekuomet neišleisdami iš

akių pačius svarbiuosius pavergtos tautos interesus, kuriems tarnaujame.

Šie interesai kaip tik ir reikalauja didesnio ir specifinio dėmesio laisvinimo organizacijos bei veiklos koncepcijos išlaikymui. Mums turi būti svarbu, kodėl, kaip ir už kokią Lietuvą mes kovojame. Kaip tik todėl mums turi būti svarbus dabartinis Lietuvos statusas. Ji nėra nei dabartinė Lietuva, nei Tarybų Lietuva, nei šiandieninė Lietuva, bet pavergtoji, užgrobtoji Lietuva.

Mums svarbus faktas, kad laisvas lietuvis nebendradarbiauja su okupantu. Mums lygiai svarbus faktas, kad laisvas lietuvis nekovoja prieš mūsų politines institucijas ir organizacijas, bet jas remia. Pagaliau mums turi būti svarbu išlaikyti VLIKą tokį, koks jis savo prigimtimi yra.

Vyriausiasis Lietuvos Išlaisvinimo Komitetas yra politinis organas, sukurtas tautos politinę valią reiškiančių politinių partijų — grupių ir rezistencinių — kovos organizacijų dar pavergtoje Lietuvoje. Jos laisvu ir bendru sutarimu deponavo VLIKe savo turimą galią atstovauti politinę valią. Todėl VLIKas yra *autentiškas* visos tautos *politinės valios reiškėjas* jai pačiai to negalint — jos suverenumo vykdymui esant laikinai sutrukdytam. Tokia savo prigimtimi VLIKas prisistatė tautai ir tokį tauta jį priėmė. VLIKo mandatas buvo dargi pakartotinai atnaujintas, jam jau reziduojant už Lietuvos valstybės ribų.

VLIKas tad savo esmėje yra grynai politinės prigimties institucija, turinti griežtai apribotą veiklos sritį ir neribotą mandatą ir galią *atstovauti* politines pavergtos tautos aspiracijas bei *vadovauti* laisvės kovai. VLIKas veikia lietuvių bendrijoje, bet jis *nėra* iš išeivijos ir nėra jos apspręstas. Jo šaknys yra politinėje lietuvių bendrijoje (politinėje tautoje, body politic, Volkstaat) ir jo atsakomybė yra tik tai bendrijai, kuri šiandien negali nei savo suvereniteto vykdyti, nei politinės valios pareikšti. Ši valios galia nėra vien VLIKo privilegija, bet labai didelė *pareiga*. VLIKas negali jos atsisakyti, jei ir norėtų. Atsisakydamas ar vienaip ar kitaip modifikuodamas savo mandatą, VLIKas pažeistų savo prigimtį.

Mums negali būti nesvarbu, kaip išeivija traktuoja Ameninių komisijų egzistavimo faktas. Tai nėra kaip bandoma sudaryti įspūdis, tų organizacijų noro *dalyvauti* laisvinimo veikloje būdas, bet jų sąmoningų pastangų *vadovauti* laisvinimo darbui išraiška. Dar daugiau — tai sąmoninga politikos ir

demokratijos nukrikščioninimo pastanga.

Mums negali būti nesvarbu, kaip išeivija traktuoja Amerikos Lietuvių Tarybą ir siekia per ją laisvinimo tikslų. Mums negali būti nesvarbu, kokių bendrinių tikslų siekia BALFas, Rezoliucijoms remti komitetas, panašios organizacijos ar privati iniciatyva. Džiaugdamiesi visomis pastangomis Lietuvos laisvinimo bei lietuvybės puoselėjimo srityse, mes ne tik negalime džiaugtis, bet turėtume aktyviai ir veiksmingai veikti prieš visas pastangas, turinčias tendenciją mus skaldyti ir netarnauti patiems svarbiausiems pavergtosios Lietuvos interesams.

Tačiau pasisakymas ir tiesiog planingas darbas, siekiantis laisvinimo organizacijos ir veiklos koncepcijų išlaikymo, neturi būti suprastas kaip kvietimas į visko konservavimą ir kaitos baimę. Atvirkščiai, pasisakymas už principinius dalykus reiškia pasisakymą už dažną būdų ir metodų peržvalgą, jei reikalinga — jų keitimą, atliepį į laiko ir sąlygų reikalavimus, imlumą naujoms mintims ir pasiūlymams. Juk būtų netikslu, jei VLIKas neskaitytų laiko ženklų ir nedarytų reikiamų išvadų. Sustingimas formose ar administraciniuose kazusuose nebuvo ir nėra jokia ypatinga dorybė. Gyvenamojo meto reikalavimai nėra savyje blogi ar geri. Priimkime juos kaip iššūkius savo kūrybingumui. Atsiliepkime į juos, nenutoldami nuo savo principinių nusistatymų.

Kitas esmingesnis mūsų uždavinys yra mūsų *ideologinių pagrindų sustiprinimas.*

Ir vėl tik paviršium žvelgiant gali atrodyti, kad tai tik bereikalingas rūpestis. Tačiau ar iš tikrųjų? Tiesa, rodos mūsų tautiškumas dar tyras, laisvės sanprotis gaivus, ištikimybė demokratijai nepažeista, mūsų mąstymas ir veikla persunkti Vakarų kultūros lytimis. Ir taip toliau . . .

Bent kiek gilesnis žvilgsnis atskleidžia kiek kitokią realybę. Kad mūsų tautiškumas dar tyras plačiosios išeivijos mąstu, deja, jau galima ir rimtai sudvejoti. Laikraščių prenumeratos pastebimai mažėja, mažėja ir knygų tiražai, ir lituanistinių mokyklų mokinių skaičiai, ir menine klase prasmingesni kultūriniai parengimai. Studentinio amžiaus jaunimo gaivalingas veržimąsis į aukštąjį mokslą, taip būdingas anų pokario metų jaunimui, jau nėra žymus šiandieniniame jaunime. Yra ir daug daugiau tautiškumo nykimo liūdnokų faktų.

Negeriau ir su pagarba laisvei, kuriai neretai sugebame tarti žodinį išpažinimą, bet nenorime angažuotis valia ir veiks-

mu. Tai ypač ryšku ryšium su mūsuoju demokratijos supratimu ir jos vykdymu. Turbūt šiandien nei su žiburiu nerastume lietuviškos organizacijos (o ir asmens), kurie nesutiktų didžiu balsu pagarbinti demokratiją su visomis jos savybėmis. Tačiau nevienas tokių gerbėjų turbūt neįstengtų jos deramai aptarti, o lygiai nevienas tokių savo gyvenime ir veikloje tepraktikuoja tik tokią demokratiją, kuri tarnauja jo jau labai savybiniams, gi dažnai net savanaudiškiems tikslams.

Yra ir daugiau pavyzdžių. Tik jų visų išvardinimas, nemanau, kad daugiau prisidėtų prie temos nagrinėjimo. Faktas yra, kad mūsuose esama šioje srityje tam tikro sustabarėjimo, ypač socio-politinėje sferoje. Apie tam tikras nesveikas, gal net pavojingas tendencijas užsiminėme anksčiau. Esu giliai įsitikinęs, kad tos tendencijos yra mūsų ideologinio susimenkinimo išdava. Gaila, bet mūsų anksčiau turėta, tausota ir puoselėta idėjų sistema, tasis bendrųjų principų konkretizavimas, toji integruota tautinė ideologija su aiškiais tikslais ir siekiais, šiandien jau neegzistuoja. Atrodo, kad šiandien mes nei intelektuališkai įstengiame, nei turime noro angažuotis anai tautinei ideologijai ar ideologijoms, kurios nustatytų mums praktinę veiklos liniją.

Todėl man ir menasi, kad yra atėjęs pats laikas labai atvirai pažvelgti į savo primityvizmą (ypač politikoje), savęs pervertinimą ir net megalomaniją ir suveržti savo ideologinius diržus.

Nusiideologinimo banga nėra tik išskirtinai lietuviškas fenomenas. Iš esmės pozityvų ir kūrybingą Vakarų Europos krikščioniškąjį idealizmą jau nemaža dalim pakeitė ekonominis determinizmas. Klasinis liberalizmas išsikvėpė ir įgalino nepažabotą technokratų iškilimą. Net Sovietų Sąjungoje šiandien sunku rasti įsitikinusių marksistų, bet terorui ir melui neblogiau tarnauja profesiniai technokratai ir politikuoją kariai.

Amerikoje ideologijos žodis yra tapęs beveik keiksmažodžiu. Tariama, kad ideologija esanti varžanti ir trukdanti jėga ir tik iš ideologinių varžtų išsivadavus galimas bet koks dvasinis ir kitokis progresas, ypač ekonominis. Tačiau iš tikrųjų šis iš esmės anarchistinis pasinešimas Amerikai ne tik neatnešė progreso, bet ją labai greitai murkdo tautinės tragedijos liūne.

Štai neseniai pergyvenome didžiausią ekonominę krizę, kokios nebuvo jau 50 m. Amerikos švietimas yra tiek subliuškęs, kad šimtai tūkstančių jaunuolių baigia gimnazijas,

nemokėdami nei rašyti, nei skaityti. Milijonai amerikiečių yra tapę narkotikų vertais. Pornografija siekia 5 milijardų dolerių apyvartos. Du didžiausi pornografiniai žurnalai turi daugiau prenumeratorių, negu "Time" ir "Newsweek" kartu sudėjus. Arti 17 mil. žmonių yra be darbo. Su mažomis išimtimis visi didieji miestai yra ant bankroto ribos. Studentų skaičius universitetuose mažėja. Amerikos pramonė ir prekyba jau vis mažiau įstengia konkuruoti su V. Europos ir Japonijos firmomis. Produktingumas yra sumažėjęs. Ir t.t.

Panaudokit šį suvokimą savo kelių ištiesinimui. Kartu atkreipkime dėmesį ir į kai kuriuos kitus dalykus, kad mūsų neištiktų atsitiktinių politikų ir pripuolamų kovotojų likimas.

Jei laisvinimo organizacijos bei veiklos koncepcijos išlaikymas ir ideologinių pagrindų sustiprinimas yra, mano galva, du svarbieji VLIKo uždaviniai, antrame plane matau visą eilę uždavinių, kurie ne tik derinasi su pagrindiniais, bet yra vertingi savyje, tad siektini.

Tarp jų yra šie uždaviniai:

1. Man atrodo būtų kiek prasmingiau ir ilgesnėje perspektyvoje net produktingiau, jei VLIKas vieton bandęs vienas viską atlikti, daugiau ribotųsi planavimu, organizavimu ir vadovavimu. Tokia linija gal net padėtų išspręsti kai kurias problemas. Iš tiesų juk girtina, kad VLIKas bando pats daug ką atlikti, bet linijos pakeitimas gali būti labai naudingas.

2. Nemažiau svarbus santykių su Lietuvių Bendruomene sunormavimo reikalas. Labai džiaugiamės, kad ta linkme pasukta. VLIKas turėtų energingai siekti veiksmingo sutarimo ir tokio solidarumo, kuris įgalintų abi institucijas tarnauti geriausiems Lietuvos interesams prigimtinėj plotmėj ir tinkamiausiais būdais.

3. Reikalinga ir pavergtosios Lietuvos politinė analizė. Nors ir labai sunku, reikia bandyti suvokti pavergtosios Lietuvos gyvenimo realybę, suprasti tautos nusistatymą svarbesniais politikos klausimais. Tai VLIKo darbas. Jis juk atstovauja politinę tautos valią.

4. Jau nebe pirmą kartą keliu ir gyvesnės ir geriau organizuotos demokratinės akcijos bei antikomunistinės veiklos klausimą. Tai reiškia atitinkamos lektūros paruošimą, jos platinimą, seminarus, susirinkimus, demonstracijas, etc.

5. Labai svarbus ir Seinų krašto bei Gudijos lietuvių likimas. Jis nėra VLIKo užmirštas, tik gal reikalingas dar daugiau dėmesio ir akcijos.

6. Labai būtina pasisakyti būsimosios Lietuvos politinės, ekonominės, socialinės santvarkos klausimais. Sukurti būsimosios Lietuvos viziją, kurioje atsispindėtų mūsų troškimai ir mąstymas. Mes gyvename laisvame pasaulyje ir galime naudotis visais jo turtais. Semdamiesi iš Vakarų demokratijos išminties ir patyrimo, atskleiskime savo visuomenei ir dar svarbiau — jaunosioms kartoms pavergtoje Lietuvoje ir čia savo nusistatymą pačiais pagrindiniais politiniais, ekonominiais, kultūriniais, socialiniais klausimais.

7. Mano giliu įtisikinimu reikalingas ir strateginis Lietuvos laisvinimo veiklos planas, kuriame turėtų atsispindėti mūsų darbo prioritetai.

8. Būtina ir toliau tęsti pasaulinę informaciją apie Sovietų nusikaltimus, ypač Helsinkio pakto kontekste tiek per valstybines, tiek per privačias institucijas.

9. Veikti, kad nors labai teigiama, bet iš esmės pasyvi Lietuvos okupacijos nepripažinimo politika būtų pakeista į aktyvią, veiksmingą politiką.

10. Jokiu būdu nestabdyti kovos už žmogaus teises. Tai vienas iš esmingiausių ir veiksmingiausių mūsų ginklų.

11. Stiprinti akciją prieš iš esmės negatyvią, kerštu atsiduodančią OSI veiklą.

12. Pagaliau neturėtų VLIKas iš savo orbitos išjungti tokių problemų kaip lituanistinio švietimo stovio, bendradarbiavimo su pavergtuoju kraštu ir okupantu, kultūrinės politikos peržvalgos ir visuomeninių ryšių.

13. Galiausiai labai rimtas dėmesys skirtinas anglų kalba žurnalo leidimui, radijo ryšio su pavergtąja Lietuva plėtimui, ir politinės akcijos dokumentacijai.

Nei manau, nei siūlau, kad VLIKas šiandien pradėtų dirbti čia jam siūlomus darbus. Tai būtų ir netikslu, ir nerealu. Tačiau manau ir siūlau, kad VLIKas *nedelsdamas* pradėtų juos dirbti, pirma taręs jų pirmumo eilę. Juk iš tikrųjų nėra neišsprendžiamų problemų, tik problemos, kurių niekas nesprendžia.

SUKAKTUVINIS VLIKO SEIMAS

VINCAS KOVAS

1983 m. VLIKo seimas Detroite buvo sukaktuvinis. VLIKas kukliai, bet rimtai atšventė savo 40 m. veiklos nelinksmą sukaktį. Iš paviršiaus žvelgiant, seimas nebuvo nei išskirtinis savo iškilmingumu, nei ypatingai svarbus savo turiniu. Tiesa, jame būta ir pranešimų (VLIKo pirm. dr. Kazys Bobelis, vicepirm. dr. Kostas Jurgėla, ižd. dr. Armanienė, vicepirm. Vytautas Jokūbaitis, VLIKo tarybos pirm. K. Oželis, prancūzų kalba ELTOS redaktorė Birutė Venskuvienė, Tautos Fondo Kanadoje įgaliotinis A. Firavičius, Tautos Fondo tarybos pirm. A. Vakselis, valdybos pirm. Juozas Giedraitis) ir paskaitų-pranešimų (vienas iš VLIKo steigėjų ir jo pirmasis vicepirm. Balys Gaidžiūnas, VLIKo pirmininko pavaduotojas dr. Domas Krivickas, Lietuvos atstovas Vatikane Stasys Lozoraitis, Jr., dr. Kazys Karvelis, VLIKo valdybos narys Liūtas Grinius, Algirdas J. Kasulaitis), ir gausybė sveikinimų iš viso pasaulio ir turbūt visų svarbiausiųjų lietuviškų institucijų ir organizacijų, ir šaunus balius-koncertas, ir penktadienio vakaro priėmimas bei bendravimas su Detroito lietuvių visuomene, ir garbingų svečių, tarp jų buvęs ilgametis VLIKo pirmininkas dr. Kęstutis J. Valiūnas, ALTo centro valdybos pirm. dr. Kazys Šidlauskas, (R)LB pirm. dr. Vyt. Dargis, JAV LB centro valdybos pirm. dr. A. Butkus, buvęs pirm. Vytautas Kutkus, Detroito klebonai kun. Viktoras Kriščiūnevičius ir kun. Alfonsas Babonas, Detroito ALTo-DLOCO pirm. dr. Algis Baranauskas, buvęs ilgametis ALTo centro valdybos sekretorius kun. Alfonsas Stašys, žurnalistai Antanas Rinkūnas, Gražina Krivickienė, Birutė Kemėžaitė ir kt.

Reikia šiais faktais džiaugtis kaip lygiai ir pranešimų - kalbų turiniu ir lygiu. Kadangi seimo eiga jau pakankamai buvo pranešta mūsų dienraštinėje - savaitinėje periodikoje, to paties čia nekartosime. Išskyrus gal tik faktą, kad visas seimo darbas buvo turiningas, nors nebūtinai išskirtinis.

Tačiau paviršiaus kasdieniškumas slepia savyje gilesnę ir seimo ir apskritai VLIKo veiklos prasmę. VLIKas ir jo veikla yra jau seniai nusistovėję prasminguose rėmuose, taip, kad atrodo, kad kitaip ir būti negali. Tarsi tasis darbas pats pasidaro, be

pastangų, be planavimo, be žvilgsnio į ateitį. Tačiau taip nėra. Atvirkščiai, VLIKo darbo plotmė ir lygmuo yra gilaus planavimo, kūrybinio nusiteikimo ir be galo didelių pastangų vaisius.

Į VLIKo sukaktuvinį seimą tad galime (ir privalome) žvelgti kaip į jo veiklos prasmingą simbolį, atskleidžiantį esminį VLIKo pobūdį ir jo darbo gilesnę prasmę.

Atydžiau žvelgiant 1983 m. VLIKo seimas ryškėjo savo *dalykiškumu*, tąja konkretybės samprata, kurios taip dažnai trūksta mūsų instituciniame ir organizaciniame gyvenime. Nebuvo jame spalvingų, patriotinės romantikos kalbų, dažnai gražių, gal net uždegančių, bet tinkančių greičiau iškilmingų švenčių minėjimuose, negu darbo posėdžiuose. Nebuvo ir amerikiečių politikų kalbų, kurios dažniausiai pažeria labai jau trafaretinių minčių apie Lietuvos istoriją ir dabartinę padėtį. Neretai tokios kalbos būna tiesiog įžeidžiančios,

Nebuvo jame ir įvairiausių diskusijų statutiniais ar kitokiais procedūriniais, tariant organizaciniais reikalais. Tokio laiko gaišinimo gausu beveik bet kokiame suvažiavime ar konferencijoje, tarsi statutinė raidė ar kokis nors procedūros punktas lemtų tautos ar valstybės likimą. (Prisimena kadaise ponų Vaitiekūno ir Nemicko redaguotas VLIKo statutas, kurio net trys pastraipos aptarė, kas gali naudotis VLIKo raštine!).

Tačiau buvo ir šiame seime beveik visi pranešimai jau iš anksto išspausdinti ir dalyviams prieinami. Tai didelis palengvinimas ir laiko sutaupymas. Gera, kad ir kitos organizacijos jau tai vis praktikuoja.

Buvo ir šiaip paisyta punktualumo, kuris toli gražu nėra viena iš didesnių lietuvių dorybių. Ak, turbūt ne vienas skaitantis ne vieną kartą dalyvavo posėdžiuose, kurie prasidėjo pusantros valandos pavėlavę. Arba dar blogiau — užsibaigė beveik punktualiai, bet neišsvarstę nei pusės užsibrėžtų programos punktų.

Ir programos turinys, jau iš anksto sumanytas, buvo realus, atliepiąs dienos problemas ir atsižvelgiąs į laiko ir kitokias aplinkybes. Prasmingai neapsižiota, kas negalima sukramtyti ir nesileista į temas, kurios neturi aktualumo ar yra visiškai atsijusios nuo gyvenamosios realybės (a la kun. Šarausko paskaitos Toronte!).

Akivaizdus šiame seime buvo ir VLIKo *politinis brandumas*. Per abi dienas nei vienu žodžiu nebuvo įžeista nei viena lietuviška institucija, organizacija, žmogus ar sumanymas-idėja. Kiekvienas kalbėjęs — pranešėjas ar diskutantas —

kiekvieną idėją teikė pagarbiai, priėmė pagarbiai, kritikavo dalykiškai, rėmė konkrečiai. Svarstomieji klausimai atspindėjo gyvenamosios realybės ribas, o jų pasirinkimas — aktualiuosius reikalus. Neskirta "ambasadorių" prie valstybės departamento ar Jungtinių Tautų, bet rimtai tarta, kaip įvykdytinas vienas ar kitas konkretus uždavinys. Pagaliau neverkšlenta, kad lietuviai skūpūs ir neplanuota, kaip surinkti milijonus dolerių, bet įteiktas stambus čekis (jau atlikto didelio darbo vaisius) ir tartas planingesnio aukų rinkimo reikalas.

Apskritai, jau keli metai VLIKe jaučiamas kritiško charakterio tvirtėjimas. Nusileista iš kiek kartais fantastiškų planų ir lengva širdim daromų pažadų (sau ir visuomenei), į konservatyvų realizmą: planuoti, kas įvykdoma, žadėti, kas galima, daryti, kas būtiniausiai reikalinga.

Čia rištinas ir VLIKo *pareigingumas*. Gal daugiau negu kitos institucijos, VLIKas priklauso ne nuo savo valios, kiek nuo pavergtosios Lietuvos likimo ir tarptautinės politikos vingių. Iš tikrųjų, ar kokia nors specifinė opera bus pastatyta šiemet, ar kitąmet, dainų ar tautinių šokių šventė surengta tą mėnesį, ar kitą, tame mieste, ar kitame — nelabai jau svarbu. Tačiau neatsiliepimas laiku ir pačiu geriausiu būdu į kokį nors įvykį pavergtoje Lietuvoje, ar neišnaudojimas kokios progos ar reikalo, kuris galėtų paveikiausiai tarnauti pavergtos Lietuvos interesui — jau būtų sunkiai pateisinamas dalykas. Čia todėl ir reikia džiaugtis ypatingu VLIKo pirmininko ir jo valdybos pareigingumu. Kelios kelionės metuose į užsienius, kelionės po JAV vienu ar kitu reikalu, eilė posėdžių ir nuolatinės komunikacijos palaikymas — tai vis gilios pareigybės pajautos labai akivaizdi demonstracija. Tai pačia tikrąja prasme ir idėjinio užsiangažavimo labai realus akcentavimas — liūdijimas tikėjimo savo darbu, savo kovos teisingumu bei tautos ir valstybės šviesia ateitim.

Tai yra ir *optimistinio žvilgsnio ateitin* labai pozityvus liūdijimas. Viltingumas yra tasis šviežias deguonis lietuviškojo laisvinimo darbo kraujui. Prelatas Mykolas Krupavičius tardavo, kad "nusiminimas yra pralaimėjimo pradžia. Nusiminimas yra nusikaltimas prieš tautą ir valstybę".

Iš kitos pusės jokiu būdu negalima sumažinti žvilgsnio ateitin svarbą. Teisiog baugu, kai vis dažniau lietuvių susirinkimuose vyrauja žvilgsniai į praeitį, bet ne į ateitį. Džiaugiamasi pasiektais laimėjimais, juose vis randant naujų niuansų, bet spiriamasi prieš darbo planavimą, tarsi viskas išsi-

HELSINKIO PROCESAS — laimėjimas ar pralaimėjimas?

Vienas iš žymiųjų šiandienos skiltininkų, buvęs profesorius, konservatorius George F. Will rašo, kad vienas Vakarų diplomatas Madrido konferencijoje, pastebėjęs vieno ruso nudegusį veidą ir jo paklausęs, kur jis taip gražiai saule nudegęs. Šis, Igor Andropov, 41 metų amžiaus sovietų prezidento ir diktatoriaus sūnus, pasigyrė, kad atostogavęs Atlanto pajūryje. Pasigyrė taipgi, kad tai buvo pirmas kartas, kai jis pamatęs vandenyną.

Will taria, kad Max Kampelman šiame epizode matąs savo veiklos metaforą. Esą, nuo pat 1975 metų JAV naudoja Helsinkio procesą atskleisti insulariniams sovietams, jų elitui, Vakarų minties geografiją. Kitais žodžiais suartinti juos su pasauliu.

Tačiau atrodo, kad Vakarų pasaulio įtaka sovietams neapčiuopiama, o pats procesas gerokai nuviliąs.

Po 34 mėnesių posėdžiavimo, tūkstančių kalbų ir milijonų žodžių, pasirašytasis dokumentas kai kuriais atžvilgiais rodo ne progresą, bet atsilikimą. 35 puslapių konferencijos baigiamasis dokumentas, tiesa, aptaria kai kurias Helsinkio akto klauzules, tačiau galime būti tikri, kad Maskva jas ignoruos, kaip ir anksčiau bet kokius susitarimus ignoravo.

Will mano, kad Helsinkio aktas yra labai abejotinos vertės dokumentas. Pagal jį Vakarai patvirtino prieš 30 metų padarytus Raudonosios Armijos nukariavimus, o Maskva padarė visą eilę

---

spręs be mūsų prakaito ir kaulus laužančio darbo. Su pasigardžiavimu vis minimos naujos ir įvairiausios sukaktys, bet kratomasi bet kokio konkretaus darbo, ar tai būtų gatvėse demonstracija, ar laiško parašymas, ar susirinkime dalyvavimas, kur sprendžiamos kasdienos problemos ir tariami atliktini reikalai.

Tad Vliko sūduviško optimizmo ir žemaitiško užsispyrimo praktikavimas laikytinas labai pozityviu faktu, atliepiančiu mūsų giliausius troškimus ir realistines galimybes.

Iš kitos perspektyvos žvelgiant, šis VLIKo seimas, kaip ir kai kurie kiti praėjusieji, buvo *neeilinis*. Tai buvo giliausia prasme gyvas liūdininkas nepalaužiamo mūsų visų nusistatymo dirbti, kovoti ir laimėti.

tuščių žmogaus teisių saugojimo pažadų ir sukišo visus tuos savo piliečius į kalėjimus ir beprotnamius, kurie drįso tarti, kad Helsinkio aktai yra daugiau negu popieriaus lakštai.

Iš tikrųjų disidentinis sąjūdis Rusijoje šiuo metu yra gerokai sugniuždytas. Helsinkio susitarimams sekti Maskvos grupės išvaikymas iš tikrųjų sugniuždė ir visą rusiškąjį žmogaus teisių sąjūdį, prasidėjusį 1965-66 metais.

Galo pradžia buvo prieš pora metų, kai sovietinė policija pradėjo aršiau persekioti demokratinį elementą ir kišti jo narius kalėjiman. Tačiau gilesnė žlugimo priežastis yra vakarietiškosios demokratijos svetimumas rusų dvasiai. Demokratija kaip mes ją suprantame, niekuomet nebuvo įaugusi į rusų istoriją, jų tradiciją, jų sąmonę ir širdį. Gal todėl jiems dar sunkiau išugdyti ar žmogaus teisių ar kitokį demokratinį sąjūdį, kuris rastų imlaus atgarsio platesniuose gyventojų sluogsniuose. Gal todėl ir sovietinis disidentizmas yra sporadinis ir paviršutiniškas, bet ne platesnio pagrindo ir giliau angažuojantis.

Kaip tik todėl rezistencinė dvasia Lietuvoj yra ne tik nepaviršutiniška, bet giliai įsišaknijusi tautos masėje, turi plačią atsparą įvairiuose gyventojų sluogsniuose ir yra beveik nenugalima. Čia įtakos turi ne tik sveikas tautiškumas, bet kaip tik anas vakarietiškosios demokratijos pergyvenimas, jos nuoširdus išpažinimas ir gyvas noras ją atkurti.

Rusiškoji neįstanga sukurti efektyvų sąjūdį nėra stebinanti, turint galvoje tragišką Rusijos istoriją. Juk Rusija niekuomet nebuvo laisva. Carų despotizmą pakeitė Stalino terorizmas. Po to sekė nors kiek švelnesnės, betgi žiaurios ir žioplos diktatūros. Šimtmečiais kentėjusiems rusams tironija atrodo kaip natūrali būsena, tarsi neišvengiamas likimas.

1917 m. revoliucija autoritarinę politinę kultūrą ne tik nepakeitė, bet ją pratęsė ir sutvirtino. Vogimas, gėrimas ir melas tapo kanalu, kuriuo teka sovietinio žmogaus nusivylimas ir pyktis. Rusas nėra režimo oponentas, bet asmuo, kuris bando režimą apeiti.

Tiesa, yra ir sovietijoje labai šviesių demokratinio nusistatymo ir veiklos išimčių. Sacharovas yra vienas tokis pavyzdys. Tačiau tai tik pavieniai arai tarp milijonų žvirblių ir varnų.

Iš kitos pusės jokiu būdu negalima sumenkinti diktatūrinio teroro svarbos. Sumesti visą kaltę rusų politinei kultūrai ar dvasiai būtų nei tikslu, nei teisinga, nei realu. Ypač turint

Lietuvos Nacionalinė M. Mažvydo Biblioteka

galvoje, kad teroras pastarųjų kelių metų būvyje yra ir padidėjęs ir sustiprėjęs.

Kruopščiai surenkami faktai rodo, kad brutalumas ir žiaurumas koncentracijos stovyklose yra padidėjęs. Leidimas šeimoms lankyti kalinius yra dažniausiai atidedamas ateičiai. Laiškų gavimas ir rašymas daugeliui yra sustabdytas.

Bolševikai prieš kiek laiko sugalvojo naują teroro metodą, anksčiau net jų pačių tik retai vartotą. Tai bausmės terminui baigiantis, automatiškai jo pratęsimas, tariamai už nusikaltimus, jau kalėjime sėdint. Vienas prancūzų šaltinis teigia, kad pusės kalinių terminai yra dabar automatiškai pratęsiami.

Geru pavyzdžiu yra Vladislav Bakhurin, dirbęs prieš žmonių kalinimą psichiatrinėse ligoninėse ir nuteistas 3 metams. Bausmei baigiantis, jis buvo vėl nuteistas 3 m. už "nusikaltimus" kalėjime.

Kitas grupės narys dr. Anatolijus Koriaginas yra stipriai nukentėjęs nuo brutalaus elgesio. Jis buvo fiziškai kankintas, badu marintas ir kankintas šalčiu bei nemiga. O kur gausybė kitų — rusų, lietuvių, ukrainiečių, latvių, estų ir kt.

Tokiai situacijai egzistuojant, sunku rasti viltingo lūkesčio Helsinkio aktuose ar Madrido protokoluose. Po eilės metų ir vienas ir kitas daugiau sėja demoralizaciją, negu sprendžia skaudžią problemą — milijonų žmonių kančią sovietiniame terore.

Kampelmanas, kietas intelektualas ir demokratas tiki, kad Helsinkio procesas yra pozityvus savo esmėje. Pagal jį šis procesas jau dabar turi išskirtinės įtakos į Vakarų Europos viešąją opiniją, o iš kitos pusės Maskvos kasdieninis akordų laužymas ją laiko nuolatiniame pasaulio opinijos teisme. Tačiau ar šis laimėjimas atsveria šimtus ir daugiau pralaimėjimų, yra sunkiai atsakomas klausimas.

Viena yra aišku — mokyti sovietus gražaus elgesio meno lygu mokyti vilkus krepšinio. Kažin, ar laisvasis pasaulis turi moralinę teisę leistis į tokius "mokslus", kai tūkstančiai kenčia ir miršta.

A. Erdvilas

Dievą pažinti tėra vienas būdas: klūpojant.

Vysk. F. Sheen

1984 METAI: FAKTAS AR FIKCIJA?

VYT. VAIČIULIS

1984 m. anglų rašytojas George Orwell parašė ir išleisdino romaną keistu 1984 m. vardu, kuriame jis aštria satyra kėlė to meto nužmoginimo tendencijas. Iš pradžių romaną pavadino "Paskutinis Europos žmogus". Vėliau pakeitė į "1984 m.", sukeitęs tų metų paskutinius du skiemenis. Tuo pačiu jis pasauliui pateikė ir naują tironijos sinonimą.

Tuo metu 1984 metai buvo tolima, sunkiai pramatoma ateitis. 36 metai į priekį. Šiandien 1984 m. yra mūsų gyvenimo realybė. Savaime kyla klausimas — kiek mes esame priartėję prie Orwellio 1984 m.?

Galime pasidžiaugti, kad ne viskas, ką Orwellis pranašavo, išsipildė. Štai šiemet Amerika rinks savo prezidentą. Tai bus laisvi, demokratiniai ir visuotiniai rinkimai. Romane tokių rinkimų jau nebėra, nes pasaulį valdo negailestingas diktatorius — Didysis Brolis. Tačiau iš kitos pusės, jei romano herojus Winston Smith atydžiai pažvelgtų į šiandienos pasaulį, pamatytų daug panašumo į "1984 m." Pamatytų ir tokių dalykų, gręsiančių tautų ir žmonių laisvei, kokių Orwellis nei negalvojo.

Knygoje karas buvo neva priežastimi diktatūrinėms priemonėms. Orwellis bodėjosi stalinine Rusija ir hitlerine Vokietija bei jų politinėmis sistemomis, tačiau jo rūpestis buvo nukreiptas į Vakarų pasaulį. Jį gąsdino šaltojo karo įtaka Vakarų demokratijoms, kraštutinės dešinės ir kairės ideologai ir naujosios technologijos neribotos (ir nepažabotos) galimybės.

"1984 m." pasaulį valdė ideologų, biurokratų ir mokslininkų elitas. Šis pasaulis, gi, buvo užpildytas mažai raštingais žmonėmis, kuriuos Orwellis vadino "proles".

Visos informacijos ar disinformacijos šaltinis buvo Valstybė arba Partija. Kalba tarnavo informacijos iškraipymui, o dvigubas galvojimas buvo protinis triukas, kurio turėjo išmokti ir valdantieji ir pavaldiniai. Tai buvo "galia tikėti dviem dalykais tuo pačiu metu, kurie yra vienas kitam priešingi ir priimti abu kaip logišką faktą". Tai buvo sąmoningos apgaulės menas nuoširdžiai tikint, kad apgaulė yra garbingas veiksmas.

Turbūt niekas iki šiol neįsmigo į žmonių sąmones kaip Didžiojo Brolio visa matančios akys ekrane. Tai buvo visiš-

ko nuasmeninimo, visiškos laisvės netekimo, visiško nuprivatinimo simbolis.

"1984 m." kaip retas romanas turėjo ir tebeturi milžiniškos įtakos žmonių gyvenime. Išverstas į daugelį kalbų, jis iki šiai dienai yra skaitomas ir jo mintys nagrinėjamos. Turbūt nėra skaitytojo, kuris knygą beskaitydamas anksčiau ar vėliau nebūtų savęs klausęs: argi 1984 m. tikrai taip bus? Ar tikrai visa žmonija kentės po žiauriausių diktatorių padais? Ar Didysis Brolis tikrai įsiskverbs į pačias giliąsias mūsų asmeniškumo ir privatumo gelmes? Ar tikrai mūsų net asmeniškiausi veiksmai ir jausmai bus pajungti kolektyvui ar diktatoriui? Ar tikrai laisvė ir nepriklausomybė bus mirusi?

Kaip anksčiau minėjome, ačiū Dievui, dar taip nėra. Tačiau baugių ir net baisių ženklų tiek gausu, kad pats jų buvimas kelia šiurpią kataklizminę baimę.

Romanistas ir filosofas Vacys Kavaliūnas rašo: "Kad šių dienų pasaulis yra nugrimzdęs į moralines bedugnės gelmes, o žmogus atsidūręs apokalipsinės dvasios atmosferoje, vargu ar begalima abejoti . . . Koks iš tikrųjų yra šių dienų pasaulis? Nušviestas jis giedriais aušros spinduliais ar aptrauktas gūdžiais, gąsdinančiais ir vis tamsėjančiais šešėliais? Ir kur jis eina? Pagaliau koks yra pagrindinis istorinio vyksmo personažas — žmogus? Ir kokie dvasiniai jo veido bruožai? (T. Ž. 1981.VI.12).

Į šiuos esminius, net eschatologinius klausimus atsakyti Kavaliūnas pasitelkia eilę pačių prakilniųjų mintytojų. Esą, vokiečių filosofas Oswald Sprengler savo "Vakarų pasaulio žlugime" "neabejotinai teigia, kad Vakarų pasaulio likimas jau esąs galutinai nuspręstas —jis einąs prie savo žlugimo" (Ten pat).

Panašiai galvoja ir istorikas Arnold Toynbee savo "Istorijos studijoje". Jis taria, kad "viena iš civilizacijos žlugimo žymių . . . yra neramumų bei lūkesčių laikai . . . O toks laikotarpis jau atėjęs".

Prie šių jungiasi ir Jokūbas Maritainas, kuris savo "Civilizacijos sutemose" kalba apie mistinį blogio pradą, kurio esama komunizme. Pagal Maritainą, komunizmas yra jėga, kuri principiniai ir egzistenciškai susijusi su ateizmu ir kuri iš esmės yra antikristinė, siekianti Kristų ištremti iš žmonijos istorijos.

V. Kavaliūnas taria, kad ir XX amžiaus literatūra byloja apie gilią šiandienos žmogaus egzistencinę gyvenimo kelio dramą, o dažnai ir gūdžią tragediją (ten pat). Tokių dvasinių

bruožų gausu R. M. Alberes, A. Gide, A. Maulraux, Camus, Sartre, Anouilh, Monterland, Faulkner ir kt. kūriniuose. "Per visus jų romanus ir dramų puslapius eina juodos pesimistinės idėjos, desperacija, vienatviškumas ir absurdiškas šauksmas bei aplamai gili egzistencinė drama". (Ten pat.).

Konkretūs šiandieninio gyvenimo faktai yra lygia dalia persunkti egzistencinės dramos dvasia. Argi ne visiško laisvės sunaikinimo ir antžmogiškos neapykantos keliu ėjo Hitleris? Argi ne jo suokalbis su Stalinu panėrė visą pasaulį baisaus karo sūkūriuosna? Argi civilizuotas ir kultūringas pasaulis gali pateisinti 100 milijono žmonių iššudymą?

Kaip gi kitaip galima paaiškinti rusiškojo komunizmo kataklizminį siautėjimą per pastaruosius 65 metus jei ne faktu, kad iš tikrųjų komunizme veikia tasis mistinis blogio pradas, kuris tą sistemą yra pajungęs neregėtam blogiui siekti ir sėti? Juk šiandien kai pasaulis beveik kasdien atveria naujus mokslo laimėjimus, niekas taip nekovoja prieš žmogų ir laisvę, kaip rusiškasis komunizmas. Istorijoje nėra buvę atsitikimo, kad valstybė melą būtų padariusi savo egzistencijos ir veiklos esminiu principu kaip tai yra šiandien Sovietų Sąjungoje. Žmonija niekad nebuvo nusikalusi tokių ginklų, kurie gali ją ir visą pasualį panerti į visuotinės mirties svaigulius, bet jų turi šiandien. Niekad istorijoje tiek žmonių (2 bilijonai) nevergavo be laisvės, nepriklausomybės, be žmogaus pagrindinių teisių kaip šiandien. Niekas istorijoje tiek žmonių nevargo, nealko, nebadavo, nesirgo ir neskurdo kaip šiandien. Beveik pusė žmonijos kas vakaras eina gulti alkani ar pusalkaniai. Milijonai vaikučių miršta kasmet niekada nesuvalgę pilnų pusryčių ar pietų!

Niekada žmonijos istorijoje nebuvo tiek ir tokių baisių karų kaip dabar. Vien tik per pastaruosius keturis metus kilo šeši karai, o tik du pasibaigė. Juose dalyvauja 4 mil. žmonių. Šiuose karuose yra įsivėlę 45 kraštai iš 164 kraštų. Karių skaičius siekia 500,000. Žuvusių žmonių skaičiuojama tarp vieno ir 5 milijonų. Dešimt konfliktų verda Viduriniuose Rytuose — Persijojs įlankoj, dešimt Afrikoje ir Azijoje, septyni P. Amerikoj ir trys Europoje. Penki yra karai ir 35 partizaninės - revoliucinės kovos.

Didžiausi ginklų tiekėjai kariaujantiems yra SS ir JAV. 1981 metais 45 valstybės įsivėlusios į 40 konfliktų kariniams reikalams išleido $528 bilijonus dokerių. Į šią sumą neįeina

sugriautų miestų ir išdegintų kaimų bei laukų nuostoliai, nei žmonių kančios ar ašaros . . .

Neįeina ir karų bei konfliktų beprotybės nužudyti žmones. Nuo 1970 m. tarp vieno ir 4 milijonų žmonių žuvo Kambodijoje. Per pastaruosius 5 metus 700,000 žuvo Afganistane. Per pastaruosius tris metus 100,000 Irane ir Irake. Virš 100,000 Libane.

Turbūt nei Orwellis neįsivaizdavo, kad 40 metų praėjus nuo antrojo pasaulinio karo pabaigos, 6.5 pavėgėlių skurs stovyklose be namų, dažnai be maisto ir be vilties visoje eilėje valstybių: Thailande, Meksikoje, Gvatemaloje, Hondure, Nikaraguvoj, Costa Rikoj, Austrijoj, Libane, Jordane, Sudane, Zaire, Pakistane, Syrijoje, Somalijoj, Ugandoj ir kt.

Tiesiog baisu pagalvoti, kad XX a., kuris tariasi esąs progresyvus, apsišvietęs ir pasipuošęs laisvės ir žmogaus teisių šūkiais, yra iš tikrųjų būdingas karais, smurtu ir mirtimi. Tiesa, ir ankstesniuose amžiuose žmonės mirdavo masėmis — nuo maro, bado, gamtos nelaimių, bet milijonai XX a. žmonių mirė koncentracijos stovyklose ar Sibiro taigose nuo žmogaus rankų. Mirties įrankiu šiandien yra pats žmogus ir jo neišmatuojama neapykanta kitam žmogui.

Ir anksčiau buvo karų ir konfliktų. Tik jie tuomet turėjo bent šiokį tokį pateisinimą. Ne vienas jų atliko tam tikrą specialią socialinę, ekonominę ar laisvėjimo misiją. Šiandieniniai karai, deja, yra tik grynas susinaikinimas, tikras blogio prado įsikūnijimas.

Yra ir kitų ženklų. Argi ne masinės savižudybės sindromas yra milijonai abortų vien Amerikoje? O kur likusis pasaulis? Kasmet! Kasdien! Argi ne savužudiški yra abortų įstatymai.?

Argi ne saviniekos (gal savižudybės?) sindromas yra šiandienis Amerikos švietimo lygis? Švietimo, kuris kasmet priaugina šimtus tūkstančių beraščių ar pusiau raštingų tamsuolių. Ir tai krašte, kuris didžiuojasi nelygstančia technologijos pažanga. Kažin kiek ilgai?

Argi ne savižudybės sindromas yra nežaboto ginklavimosi varžybos? JAV, SS ir kitos valstybės jau trilijonais skaičiuoja karinius biudžetus, kai beveik pusė žmonijos alksta!

Argi ne "double speak" pavyzdys, kai nušluojamas nuo žemės paviršiaus Vietnamo kaimas, tik dėl to, kad jį "išlaisvinus"! Kai Afganistanas laisvinamas, jį visiškai pavergiant! Kai atominė raketa nešanti mirtį tūkstančiams ir milijonams,

pavadinama "taikonešio" vardu? Kai melu pertekęs ir tik melą skleidžiąs dienraštis vadinamas "Tiesa — Pravda". Kai laisvė reiškia vergiją, o gyvenimas — mirtį.

Mes tariamės gyveną laisvėje ir ją bei savo teises tausojame ir puoselėjame, bet filmavimo aparatais nusėti bankai ir maisto krautuvės, koridoriai, takai ir pastatų prieangiai. Miami Beach — net miesto gatvės!

Skaičiuotuvai (kompiuteriai) telkia apie mus kiekvieną neišpasakytai smulkią informaciją į vis didėjančius informacijos bankus. Tai daro dešimtys valdžios įstaigų ir šimtai privačių.

Įvairių mokslų pažanga apsvaigęs XX a. žmogus šiandien sugeba pratęsti gyvenimą, bet nesutaria, kas sudaro gyvenimo turinį ir prasmę. Šiandien jis priartėjęs prie pačių gyvybės šaknų, bet nesupranta, kas yra gyvybė ir kokie yra jos prasmenys. Jis skverbiasi į gyvybės paslaptis ir kėsinasi į žmogiškosios prigimties sandus. Mirtį padaręs šio amžiaus simboliu, žmogus šiandien siekia nemirtingumo ir Dievo galios, nežiūrint, kokios pasėkos bebūtų.

Savo genijaus pagalba žmogus sukūrė radiją, filmą, televiziją, kad galėtų džiaugtis jų menais poilsio ir atvangos metu. Ir atidavė juos tiems, kurie nori atimti iš jo brangiausią jo paveldėjimą.

93% Holywoodo filmų ir televizijos programų gamintojų niekad arba labai retai lanko bet kokią bažnyčią. (Visų amerikiečių 41% bažnyčias lanko kas savaitę ar dažniau). Ir šitokie žmonės per savo programas turi tiesiog neįsivaizduojamą įtaką amerikiečių visuomenei, ypač jaunimui.

45% jų neturi jokių religinių įsitikinimų. Likusieji 55% sako, kad jų religinis įsitikinimas tėra minimalus. (93% visų amerikiečių turi religinius įsitikinimus, o 68% yra įvairių religijų aktyvūs nariai).

80% nemato nieko blogo homoseksualizme, 51% pasisako už šeiminę neištikimybę, 97% pasisako už negimusios gyvybės žudymą. (85% amerikiečių tiki vedybine ištikimybe, o 71% tiki, kad homoseksualizmas yra blogas. 73% pasisako prieš abortus).

Tokie žmonės šiandien valdo televiziją, kuri yra socialinės kaitos pats didysis variklis.

Argi ne būdingu ženklu šiandien yra daugelio mūsų religiniai įsitikinimai ar praktika? Argi ne dažnai vieton garbinę Dievą - Kūrėją - Išganytoją, mes garbiname vienokią ar kitokią Šventraščio versiją, kokią nors ypatingesnę teologinę

sampratą, vieną ar kitą istorinį periodą (ar renesansas šventesnis už reformaciją, gotika už baroką?), vietą ar ką nors panašaus. Argi Viešpats netarė visiems amžiams ir visoms tautoms: neturėsi kito Dievo kaip tik mane vieną!

Ar Didysis Brolis jau prie mūsų buto durų? Prie mūsų sielos slenksčio? Prie mūsų sąmonės vartų? Jau netoli, ypač kai kuriose srityse. Bet jis dar nėra įsiskverbęs į mūsų sielos gelmes. Dar jis nėra užviešpatavęs mūsų sąmonės, kurioje dar gali gimti pačios gražiausios laisvės, meilės ir žmogiškojo orumo svajonės. Dar neįstengia jis užvaldyti pasaulio, nors nemažą jo dalį jis yra sukaustęs paralyžuojančiame savo glėbyje.

Iš tikrųjų pasaulyje dar gausu ženklų, kurie ženklina ne "1984 m." epochą, bet tikrąjį, nemeluotą žmoniškumą, krikščionybę, kuri gaivi Evangelijos vizija, humaniškumą, persunktą Kristaus sekimo auka ir džiaugsmu.

Ne tik orwelliniu kataklizmu dvelkia pavergtosios Lietuvos Bažnyčios tauri kova su ateistiniu komunizmu, bet tiesiog tyra viltimi, kuri pralaužia bet kokios prievartos rėmus ir atsiskleidžia kaip didysis evangelinis pažadas skriaudžiamai ir kankinamai tautai.

Argi nemažesniu taurumu trykšta pavergtos lietuvių tautos ir kitų tautų laisvės kovos? Kiek jose sunkiai įsivaizduojamo pasiaukojimo ir pasišventimo? Kiek individualaus šventumo, didvyriškumo ir pasiaukojimo pavyzdžių. Tik vien Lietuva iš savo širdies gelmių pagimdė tokias asmenybes, kaip Paltaroką, Reinį, Sadūnaitę, Svarinską, Petkų, Tamkevičių, Jaugelį, Lukšą ir daug kitų. O kur kitų pavergtųjų tautų būsimieji šventieji? Argi galime grimsti į "1984 m." nusiminimą, kai tokios asmenybės ženklina dabartį?

Ne orwellinę epochą ženklina ir Solidarumo kova ir Valesos grumtynės su žmogum-žvėriu ir jo tarnais. Argi tai ne ypatingas žmoniškosios laisvės triumfas prieš vergiją? Argi tai ne ženklas amžinojo žmoniškumo, atsiskleidžiančio vis gražesniais žiedais tarp šiurkščiausių piktžolių.

Ne orwellinę epochą ženklina ir tasis amerikiečių dosnumas ir širdingumas vargstantiems, alkstantiems ir skurstantiems. Niekas, turbūt, nesužmogina ir nesutaurina amerikiečio tiek, kiek jo nuolatinis atsivėrimas artimo vargui ir nepritekliui. Tai ypatingo žmoniško taurumo ženklas.

Ne į Didįjį Brolį panašus Popiežius Jonas Paulius II, kuris savo asmenybe ir darbais yra jo didžioji antitezė. Jono Pauliaus modernioji teologija, sociologija ir politika perskrodžia

ir pasaulio tautas, ir individualios egzistencijos tragiką ir atsiskleidžia kaip evangelinės meilės realizacija kasdienos gyvenime. Jo pastangos atnaujinti komunizmą iš vidaus evangelinių sėklų dulkėmis ir išlaisvinti Rytų ir Vidurio Europą iš jo mirties glėbio yra šventosios Dvasios plevenimas kasdienos gyvenime.

Tačiau gal pats viltingiausias ženklas yra dieviškoji žmogaus prigimtis. Popiežius Jonas Paulius II sako, kad "žmogus iš tikrųjų yra visų mokslų ir menų visa apimanti tema; žmogus yra spaudos, radijo ir televizijos pats pagrindinis taikinys. Sujungti žmones kaip individus ir kaip Dievo vaikus yra taip pat Bažnyčios tikslas. Todėl aš galėjau rašyti savo 'Redemptor Hominis' enciklikoje — 'žmogus yra kūrinys, kurio Bažnyčia siekia vykdydama savo misiją. To siekia tuo būdu, kurį parodė Kristus ir kuris visuomet veda per Dievo įsikūnijimą ir išganymą'. Bažnyčia atvirai pripažįsta, kad žmogus yra Dievo įvaizdis ir jis turi amžiną ateitį su Dievu".

Mes netikime, kad žmogus, kurį Dievas sutvėrė į savo panašumą, nusileis į tokias žemumas, iš kurių negalima iškopti. Su Maritainu tikime, kad Dievo ir žmogaus valios susitikimas istorinėje tikrovėje užtikrina gėrio pergalę laikų pabaigoje. Ta prasme ir "1984 m." yra visuomet aktuali, bet esmėje niekuomet pragaištinga žmogiškoji grėsmė.

Žmonijai duota laisvė per išganymą yra ir dovana ir pareiga. Kristaus išganymas mirtimi ir prisikėlimu pastatė mus prieš sprendžiamą ir dramatišką alternatyvą: pasirinkimą tarp falsifikuotos, savimyliškos, asmeninės ar kolektyvinės, prieš Dievą ar prieš kitus nukreiptos laisvės ir tikros laisvės, kuri atsiskleidusi Dievui ir artimui. Kuris pasirenka savimyliškumą, pasilieka savo kūno vergas, atsitolinęs nuo Dievo. Tas, kuris pasirenka pasiaukojimą, jau dabar gyvena amžinuoju gyvenimu.

Jonas Paulius II

SOVIETŲ SLAPTOSIOS TARNYBOS VEIKLA

Dokumentų klastojimas kaip užsienių politikos integrali dalis

A. K.

Lietuvos geopolitinė padėtis yra tokia, kad greičiausiai dar ilgus metus net ir laisvę atgavus ir nepriklausomą valstybę atstačius, jai reikės bendrauti su Rusijos kolosu. Negalime tad nesirūpinti nei rusiškųjų teritorijų ateitimi, nei Lietuvos politine ateitimi, pvz. federatyviniais klausimais ir pan.

Nei dabartis, nei artimesnė ir tolimesnė praeitis vilčių neteikia. Mūsų santykiai su rusais buvo geri tik tuomet, kai mes juos valdėme. Deja, jie iš mūsų nieko neišmoko. Jų sielos daugiau paliestos azijatiško mongoloidinio primityvumo, negu lietuviškos tolerancijos ar vakarietiškos demokratijos.

Užtenka prisiminti savo brolius ir seses, kenčiančius įvairiuose plačiosios Rusijos imperijos kalėjimuose, psichiatrinėse ligoninėse, koncentracijos stovyklose ir kitokiose vergų katorgose.

Tačiau ne tik šios kartos broliai yra kentėję nuo rusiškojo žmogaus — žvėries bestijališkumo. Kentėjo ir praeitų kartų tėvai ir protėviai.

1863 m. sukilimo vadas Kalinauskas iš Vilniaus kalėjimo savo laiške Lietuvos žmonėms rašė:

"Mano broliai, mieli mužikėliai. Aš jums rašau nuo rusiškų kartuvių, gal jau paskutinį kartą. Skaudu yra palikti savo gimtinę žemelę ir jus, mieli tautiečiai. Mano krūtinė drąskoma, mano širdis plyšta, bet aš nesigailiu mirštąs dėl teisingumo jūsų kovoje. Priimkite, broliai, mano žodžius su pasitikėjimu, nes jie jus pasieks jau iš ano pasaulio, o juos rašiau, turėdamas dėmesyje vien tik jūsų gerovę. Broliai, nėra didesnės laimės pasaulyje, kaip turėti protą ir mokslą galvoje. Bet kaip diena ir naktis nevaikščioja drauge, taip neina drauge ir tikroji apšvieta su rusiška vergija. Tol, kol ta vergija viešpataus mūsų šalyje, tol neturėsime nei tiesos, nei gerovės, nei apšvietos, o mus valdys kaip kokius neišmintingus gyvulius ir ne mūsų labui, bet mūsų pražūčiai . . . Jūs galėsite laimingai gyventi tiktai tuomet, kai maskolių nebebus ant jūsų sprando".

Kalinauską rusų užgrobėjai pakorė Vilniuje 1864 m. kovo

mėn. Jis mirė kankinio mirtimi už Lietuvą, bet gyvena ir amžinai gyvens dėkingų ateities kartų sąmonėje ir širdyje.

Šiandieninis pasaulis negali nesiskaityti su Sovietų Sąjunga. Kariniu atžvilgiu ji antroji savo stiprumu pasaulyje. Gal net pati stipriausia. Iš Kremliaus vadovaujamas komunizmas dar vis įtaigoja šimtus milijonų žmonių ir nors paskutiniais metais jo žvilgesys gerokai pritemo, būtų didelė klaida "nurašyti į nuostolius" jį ar Sovietų Sąjungą. Tiesa, yra neabejotinų ženklų, kad kadaise vienalytis, grėsmingas ir vieningas, ideologiškai gyvas komunistinis kolosas yra jau nepataisomai apgedęs, pakitęs, suaižėjęs, bet sunku pasakyti, ar tai jau reiškia greitą sovietinės komunistinės rusiškosios meškos galą.

Kaip tik dėl to ir mes lietuviai negalime su sovietine jėga nesiskaityti. Mes juk komunizmą pažįstame geriau negu kas nors kitas. Tačiau mūsų elgesys kartais to nerodo. Štai eilė pareiškimų ryšium su lankymuisi pavergton Lietuvon, elgesys ten nuvykus, bandymas pateisinti bendradarbiavimą su okupanto statytiniais rodo, jog ne vienas išeivis ir organizacija žaidžia ugnimi, lyg Sovietų Sąjunga būtų Danija ar Olandija. Tiesiog neįtikėtina girdėti tokius argumentus kaip — mes esame budresni už sovietus, ideologiškai stipresni, demokratija yra pranašesnė už diktatūrinį komunizmą, mūsų jaunimas yra politiniai sąmoningas (ir tautiniai, ir ideologiniai), tad mes santykiaudami su okupantu ir jo statytiniais lengvai išvengsime visų pinklių, o ko gero dar ir juos "atversime".

Žinoma, didele dalim tai fantazija. Tikėti, kad galime galynėtis su sovietais okupuotoje Lietuvoje, ten nuvykus kelioms dienoms, bet kurioje plotmėje reiškia tikėti Velykų zuikučiu ar Kalėdų seneliu. (Čia nekalbame apie giminių lankymą arba apskritai važiavimą į Lietuvą kaip problemą. Kalbame apie tokio važiavimo ar santykiavimo su okupantu ir jo statytiniais argumentaciją, kuri parodo ir argumentuotojų politinio nusiteikimo dalį).

Diskusija nėra šio rašinio tema. Ši įžanga daroma, kad skaitytojai toliau skaitydami sąmoningai jungtų lietuviškuosius reikalus į didžvalstybių užsienių politikos lygtis.

Rašinio tema: sovietų slaptoji veikla ir propaganda. Rašinį ruošiant naudotasi keliais šaltiniais, tarp jų Central Inteligence Adency — CIA pranešimu Jungtinių Valstybių Kongresui. Tą pranešimą paruošė CIA operacinio skyriaus viršininkas specialiam Atstovų Rūmų komitetui, prižiūrinčiam žvalgybos operacijas.

Pranešimo įžangoje sakoma, kad propaganda, klastotė ir apskritai slaptoji veikla "yra nukreipta paremti Sovietų Sąjungos vidaus, saugumo ir užsienio politiką, o taip pat ir kurstyti bei paremti revoliucijas bei perversmus užsienyje vardan tarptautinio komunizmo ir tautinio išsilaisvinimo".

Sovietų vadovybė laiko, kad slaptoji žvalgyba ir propaganda yra neatskiriama užsienių politikos dalis ir būtinybė šalia kitų jos vykdymo priemonių: diplomatinių, karinių, ekonominių ir kitokių. Maskva mielai tam reikalui išleidžia milžiniškas sumas pinigų, CIA informacija apie 3 bilijonus dolerių kasmet, yra suorganizavusi visą eilę organizacijų ir institucijų propagandinei medžiagai gaminti ir skleisti. [1] Sovietai žiūri į "ideologines grumtynes", į propagandą ir slaptą veiklą (psichologinio karo techniką ir priemones) kaip valstybės politikos gyvybinius elementus. [2] Sovietų ideologai ir partiniai teoretikai yra viešai pareiškę, kad idėjinė kova net sustiprėja detantės metu, nes kovą su Vakarais reikia vesti ne karinėmis priemonėmis.

Šio rašinio rėmai neleidžia įsigilinti į sovietinę slaptąją žvalgybą bei propagandą ar "ideologines grumtynes" apskritai. Pasistenkime tik keliais sakiniais atskleisti sovietinį dokumentų klastojimą — falsifikaciją.

Dokumentų klastojimas slaptojoj veikloj ir psichologinėj karvedyboj prieš JAV yra senas sovietų metodas. Pokario metais virš 150 anti-amerikietiškų dokumentų buvo iššifruota. Tai daugiausiai oficialūs valdžios aktai ir komunikatai, arba tokiais besidedą.

Sovietų S-gos pabėgėliai ir vidaus dokumentai nepalieka jokios abejonės, kad Kremlius laiko Jungtines Valstybes "glavniji protivnik" pagrindiniu priešu. Visos pastangos dedamos JAV izoliuoti, sukiršinti jų draugus prieš jas, nuteikti pasaulio viešąją opiniją prieš jas ir kiek galint sumažinti jų prestižą ir autoritetą tarptautinėje arenoje.

Falsifikavimo operacijas, o taip par ir ilgalaikį planavimą vykdo KGB "A" tarnybos slaptosios akcijos štabas, kuris priklauso pirmajam vyriausiajam direktoriatui, kuris savo ruožtu vadovauja užsienio žvalgybai. Į tarnybą yra įjungtos ir atitinkamos satelitinių kraštų žvalgybų dalys, kurias Maskva verčia net pinigais prisidėti prie "bendro" darbo.[3]

Kasdieninės falsifikavimo operacijos yra KGB žinioje ir jo vadovaujamos. Ilgalaikiai planai ar atskiros operacijos, galinčios

kompromituoti Kremlių, yra aprobuojamos Politbiuro ar Komunistų Partijos centro komiteto.

Sovietai niekuomet nenustojo naudoję slaptosios politinės akcijos ir propagandos šalia normalios diplomatinės, karinės ir ekonominės akcijos. Jie tai akcijai net specialų vardą nukalė: "aktivnije meroprijatija" — active measures. Tarp šių veiksmingų priemonių yra: falsifikatai, gandai, pilkoji ir juodoji propaganda, užsienių spaudos ir finansų manipuliacija, politinė akcija ir įtakingų agentų operacijos, slaptos radijo stotys, pusiau slaptas užsienių komunistų partijų naudojimas kaip lygiai pasinaudojimas komunistinio fronto organizacijų, suorganizuotos ar manipuliuotos demonstracijos ar net žmonių grobimas ir šantažavimas.

Dokumentų falsifikatai gali būti ištisai suklastoti ar tik iš dalies. Vieni jų skirti vyriausybėms, kiti viešajai opinijai per spaudą. Visų tikslas vienodas — vienu ar kitu būdu sutriuškinti Vakarų vienybę.

Kaip minėjau, pagrindinis priešas yra Jungtinės Valstybės. Antrasis — NATO, trečiasis — V. Vokietija. Taip bent buvo nurodyta čekoslovakų plane, kuris buvo sukurtas 1965 m. sovietams vedovaujant. (Žr. Ladislav Bittman — Lawrence Britt liūdijimą.[4] Bittman yra buvęs čekoslovakų žvalgybos narys, 8-jo departamento ("veiksmingųjų priemonių") vice-direktorius).

1950-1960 m. laikotarpyje falsifikavimo operacijos buvo nereguliarios ir neorganizuotos, kaip dabar. Tuo metu toms operacijoms vadovavo KGB pirmojo direktorijato užsienio žvalgybos įvairūs geografiniai padaliniai. Tie ankstyvieji falsifikatai nebuvo aukštos kokybės ir todėl nesusilaukė pasisekimo nei Vakarų, nei trečiojo pasaulio viešojoje opinijoje.

Pradedant 1960 m. sovietinė žvalgyba ne tik išsiplėtė, bet tapo suprofesinta bei suinstitutinta. 1959 m. KGB pirmojo vyriausiojo direktorijato vienas skyrius buvo perorganizuotas į "D" departamentą (pagal rusišką "dezinformacijos" žodį) ir jam priskirta tarp 40 ir 50 lsaptosios tarnybos agentų — specialistų. Keliems metams prabėgus ir departamentui susilaukus nepalankių viešų komentarų Vakaruose, departamentas buvo perorganizuotas ir pavadintas "A" departamentu.

1970 m. pradžioje "A" departamentas buvo pakeltas į specialios sekcijos rangą ("A" tarnybą).

1963-1964 m. laikotarpyje sovietai įsakė ir savo satelitams suorganizuoti specialias sekcijas — skyrius slaptosioms opera-

cijoms vykdyti. Jos buvo įkurtos Rytų Vokietijoje, Čekoslovakijoje ir Vengrijoje.

Pradedant 1976 m. ne tik padaugėjo falsifikuotų dokumentų skaičius, bet jie pasirodė esą daug geresnės kokybės ir techniškai aukštos klasės klastotės, kokių Sovietų Sąjunga negebėjo pagaminti 1950 - 1960 m. laikotarpyje. Pasisekimas taip pat buvo geresnis. Iš kitos pusės pirmą kartą Kremliaus KGB išdrįso naudoti prezidento ir viceprezidento kalbas ir pareiškimus bei laiškus, ko jie anksčiau niekad nedarydavo. Šiame laikotarpyje sovietai "paleido" į pasaulį" ir pačius akiplėšiškiausius savo falsifikatus.

Vienas iš tokių suklastotų dokumentų yra JAV armijos rankvedys (U.C. Army Field Manual FM 30-31B). Tai labai gudri KGB klastotė, kurią sovietai naudojo daug kartų savo ofenzyvinėje propagandoje prieš JAV. Knyga turi tik minimumą stiliaus, formato ar frazeologijos klaidų. Jos autoriai naudojo reikiamą popierių, rašomas mašinėlės ir karinį žargoną. Gen. Westmoreland parašas buvo suklastotas. Knyga turėjo "top secret" klasifikaciją. Čia buvo sovietų klaida, kuri juos išdavė. Joks armijos vadovėlis niekuomet nebuvo taip klasifikuotas.

Vadovėlyje klastotojai sumaniai pakeitė tekstą, pagal kurį Jungtinių Valstybių kariuomenė raginama dalyvauti kraštų politiniame - vidaus gyvenime, jį bandyti tvarkyti, įtaigoti ir pan.

Pirmą kartą rankvedys buvo paminėtas mažai žinomam turkų kairiojo sparno laikraštyje 1975 m. Metais vėliau vadovėlio kopija buvo palikta Filipinų ambasadoje Bangkoke, Tailande ir per ją pateko į amerikiečių saugumo rankas. Po dviejų metų kitas straipsnis apie vadovėlį pasirodė ispanų kalba, parašytas ispanų komunisto Fernando Gouzalez. Straipsnyje bandoma "įrodyti", kad JAV remia Europos teroristus, ypač italų "raudonąsias brigadas", kurių nariai 1978 m. kovo mėn. pagrobė ir vėliau nužudė Italijos KD vadą, buvusį prejerą ir parlamentarą Aldo Moro.

El Triumfo patalpintas straipsnis susilaukė pasisekimo. Ne vienas Europos laikraštis jį ištisai ar iš dalies persispausdino dar pridėdamas savo komentarus. Sovietų S-ga šalia to išvystė propagandą įtikinėdama, kad Moro žudikai buvo tiesioginiai įtaigoti ano armijos vadovėlio siūlytos akcijos veikti vietos gyventojus ir kištis į jų politinius vidaus reikalus.

Visa viena serija suklastotų dokumentų turėjo tikslą sumenkinti JAV įtaką ir autoritetą NATO narių tarpe. Pirmieji šios serijos falsifikatai pasirodė 1976 m. Tai buvo tikros JAV

telegramos — "airgram" suklastota versija. Tokią telegramą valstybės departamentas pasiuntė savo Vakarų Europos kraštų ambasadoriams įpareigodamas juos rinkti ekonominę, prekybinę ir finansinę viešai paskelbtą informaciją. KGB "A" tarnybos perdirbta telegrama nurodė ambasadoms, kokia informacija reikalinga Europos valstybių vadovaujantiems asmenims papirkti bei suplanuoti slaptas programas sutrukdyti ar visai sunaikinti tarptautinę prekybą.

Iš viso serijoje buvo septyni (7) dokumentai. Trys iš jų turėjo ryšio su turkų - graikų konfliktu. Vienas dokumentas buvo iš piršto išlaužta prez. Carterio kalba, kurioje jis neva skaudžiai kritikavo graikus už jų vaidmenį NATO. Kartoju — tokios kalbos prez. Carteris iš viso nėra sakęs, kaip to "dokumento" metrika rodo.

Kitas falsifikatas buvo laiškas, parašytas ant oficialaus NATO laiško blanko su klastotu NATO gen. sekretoriaus Joseph Luns parašu.

Pastarieji du dokumentai pasirodė 1979 m. Vienas — laiškas, rašytas ant vogto karo aviacijos laiškinio blanko tarė, kad JAV ir Kinija bendradarbiavo Zaire neramumų malšinime. Kitas — taip pat laiškas, rašytas ant vogto JAV Romos ambasados laiškinio popieriaus. Laiškas neva patvirtina faktą, kad JAV turi sandėlius biologinių ir cheminių ginklų šalia Neapolio esančiojo karinėje bazėje. Iš tikrųjų laiškas paremia pačio Kremliaus jau seniai skelbiamą melą.

Tuo pačiu metu kita serija dokumentų Kremliaus KGB bandė suardyti JAV ir Egipto, ypač Carterio ir prez. Sadato asmeninius santykius. Visi falsifikatai yra labai kritiški prez. Sadato atžvilgiu, jis kaltinamas įvairiausiais nusikaltimais, jam metamas nepasitikėjimo įtarimas ir pan.

Vienas tokių falsifikatų yra prasimanytas interview su tuometiniu viceprezidentu Walter Mondale, kuriame šis yra labai kritiškas prez. Sadato atžvilgiu.

Kitas dokumentas yra neva valstybės sekretoriaus Cyrus Vance padėjėjo užrašai. Juose dergiamas ne tik Sadatas, bet ir Jordano karalius Husseinas, Syrijos prez. Assadas bei Saudi Arabijos ir Kuwaito vadai. Po tokiu laišku suklastotas JAV ambasadoriaus Kaire Herman F. Eilts parašas ir laiškas pasiųstas JAV ambasadai Romoje. Vienas tokis klastotas laiškas pasirodė Syrijos laikraštyje Al-ba'th, kuris paprastai yra anti-JAV, 1979 m. spalio 1 d. laidoje. Laiškas neva adresuotas CIA direktoriui Stansfield Turner.

Dar kiti KGB klastočių pavyzdžiai. 1981 m. spalio mėn. sovietinėje spaudoje pasirodė straipsniai neva iš Vienos šaltinių, kuriuose cituojamas "JAV dokumentas 77707-10-70", kalbąs apie Austrijos priklausymą JAV interesų sferai ir išvardinęs visą eilę Austrijos miestų, kurie numatyti branduolinio sunaikinimo taikiniais.

Danijoje į JAV rankas patekęs "laiškas", kuriame sakoma, kad JAV dedančios daug pastangų sutraukyti Kinijos ir Š. Korėjos santykius. Falsifikatas buvo susietas su vienu S. S-gos diplomatu, kuris vėliau buvo iš Danijos ištremtas.

KGB tiek įsidrąsino, kad sufabrikavo neva prez. Reagano laišką Ispanijos karaliui Juan Carlos, kuriame prezidentas neva ragina karalių sunaikinti kairiųjų opoziciją ir žada jam JAV paramą ginče su S. Britanija dėl Gibraltaro. Ispanų spauda tuojau suprato, kad tai esame falsifikato.

Pagaliau 1982 m. viešumon iškilo dokumentas, kuriame "informuojama" apie JAV valdžios sabotažą prieš JAV juodųjų piliečių ir Afrikos juodųjų valstybių santykius. Žinoma, tai irgi iš piršto išlaužta fantazija.

JAV saugumo organai neabejoja, kad dokumentų klastojimas yra sovietų darbas. Specialistų nuomone pasaulyje tėra tik kelių valstybių slaptosios žvalgybos, kurios turi reikalingą žinių bagažą, priemones, materialinius išteklius, patirtį ir slaptosios veiklos tinklą reikalingus tokiai komplikuotai klastotės operacijai vykdyti. Vienintėlė Maskva ir jos satelitai turi ir galimybes ir pakankamai neapykantos Amerikai tokius falsifikatus skleisti. Iš kitos pusės tokią KGB akciją patvirtina pabėgėlių liūdijimai ir JAV kontražvalgybos duomenys. Pagaliau nėra jokių davinių, kad tokiu darbu verstųsi bet kuris kitas pasaulio kraštas.

Tačiau sovietų slaptoji, ardančioji veikla nesibaigia su dokumentų falsifikavimu. KGB naudoja įvairias priemones savo nežmoniškiems tikslams siekti. Tarp jų — pačią melagingiausią propagandą, pogrindžio radiją, tarptautines fronto organizacijas, kitų kraštų komunistų partijas, "sovietinės draugystės sąjungas", įtakinguosius agentus — akademikus, žurnalistus, rašytojus, dailininkus, etc., disinformaciją, ekonominį galynėjimąsi, "tautinio išlaisvinimo" karus ir pan.

Trumpai apie kiekvieną jų. Sovietinei propagandai vadovauja Sovietų S-gos komunistų partijos centro komitetas ir politbiuras. Ji vykdoma per kelis kanalus. TASS yra oficialioji Sov. Sąjungos žinių agentūra. Novosti yra "neoficialioji". TASS turi biurus ir korespondentus virš 100 kraštų. Novosti ire-

čiasi informacijomis su virš 100 tautinių ir tarptautinių žinių agentūrų, daugiau kaip 100 radijo ir televizijos stočių, virš 7000 laikraščių ir žurnalų bei 120 leidyklų. Satelitai, gi, šioje srityje sovietams padeda, kiek tik šie nori.

Pravda, partijos dienraštis ir vyriausybės laikraštis Izvestijos daugiausiai užsiima užsienių propaganda. Jiems talkina "darbo sąjungų" organas Trud, Naujasis Laikas. Apie 500 sovietų žurnalistų gyvena užsieniuose. Didelė jų dauguma yra KGB agentai.

Štai keli sovietinės propagandos pavyzdžiai:

Nuo 1978 m. sovietinė spauda ir radijas bei televizija be perstojimo skelbia, kad CIA buvo agentai - provokatoriai Aldo Moro nužudymo dramoje.

Vos valandoms praslinkus po Ajatolos Motahhari nužudymo, Maskvos radijo persų kalbos laida bei TASS skelbė, kad tai CIA remiamų teroristų darbas. TASS tai skelbė neva naudodamas Libano laikraščio informaciją, nors žinoma, kad tas laikraštis yra Kremliui paklusnus.

Indijos Blitz laikraščio laida (1797 m. rugsėjo mėn.) skelbė, kad Bangladešo prezidentą nužudė CIA, kuri jo vieton pastatė "savo žmogų".

Kamerūno Times 1979 m. birželio mėn. viena laida paskelbė, kad vieno alyvos biznieriaus žudikai yra CIA agentai. Abi žinios yra sovietų iš oro pagautos.

Pokario metais sovietai didelės reikšmės pradėjo teikti ir radijo propagandai. Vienu metu net 11 radijo stočių siuntė informaciją į Vakarų Europą ir Artimuosius Rytus. Kai kurios jų buvo Rytų Vokietijoje, kitos Rumunijoje, dar kitos pačioje S. Sąjungoje. Ypatingai naudingos sovietams yra jų suorganizuotos, jų vadovaujamos ir jiems pavaldžios tarptautinės fronto organizacijos. Jos yra Sovietų S-gos politinės akcijos įrankiai vykdyti viešą ar slaptą propagandą siekiant užsienio politikos ir karinės strategijos tikslų. KGB jos kainuoja virš 63 milijonų dolerių metams.

Jų didžiausios yra Pasaulio Taikos Taryba (World Peace Council — WPC), Pasaulio Profesinių Sąjungų Federacija (The World Federation or Trade Unions — WFTU), Pasaulio Demokratinio Jaunimo Federacija (The World Federation of Democratic Youth — WFDY), ir Tarptautinė Studentų Sąjunga (International Union of Students (IUS). Šios organizacijos yra įsisukę į JT oficialių organizacijų tarpą ir po JT sparnu gali daryti (ir daro) daug žalos laisvajam pasauliui[5]

Kokia veikla šios organizacijos užsiima? Pirmenybė teikiama NATO karinei sąjungai sužlugdyti. Pvz., 1979 m. kovo mėn. Mahno Švedijoje "antimilitaristinis" suvažiavimas, kuriame dalyvavo Olandijos, Švedijos, Norvegijos, Danijos, Italijos, Austrijos, Ispanijos, Suomijos ir net JAV kariuomenės delegatai buvo suorganizuotas Pasaulio Taikos tarybos. 1980 m. "antimilitaristinis" kongresas Olandijoje suorganizuotas olandų komunistų partijos fronto organizacijos "Olandai krikščionys už socializmą".

Pasaulio Taikos tarybos agentai meksikiečiai 1980 m. Los Angeles tarėsi su Š. Amerikos sėbrais ir pasmerkė JAV už visą eilę "nusikaltimų" prieš sandinistus Nikaragvoje ir pan.

Pasaulio Taikos tarybos posėdžiuose 1979 m. vasario mėn. priimta rezoliucija ir toliau "teikti nenutrūkstamą pagalbą Čilės, Gvatemalos, Urugvajaus, Haiti, Paragvajaus, El Salvadoro, Argentinos ir Brazilijos žmonėms jų teisioje kovoje". Reiškia, Maskva ir toliau rems tų kraštų komunistus ir kitų padugnių gaivalus, kurie drumsčia tų kraštų ramybę.

Kremliaus įsakymus klusniai vykdo ir įvairių kraštų komunistinės politinės partijos. Dažnai įvairių, ne tik satelitinių kraštų komunistų partijos yra pakinkomos atlikti vieną ar kitą tarptautinį subversyvinį uždavinį, bet priekyje pastatoma viena ar kita tarptautinė fronto organizacija, kad taip suviliojus daugiau delegatų, žurnalistų ir simpatijų vykdomam uždaviniui.

Nemažiau sovietams naudingos (ir nemažiau jų naudojamos) yra taip vadinamos dažniausiai dvišalės "draugiškumo draugijos", "kultūrinio bendradarbiavimo židiniai" ir panašios organizacijos. Beveik kiekvienos jų chartoje sakoma, kad jų tikslas yra "skleisti pilną ir patikimą informaciją apie Sovietų Sąjungos kultūrą, istoriją, visuomeninę struktūrą ir tautinę teisę, kalbą ir ekonomiją bei jos (Sov. S-gos) svarbą pasaulio taikai, kartu . . . formuojant stiprius dvasinius ir ekonominius ryšius tarp X valstybės ir Sov. S-gos . . .". Dažniausiai tokių draugijų ir draugysčių vadovybių nariai yra arba beveik išimtinai simpatikai ir bendrakeleiviai arba tiesiog komunistų pavaldiniai, kontroliuojami vietinės partijos. Kai kuriuose kraštuose Sov. S-gos ambasados nariai yra tokių junginių garbės nariais.

Viena iš patikimiausių KGB A tarnybos priemonių yra naudojimas vad. "įtakingų agentų". Per juos Kremlius gali niekam nežinant ir neįtariant giliai įsiskverbti į krašto politinius, žurnalistinius, biznio, darbo sąjungų, meno ir akademinius sluogsnius. Kremlius turi visą būri KGB agentų, kurie

geba užmegzti su Vakarų ir trečiojo pasaulio politikais, menininkais, ekonomistais, biznieriais ir kitais labai tamprius asmeninius ryšius, kuriuos vėliau naudoja savo slaptiems subversytiniams tikslams siekti. Už tai, žinoma, reikia mokėti tam tikrė kainą, sakykim, išleidimu nebūtinai komunistinių knygų, finansavimu "neutralių" dailės parodų, rengimu koncertų. Kartais net atidarymu kanalų į Kremlių ir jo aukštuosius ponus ir pan.

Ypatingą dėmesį jau daug metų KGB teikia žurnalistams, kurių ne vienas yra pakibęs ant komunistinės meškerės. Apie tai medžiagos pateikia buvęs "Newsweek" štabo narys, dabar vieno "think tank" narys Arnaud de Borchgrave "The Plain Dealer" dienraščio 1981 m. rugpiūčio 18 d. laidoje.

Jis taria, kad apskritai amerikiečiai ir jų institucijos yra labai naivūs manydami, kad jie yra saugūs nuo sovietinės pogrindinės propagandinės veiklos ir pinklių. Kad sovietinė infiltracija, šantažas ir falsifikacijos sekasi tik V. Europoje ir trečiajame pasaulyje, kad todėl sovietų KGB net nebando veikti Jungtinėse Valstybėse.

Nieko nėra toliau nuo tiesos, sako Borchgrave. Pagal jį, geru pavyzdžiu gali būti Philip Agee, kurį jis vadina pirmuoju CIA ideologiniu pabėgėliu. Esą jo santykiai su Kubos žvalgybos agentais yra puikiai žinomi V. Europos žvalgyboms, tačiau jo pateiktąja medžiaga apie El Salvadorą neseniai (1981 m.) pasinaudojo Wall Street Jorunal ir Washington Post. Ir tai po to kai Agee prisipažino Los Angeles Herald Examiner laikraščiui, kad metų bėvyje jis matėsi su Kūbos žvalgybos šefu Europoje net 39 kartus!

Jau mūsų minėtas čekoslovakų buvęs agentas Ladislav Bittman savo liūdijime kongreso komitetui 1980 m. prisipažino, kaip lengva jam buvę skleisti dizinformaciją Europos ir JAV spaudoje. (Kaip minėjome, satelitų ir Kūbos veikla šioje srityje yra tampriai koordinuojama su KGB).

Bittmano liūdijimu "jei kas šiuo momentu turėtų stebūklingą raktą, kuris galėtų atidaryti sovietinio bloko žvalgybos seifus ir pažiūrėtų į Vakarų valstybėse veikiančių agentų bylas, nustebtų. Palyginus didelis skaičius KGB agentų yra vakariečiai žurnalistai. Žurnalistas, kuris operuoja Britanijoje, Vakarų Vokietijoje ar JAV yra didelis komunistinės žvalgybos ramstis. Pagal savo profesiją jis gali būti žingeidus ir landus. Jo darbas yra raustis visur ir sužinoti viską, net tą, kas yra

nevieša. Tas yra ypatingai priimta JAV, kurios turi tradiciniai agresyvią ir kovingą spaudą".

Bittman tęsė: "Daug žurnalistų yra agentai. Daug svarbių laikraščių pasaulyje yra komunistinės žvalgybos įtakoje. Ne viename laikraštyje yra vienas ar keli žurnalistai, kurie retkarčiais gauna instrukcijas išspausdinti vienokį ar kitokį straipsnį kartą ar du kartu metuose".

Viename visiškai slaptame KGB rankvedyje, pavadintame "Amerikiečių verbavimo JAV ir trečiajame pasaulyje praktika", kuris tarp kitko jau daug metų amerikiečiams žinomas, yra išvardinta 12 verbavimo kategorijų svarbos eile. Pirmoj eilėj yra valdžios tarnautojai, galintieji prieiti prie slaptų dokumentų. Antroj eilėj . . . žurnalistai. Vadovėlis išleistas pirmo vyriausiojo KGB direktoriato.

Iš kitos pusės net toks neabejotinas kovotojas kaip Andriejus Sacharovas sako, kad tarp įvairiausių agentų, dirbančių KGB ir padedančių vykdyti ekspansinius Sovietų S-gos tikslus Vakarų valstybėse, vyriausybėse, parlamentuose, bizniuose ir spaudoje, "daugybė yra rašytojai ir žurnalistai".[6]

Louis F. Budenz, kuris tarp 1940 m. ir 1945 m. buvo komunistinio "Daily Worker" vienas redaktorių (1945 m. jis iš partijos pasitraukė) rašė, kad dizinformacija spaudoje buvo viena iš sėkmingiausių sovietinės žvalgybos priemonių kovoje su "imperialistiniais kapitalistais".

Tas pats de Borchgrave, gi, sako, kad po eilės pokalbių su keliasdešimt buvusių KGB ar satelitų žvalgybos agentų, dabar gyvenančių Vakarų kraštuose, yra aišku, kad dizinformacijos veikla JAV yra nuostabiai lengvai atsiekiama.

Savo tikslams siekti sovietai naudoja ir gryną melą. KGB tai vadina dizinformacija. Tai daugiausiai žodinė propaganda, gandai, iš piršto išlaužti "faktai".

Štai 1978 m. gegužės mėn. sovietų ambasadorius Zambijoje Solodovnikovas persergėjo prezidentą Kaundą, esą sovietų žvalgyba turinti žinių, kad Kaunda bus nuverstas savo vizito JAV metu. Tai esą atliks JAV ir anglų žvalgyba. Žinia, žinoma, iš piršto išlaužta.

Arba 1979 m. vasario mėn. sovietų karinis attachė vienoj P. Amerikos sostinėj painformavo savo kolegą kitos P. Amerikos valstybės karinį attachė, kad JAV rengiasi įvesti į jo kraštą karines bazes. Visa istorija kiauriai neteisinga, bet pietų amerikiečiams, kurie šiauriečių nemėgsta ir jais nepasitiki, lengvai įtikima ir vos nesukėlusi politinio konflikto.

Savo slaptoj, pogrindinėj veikloj sovietai plačiai naudoja ir ekonomines priemones čia supirkdami aukščiau kainos kai kuriuos produktus, kad šie netektų JAV ar NATO, čia parduodami žemiau savikainos, kai to reikalauja strateginiai sumetimai. Tuos pačius tik sovietams naudingus tikslus turi rusų aukso išpardavimas, neretas Kremliaus užmojis nusipirkti antikomunistinį arba ne komunistinį laikraštį ar žurnalą (kiek Kremlius tokių laikraščių Vakaruose kontroliuoja?), lygiai neretas bandymas į kai kurių su Kremliumi biznį varančių kompanijų tarybas sau palankius direktorius (kiek jų yra?) ir pan. Tiems patiems tikslams tarnauja ir Maskvos Narodny Bankas Londone, bei jo šakos Beirute ir Singapūre; Vošod Prekybos Bankas Zueriche; Rytų - Vakarų Prekybos Bankas Frankfurte ir Seligman Bankas bei Komercinis Bankas šiaurės Europai, abu Paryžiuje. "Manyti, kad šie bankai tiktai finansuoja Sovietų importą - eksportą, reiškia rimtai abejoti KGB pajėgumu", sako buvęs CIA vicedirektorius savo liūdijime JAV Senate 1980 m. vasario mėn.

Pagaliau savo žvalgybiniuose užsiėmimuose sovietai naudoja ir para-militarines, pusiau karines priemones. Iš tikrųjų nuo pat 1917 m. revoliucijos Kremlius šią priemonę savo uždaviniams siekti naudoja be perstojimo visame pasaulyje. Nebuvo tos revoliucijos ar neramumo, kurių Kremlius nebūtų bandęs išprievartauti ir paversti komunistiniais ginklais, pinigais, melu ir pan. Rodezija - Zimbabvė ir Angola, El Salvadoras ir Nikaragva yra tik pastarieji pavyzdžiai.

Prieš daugiau kaip 30 m. Kremlius siuntė liūdininkus į Paryžių liūdyti prieš Viktorą Kravčenko, kuris atidengė pasauliui Sovietų Sąjungos vergų stovyklų siaubą. Liūdininkai melavo, kiek galėdami, bet tiesa laimėjo, nes prancūzų teismas iššifravo melą. Tai nebuvo pirmas kartas, kai sovietai pamynė moralę po kojomis. Žinoma, ir ne paskutinis. Pagal Leniną, komunistams viskas yra moralu, kas tarnauja komunizmo tikslams.

Išvadų vietoje gal tik dvi pastabos. Žinant tą, kas aukščiau pasakyta, ar nors vienas nuoširdus ir teisingas žmogus gali remtis (ir dar teisme) sovietiniais liūdininkais ar jų dokumentais? Jei remiamasi, argi čia neslypi labai mįslingos ir įtartinos įtakos ir intencijos? Argi ne mūsų pareiga, kaip lietuvių ir kaip amerikiečių, su tokiais reiškiniais ir tokiomis įtakomis mūsų teisingumo ministerijoje ir teismuose kovoti?

Antra, žinant tą, kas aukščiau pasakyta, argi ne juokingai

skamba mūsų "politikų" šūkiai, esą mes gudresni už Kremlių, mūsų jaunimas budresnis už KGB, mes laimime kiekvieną kovą su KGB agentais ar Kremliaus statytiniais, mūsų jaunimą niekas negali indoktrinuoti, etc. Kiek daug protingesnis būtų mūsų nusistatymas kukliai prisipažinti esant silpna nuo kamieno atplėšta šaka, kurios išlikimo šūkis turi būti kuo didžiausias budrumas ir atsargumas. Ypač matant, kai ne vienas vadinamųjų kultūrininkų jau viešai su priešu sandarbiauja, pardavęs savo sąžinę už lėkštę sriubos ar riekę duonos. O kiek slaptų agentų tarnauja KGB? O gal ir toliau įsikalbėsime sau, kad lietuviai kitokie . . ? Dieve, duok! Bet . . .

Išnašos

1. CIA apskaičiavimu, 3 bilijonai dolerių yra konservatyvi suma. Šią sumą sudaro tik užsieninės išlaidos. Kitų valstybių komunistų partijų išlaidos čia irgi neįskaitytos:

	Milijonai
Sov. S-gos Kom. partijos tarptautinis skyrius	$100
SSKP tarpt. informacijos skyrius	50
TASS	550
Novosti (APN)	500
Pravda	250
Izvestijos	200
Kita periodika	200
Maskvos radijo užsienio tarnyba	700
Slaptos radijo stotys	100
Tarptautiniai komunistų frontai	63
Užsienio komunistų partijų subsidijos	50
KGB "A" tarnyba	50
KGB užsienio kraštų veikla	100
Parama "tautiniams laisvinimo" frontams	200
Specialios kampanijos, i.e. 1979 m. prieš Nato branduolinių ginklų modernizavimą	200
Viso	3,363

2. Pvz. M. A. Suslovas, tuometinis SSKP sekretorius, politbiuro narys ir vyriausias partijos teoretikas, savo kalboje 1975 m. liepos mėn. sakė: "taikaus sanbūvio principas tarp skirtingų specialinių sistemų valstybių, kaip gerai visiems žinoma, nieko neturi bendro su klasių taika tarp išnaudojamųjų ir išnaudotojų, tarp kolonistų ir pavergtųjų, tarp prispaudėjų ir prispaustųjų".

25-jame partijos kongrese pats Brežnevas gi, kalbėjo: "Detantė negali jokiu būdu panaikinti ar net trupučiuką pakeisti klasių kovos įstatymus".

3. KGB — Valstybės Saugumo Komitetas neturi atitikmens Amerikoje ar kitoje kurioje demokratinėje valstybėje. Komunistų lyderiams jis "kardas ir skydas", o milijonams piliečių daugiausiai gąsdinantis valdžios įrankis.

90,000 KGB valdininkų palaido tvarką krašto viduje ir valdo politinius

kalėjimus ir panašias saugumo įstaigas. 175,000 KGBistų saugo 41,800 mylių sovietinio pasienio. Kažin kiek kitų agentų visame pasaulyje dirba špionaže ir panašiuose užsiėmimuose. Tam tikra prasme KGB yra valdžia valdžioje, vyriausybė vyriausybėje.

Pirmoji komunistinės Rusijos slaptoji tarnyba buvo Čeka — visasąjunginė speciali komisija kovai su kontroversija, kontrarevoliucija, spekuliacija ir sabotažu. Tai buvo beveik caro policijos kopija iš tikrųjų turėjusi savo gretose ne vieną buvusį caro Rusijos slaptosios tarnybos valdininką. Čekos steigėjas ir vadas buvo Feliksas E. Dzeržinskis, kuris buvo taręs, kad pasitikėjimas yra geras dalykas, bet kontrolė yra geresnis. O dar vėliau: "Mes laikomės organizuoto teroro principo".

Laikui bėgant, Čeka virto GPU, GUGB, NKVD, NKGB, MGB, galiausiai 1954 m. KGB, tačiau nekito jos uždaviniai, tikslai ir metodai. Ligi dabar KGB agentai pasididžiuodami save vadina čekistais. Nuo pat pirmųjų dienų tiek pati agentūra, tiek jos agentai pasižymėjo savo masiniu teroru ir žudynėmis, kurioms lygių kažin ar yra. Tebėra ir 1920 m. suorganizuotos vergų stovyklos. Prie jų jungiasi jau Andropovo naujovės — psichiatriniai kankinimai ir technologinis špijonažas.

4. Žr. "Testimony of Lawrence Britt". Hearing Before the Subcommittee to Investigate the Administration of the Internal Security Act and Other Internal Security Laws of the Committee on the Judiciary, United States Senate, May 5, 1971 (US Government Printing Office, Washington, D.C.: 1971), psl. 14.

5. Tarptautinio komunistų fronto svarbesnės organizacijos yra: *Pasaulio Taikos Taryba* (World Peace Council — WPC), centras — Helsinkis. Turi skyrius virš 130 kraštų. Taryba įkurta 1949 m. Jos tikslas yra paremti Sov. Sąjungos užimtų kraštų liniją tarptautiniais ir kariniais klausimais, remti Kremliaus užsienio politiką ir koordinuoti kitų frontų veiklą.

Tarptautinis Taikos Institutas (International Institute for Peace — IIP). Viena, Institutą sudaro devynių Vakarų ir Rytų Europos kraštų organizacijos. Įkurtas 1958 m. kaip teisinė priedanga Taikos Tarybos sekretarijatui bandant išvengti Tarybos išmetimo iš Austrijos dėl jos subversyvinės veiklos.

Afro-azijatinė liaudies organizacija (Afro-Asian People's Organization — AAPSO). Kairas. Organizacijos padaliniai veikia daugumoje Afrikos ir Azijos kraštų. Įsteigta 1957 m. kaip taikos tarybos atžala vesti propagandai ir politinei akcijai Azijos ir Afrikos kraštuose bei remti "tautinio išsilaisvinimo frontus".

Pasaulio profesinių sąjungų organizacija (World Federation of Trade Unions — WFTU), Praga. Federacijai priklauso 190 milijonų darbininkų, kurių 90% yra iš komunistinių kraštų. Įkurta 1945 m. apjungti organizuotą pasaulio darbininkiją sovietinėje kontrolėje, organizuoti streikus laisvuose kraštuose ir tarnauti kaip viena svarbiausių Sovietų S-gos propagandos agentūrų.

Pasaulio Demokratinio Jaunimo Federacija (World Federation of Democratic Youth — WFDY), Budapeštas. Kremlius giriasi, kad organizacija turi 150 milijonų narių 110 kraštų. Įkurta 1945 m. tarnauti Kremliui ir vykdyti jo valią.

Tarptautinė Studentų Sąjunga (International Union of Students — IUS), Praga. 188 narių organizacijų, 10 milijonų narių. Sąjunga organizuoja pasaulinius jaunimo festivalius bei talkina taikos tarybai jos subversyviniame darbe.

Tarptautinė Demokratinė Moterų Federacija (Women's Democratic International Federation — WIDF), Rytų Berlynas. Priskaito net iki 200 mi-

lijonų narių. Įsteigta 1955 m. remti specifinių organizacijų veiklą su ypatingu dėmesiu moterų ir vaikų reikalams.

Tarptautinė Žurnalistų Organizacija (International Organization of Journalists —IOJ), Praga. Veikia 112 kraštų ir sakosi turinti virš 150,000 narių. Įkurta 1952 m. "ugdyti revoliucinį, proletarinį žurnalizmą ir tarnauti kaip Sovietų Sąjungos propagandistė" (iš pačios organizacijos pasisakymo 1974 m. vasario mėn. savame biuletenyje).

Tarptautinė Demokratinių Teisininkų Draugija (International Association of Democratic Lawyers — IADL), Briuselis. 25,000 narių 57 kraštuose. Įsteigta 1964 m. remti sovietinę propagandą ir teikti jai teisinį užnugarį.

Krikščioniška Taikos Konferencija (Christian Peace Conference — CPC), Praga. Veikia 48 kraštuose. Įsteigta 1958 m. remti taikos tarybos veiklą per religinius vadus ir religines institucijas.

Tarptautinė Rezistencijos Kovotojų Federacija (International Federation of Resistance Fighters — FR), Viena. Giriamasi 5 milijonais narių 22 kraštuose. Įkurta 1951 m. Tikslas — remti sovietines nusiginklavimo pastangas. Išskyrus Izraelį, visi kraštai yra Europoje ir visi nariai komunistai.

Pasaulinė Mokslinių Veikėjų Federacija (World Federation of Scientific Workers — WFSW), Paryžius. Priskaito apie 400,000 narių 31 krašte ir narių korespondentų dar 26 kraštuose (daugiausiai komunistiniuose). Įsteigta 1946 m. tarnauti Kremliaus propagandos mašinai.

Tarptautinė Radijo ir Televizijos Organizacija (International Radio and TV Organization — OIRT), Praga. Įsteigta 1946 m. Briuselyje. Organizatoriai — 28 radijo organizacijų atstovai. Nekomunistinių kraštų nariai jau seniai iš jos pasitraukė.

6. Žr. slaptai atvežtą Sacharovo politinio testamento tekstą, išspausdintą New York Times Magazine, 1980 m. birželio 8 d.

7. Žr. taip pat U.S. Department of State Special Report No. 88, October 1981, Soviet "Active Measures", Forgery, Disinformation, Political Operations.

Knygų leidykloms ir žurnalų bei laikraščių administracijoms

Su šiuo numeriu keičiasi "Tėvynės Sargo" redakcija. Knygų leidyklos ir žurnalų bei laikraščių administracijos maloniai prašomos paminėjimui siunčiamas knygas bei pasikeitimui siunčiamus žurnalus ir laikraščius siųsti naujuoju adresu:

TĖVYNĖS SARGAS
894 East 223rd Street
Euclid, Ohio 44123

ČILĖ DIKTATŪROS NAGUOSE

Praeitame "Tėvynės Sargo" numeryje prisiminėme prieš dvejus metus mirusį P. Amerikos krikščionių demokratų vadą ir buvusį Čilės prezidentą Eduardo Frei Montalva. Ta proga plačiau palietėme ir Čilės likimą gen. Pinochet diktatūros replėse. Žemiau prierašas prie Čilės tragedijos. **Red.**

Prieš du metu gen. Augusto Pinochet Čilė atrodė kaip pasisekimo pavyzdys. Čikagos universitete mokyti ekonomistai įvedė Čilėje laisvą rinką ir tarė, kad ji atliks stebūklus. Tautos "plebiscitas" patvirtino Pinochet diktatūrą ir naują konstituciją, pagal kurią laisvi rinkimai nukelti į 1989 m. Gi Vašingtonas, žavėdamasis Pinochet aršiu antikomunizmu, bandė sumegzti su Santiago normalius diplomatinius santykius.

Tačiau tai buvo prieš du metus. Dabar Čilės ekonomija spekuliacijos, netvarkos ir tarptautinių konvulsijų dėka nusmuko iki 1930 m. lygio. 1982 m. tautinis produktas nukrito 14% (visoj P. Amerikoj tik 1%). Bedarbė siekia 30%. Skola užsieniui siekia 18 bilijonų dolerių, per capita viena iš aukščiausių pasaulyje. Pramonė yra griuvėsiuose ir bankinė sistema suirutėje.

Neužtenka to, pasipriešinimas diktatūrai kyla kasdien, ypač darbininkijoje. Krašte neramumai — kasdieninis reiškinys. Kas mėnesį Santiago supurto masinės demonstracijos, grąsindamos išvirsti į visuotinį sukilimą. Naujai susikūrusi centro - kairės ir demokratinės dešinės Demokratinė Santara reikalauja Pinochet atsistatydinimo. Biznio grupės, prekybinės sąjungos ir profesinės draugijos, anksčiau atvedę Pinochet į valdžią, dabar beveik visuotinai perėjo į opoziciją.

Pinochet tačiau nėra linkęs į nuolaidas. Pavyzdžiu gali tarnauti jo iš krašto trėmimo politika. 1982 m. gruodžio mėn. Jungtinių Tautų raportas apie Čilę taria, kad 9% visų krašto gyventojų — 1.2 milijonai, gyvena užsieniuose. Beveik visi prieš savo valią — vieni ištremti, kitiems neleidžiama grįžti.

1982 m. spalio mėn. Pinochet pažadėjo paskirti aukšto rango komisiją "visam reikalui" peržiūrėti. Šimtai tūkstančių tremtinių pakelta viltimi laukė leidimo grįžti į tėvynę. Už poros mėnesių, gruodžio mėn. 23 d., Pinochet leido 125 asmenims grįžti namo. Po trijų dienų komisija buvo išformuota.

Iš tikrųjų naujoji Čilės konstitucija trėmimus įteisino. Pagal ją dabar iš Čilės gali būti ištremtas ar į Čilę iš tremties neįsileidžiamas bet kuris čilėnas, kuris yra kuo nors Pinochot nusikaltęs.

Šiuo metu beveik kasdien kas nors iš Čilės ištremiamas už įvairius "nusikaltimus". Visi grįžtantieji čilėnai Pudahuel aerodrome yra patikrinami dviejuose Manhattano telefono knygos storumo sąrašuose. Ne vienas savanoriškai kokiam reikalui į užsienį išvykęs čilėnas dabar turi pase įspaustą "L" raidę, reiškiančią, kad jo pavardė yra draustiniuose sąrašuose.

Pinochet nenustoja persekiojęs ir Čilės krikščionių demokratų (pirmiau persekiojo dr. Frei, dabar Andres Zaldivarą ir kt.). Pernai po gegužės ir rugpiūčio mėnesių demonstracijų buvo suimti visa eilė KD vadų ir tik po eilės demaršų buvo paleisti. Jų nusikaltimas — reikalavimas Čilei laisvės, laisvų rinkimų ir žmogaus teisių gerbimo.

Į suėmimą griežtai reagavo Krikščionių Demokratų Internationalo gen. sekretorius Italijos senatorius Angelo Bernassola. Memorandumuose Čilės vyriausybei ir JT Žmogaus Teisių Komisijai sen. Bernassola griežtai pasisakė prieš Pinochet smurtą, kalinių kankinimą, trėmimus ir reikalavo suimtųjų paleidimo. Bernassola apeliavo į Čilės karinius vadus, prašydamas juos intervenuoti prieš smurtą ir už laisvę bei žmogaus teises.

Bernassola taip pat kreipėsi į JAV bei Europos ir P. Amerikos demokratines vyriausybes, prašydamas intervencijos už demokratijos grąžinimą diktatūriniuose P. Amerikos kraštuose.

Šias eilutes rašant neatrodo, kad Pinochet greitai dingtų nuo Čilės politinės scenos. Neatrodo, kad ir kariniai sluogsniai jį nuverstų: Čilės generolai yra disciplinuoti ir nemaištingi. Iš kitos pusės jie dabar prisibijo demokratinės valdžios, kuri galinti juos apkaltinti žmogaus teisių nusikaltimais. (Čia prisimintinas Argentinos generolų likimas).

Demonstracijos irgi nėra pasiekę tokio laipsnio, kad virstų perversmu. Iš kitos pusės, Čilės biznio sluogsniai nelabai pasitiki krikščionimis demokratais ir visiškai nusistatę prieš centro-kairės koaliciją.

Didžiausia kliūtis Čilės demokratizacijai yra, žinoma, pats Pinochet. Juo ilgiau jis išsilaikys, juo bus sunkiau sugrąžinti į kraštą demokratiją.

Dabartinis Pasaulio Krikščionių Demokratų Internationalo pirmininkas Andres Zaldivar yra čilėnas, vienas iš Čilės KD

partijos aukščiausių vadų. Jis yra taip pat ištremtas iš Čilės ir gyvena Romoje. Tėvui sunkiai sergant, po ilgų pastangų, jis gavo leidimą grįžti į tėvynę 5 dienoms. Rugsėjo 3 d. Santiago miestas sutiko jį gausia manifestacija, vadovaujant KD partijos lyderiams. Ta proga Zaldivaras aplankė prieš du metu (1981 m. gruodžio 22 d.) mirusio buv. Čilės prez. Eduardo Frei kapą, pagerbdamas jo atminimą. (Zaldivarui, kaip šinia, nebuvo leista grįžti į Čilę dalyvauti Frei laidotuvėse). Nebuvo jis įsileistas ir 1982 m. gale, kai Čilė ir viso pasaulio krikščionys demokratai minėjo čilėnų KD partijos kūrėjo ir tėvo mirties metines. Nebuvo į Čilę įsileisti ir kitų tautybių KD vadai, kurie norėjo ta proga viešai pagerbti Frei atminimą.

KDI gen. sekret. Bernassola savo ta proga išleistame memorandume, pastebėjęs, kad Frei buvo pats didysis ne tik Čilės, bet ir P. Amerikos bei pasaulio KD vadas, prilygstąs Adenaueriui, de Gasperi ir Schumanui, toliau teigia, kad Pinochet elgesys "tik patvirtina Santiago režimo esmę ir trapumą; režimo, kuris bijo mirusio žmogaus ... Čilės diktatūra, kuri žymi ekonominiais ir socialiniais nepasisekimais, greičiausiai išsigando galimų impozantiškų ir spontaniškų demonstracijų pagerbiant Frei kaip atsitiko jo laidotuvių dieną, kurios suteiktų tikrą smūgį Čilės karinėms pajėgoms, tikinčioms, kad joms pavyko žmones pajungti diktatūrai".

Žinių agentūrų pranešimu, Frei mirties metinės buvo paminėtos šv. mišiomis ir gausia demonstracija, nežiūrint valdžios draudimo.

Savo trumpos viešnagės metu Zaldivaras padarė pareiškimą, kuriame tarė, kad Čilės opozicijos protestai tol nenustos, kol didžiosios krašto problemos — nedarbas ir produktyvios veiklos paralyžius — bus išspręstos. Jis teigė laukiąs socialinio pakto dienos, kai politinės partijos, pramonės ir darbo unijų vadai, profesinės draugijos ir kt. susijungs kelyje į demokratiją.

Zaldivaras griežtai paneigė tariamą santalką su komunistais, bet pasisakė ir prieš smurtą. "Mes esame prieš smurtą, net prieš žodinį smurtą, ateinantį iš valdžios sluogsnių ar opozicijos", pareiškė Zaldivaras.

Savo ruožtu labai griežtą pareiškimą paskelbė ir Čilės KD partija. Pareiškime išvardintos visos Pinochet klaidos ir teigiama, kad propaganda niekuomet neatstos tiesos. Čilės krizė yra gilesnė, negu daugelis mano. Tai nėra vien ekonomistų kaltė,

SUKAKTYS

VYSKUPIŠKOSIOS PASIUNTINYBĖS APMĄSTYMAI

Vysk. Vincento Brizgio 80 metų amžiaus sukakties proga

A. J. K.

1983 metų lapkričio 9 d. vyskupui Vincentui Brizgiui sukako 80 metų amžiaus. Norime nors keliais žodžiais šią sukaktį prisiminti ir ta proga pagerbti savo vyskupą, kuris su mumis keliauja nelengvu išeivijos keliu.

Daugelis katalikų turi tik menką, o dažnai ir klaidingą supratimą, ką reiškia būti vyskupu. Vyskupas dažnai matomas kaip tolimas, neprieinamas asmuo, pasipuošęs iškilmingais rūbais ir atliekąs tam tikras funkcijas iškilmingose ceremonijose. Kartais kaip administratorius, kuris kilnoja kunigus ir stato bažnyčias ir daugiausiai rūpinasi biudžetu ir pinigų kaupimu.

Jai mes norime žinoti, kas yra vyskupas, mes turime pagalvoti apie bažnyčios misiją, nes vyskupo pasiuntinytė yra Bažnyčioje ir Bažnyčiai. Antrasis Vatikano susirinkimas tarė, kad esmėje Bažnyčia turi vieną tikslą: tęsti Kristaus darbą, vadovaujant Šventajai Dvasiai. Kristus atėjo į šį pasaulį liūdyti Tėvo meilę ir gailestingumą, atleisti ir gelbėti, o ne teisti; sutaikinti ir tarnauti, bet ne tam, kad jam būtų tarnaujama.

Vyskupas yra pašauktas būti Bažnyčios simboliu ir Kristaus simboliu Bažnyčioje. Jis labai specialiu būdu yra Kristus tarp mūsų.

Krikštas duoda kiekvienam krikščioniui lygų garbingumą mistiniame Kristaus kūne ir atsakomybę prisidėti prie to kūno augimo, kad jis tuo būdu galėtų atlikti atpirkimo misiją. Kitais žodžiais per visą tikinčiųjų kunigystę mes visi dalyvaujame pra-

---

nors jie jos ir negali išvengti. Didžioji kaltės dalis gula ant valdžios pečių. Čilė reikalinga esminių reformų, visų pirmiausiai laisvės ir demokratijos grąžinimo, kitaip krizė nebus taikiu būdu išspręsta.

A.J.K.

našiškoje, mokančioje, pašvenčiamoje, bendruomenę kuriančioje Viešpaties tarnyboje. Mūsų bendrame pasiaukojime Kristui kai kurie asmenys yra konsekruoti specialiu būdu dalyvauti Kristaus pasiuntinybėje kaip dijakonai, kunigai ir vyskupai.

Jie yra pašaukti būti ankstyvųjų Kristaus mokinių apaštališkosios pasiuntinybės tęsėjais. Nors dijakonatas, kunigystė ir vyskupystė yra vadinami hierarchija ir Bažnyčios hierarchine struktūra, jie nėra virš ar šalia Bažnyčios. Jie yra Bažnyčioje ir Bažnyčiai taip kaip apaštalai dirbo ankstyvoje krikščionių bendruomenėje ir jos naudai.

Į vyskupo pasiuntinybę galima žiūrėti iš kelių taškų. Vyskupas yra religinis žmogus. Jis yra giliai susirūpinęs žmogaus buvimo prasme ir įsitikinęs, kad Dievas yra tikrovė, bet ne teorija ar doktrina. Vyskupas, vedinas savo pasiuntinybės ir dirbdamas kartu su kunigais ir kitais bendradarbiais, ieško būdų pagelbėti tikintiesiems jų religiniame gyvenime ir kaitoje. Ši kaita yra atsivėrimas Dievo ir artimo meilei, Kristaus imitacija, dalyvavimas Bažnyčios gyvenime, troškimas pažinti tikrąsias moralines vertybes bei gilesnis krikščioniškojo gyvenimo supratimas. Ištikimas šių religinių reikalų vykdymas, žinoma, turi politinių, ekonominių ir socialinių implikacijų.

Čikagos arkivyskupas kardinolas Joseph L. Bernardin apie kunigystę rašo su gilia įžvalga ir įkvėpimu. Tai, žinoma, ypatingai tinka ir vyskupo apibūdinimui. Jis rašo, kad "kunigystė yra ir giliai jautrus įsipareigojimas, ugninga vizija ir nepasotinamas troškimas šventumo ir praktiško teisingumo. Kunigas yra pašauktas būti iššaukėju, įgalintoju, gyvybės davėju, gyvenimo poetu, muziku, sapnų sapnuotoju. Jis turi būti gilaus asmeninio tikėjimo vyras, atsidavęs Kristui, mylįs šv. Raštą, semiąs stiprybės iš Bažnyčios sakramentinio gyvenimo ir gerai pažįstąs tą bendruomenę, su kuria ir už kurią jis aukoja šv. auką. Kunigas yra žmogus, turįs aiškią savojo "Aš" sampratą, besistengiąs išvystyti visus savo natūraliuosius talentus iki galimybių ribos Bažnyčios gerovei. Jis yra neįtikėtinų vilčių ir lūkesčių vyras, kuris rimtai tiki, kad jis pats ir kiti turi siekti tobulumo, tokio, kokiu yra dangiškasis Tėvas".

Vyskupas yra žmogus su misininko užsidegimu. Jis rūpinasi, kad Evangelija būtų skelbiama visiems žmonėms visur. Jis skatina visus pašauktuosius ieškoti naujų kelių, skelbiant Kristaus žodį skirtingų tautybių, kultūrų ir rasių žmonėms. Vyskupas yra žmogus su ekumenišku žvilgsniu ir darbuojasi atstatyti krikščionių šeimos vienybę.

Vyskupas yra žmogus su platesniu vyzdžiu. Jis yra ypatingai jautrys vyskupijos, bendruomenės ir Bažnyčios reikalams.

Trys pagrindinės vyskupo atsakomybės yra: Kerygma — skelbimas gerosios naujienos, Koinonia — tikėjimo stiprinimas ir Diaconia — visų tarnyba Kristui.

Kiekvienas vyskupas yra pašauktas skelbti Jėzaus Kristaus Evangeliją. Specialiu būdu vyskupas vykdo savo pašaukimą visa savo asmenybe, savo santykiavimo būdu su kitais asmenimis, savo atliepiu į gyvenimo iššūkius, laiko ženklų supratimu.

Vyskupo pasiuntinybė yra bendrijos gerovei. Jis tarnauja Bažnyčios vienybei kartu remdamas sveiką ir autentišką liturginį ir teologinį pluralizmą. Jis siekia didesnio asmeninio šventumo, kad jo tikėjimas, viltis ir meilė plauktų į visą Bažnyčią.

Vyskupas yra pašauktas vadovauti bendruomenei. Jam suteiktas autoritetas valdyti ir vesti kaip tėvui Kristuje ir ši galia yra kilusi iš tarnavimo. Vyskupas valdo ir veda geriausiai tuomet, kai jo vadovybė yra suprantama ir jaučiama kaip tarnavimo vadovybė.

Prasmingi yra šv. Augustino žodžiai Hippo žmonėms jam ten esant vyskupu: "jums aš esu vyskupas, su jumis esu krikščionis. Pirmoji yra prisiimta pareigybė, antroji yra gauta malonė. Pirmoji yra pavojus, antroji — išganymas. Jei tad aš esu daug daugiau laimingesnis, galėdamas būti išganytas su jumis, negu pastatytas virš jūsų, aš kaip pats Viešpats įsakė būsiu geresnis jūsų tarnas".

Metų skaičiai, tad ir jais matuojamos sukaktys nėra iš esmės specialiai prasmingos ar išskirtinai garbingos. Ir kaip tik todėl, kad skaičius yra kiekybinė rodyklė, bet ne vertybinė. Todėl ir šie žodžiai yra ne tiek paminėti vysk. Brizgio vieno ar kito jubiliejaus, kiek šia proga jį pagerbti už jo darbus mums — jo dvasios vaikams, jo ganomiesiems.

Jo darbai, gi, yra įspūdingi, išskirtini, savo ganomųjų meile ir jais rūpesčiu persunkti.

Mūsų Lietuvą gerasis Dievas išskirtinai palaimino didžiadvasiais vyskupais: ne vienas jų praaugo ir savo laiką, ir savo tiesiogines pareigas, ir net, atrodo, žmogiškų pastangų ir atsiekimų ribas.

Vyskupas Merkelis Giedraitis išnyra iš amžių glūdumos kaip didžiai veiklus ir šventai uolus mūsų tautos sūnus Bažnyčią saugojęs nuo gausaus protestantizmo antplūdžio; lietuviškų knygų pradininkas didžiojoje Lietuvoje; lietuviškojo vals-

tybingumo puoselėtojas.

Vyskupas Motiejus Valančius buvo ne tik Lietuvos blaivintojas, bet švietėjas, tiek jaunimo, tiek suaugusiųjų. Tai tikras savo epochos milžinas, jos dvasia, jos išraiška, vertai nusipelnęs didžiojo žemaičio vardo. Jis yra bene pati ryškiausia XIX a. lietuvių asmenybė.

Vyskupas Antanas Baranauskas išmokė savo laiko lietuvius gražios lietuvių kalbos ir apskritai krašto meilės. Jis buvo pirmutinis lietuviškos gramatinės terminologijos kūrėjas. Jo "Anykščių Šilelis" iki šiandien yra vienas gražiausių lyrinių kūrinių lietuvių literatūroje.

Arkivyskupas Juozapas Skvireckas jau nepriklausomoj Lietuvoj savos Bažnytinės Provincijos metropolitas, kaip kruopšti bitelė per eilę dešimtmečių sunkaus darbo davė lietuviams pilną šventąjį Raštą savąja kalba.

Dievo Tarnas arkivyskupas Jurgis Matulaitis, marijonų vienuolijos atnaujintojas, didis sociologas, gal netrukus Viešpaties Dievo malone pasieks altoriaus garbės kaip pirmasis moderniųjų laikų lietuvių šventasis.

Vyskupas Justinas Staugaitis, Nepriklausomybės Akto signataras, valstybininkas, Valstybės Tarybos narys, demokratinių seimų vicepirmininkas ir pirmininkas, ėjęs valstybės galvos pareigas.

Arkivyskupas Mečislovas Reinys, vienas pirmųjų Lietuvos psichologų, užsienių reikalų ministeris, valstybininkas, politikas, visuomenininkas; Vilniaus ordinaras, Vladimiro kalėjimo kankinys, švento gyvenimo vyras.

Vyskupas Teofilis Matulionis, pasibaisėtino sovietinio žiaurumo auka, komunistinių kalėjimų kalinys, koncentracijos stovyklų tremtinys ir vergas po pirmojo ir antrojo pasaulinių karų; didvyris.

Vyskupas Kazimieras Paltarokas, ganytojas pačia gražiąja žodžio prasme, švietėjas, vadovėlių autorius, drąsus savo brolių stiprintojas laisvės metais bei okupacijose, ypač antrosios bolševikinės okupacijos pradžioje — pačiame šėtono siautėjimo įkarštyje.

Vyskupas Vincas Borisevičius, miško brolių, partizanų rėmėjas, bolševikų kankinys.

Tai tik dešimt lietuvių tautos pagimdytų Ganytojų. Jų buvo daugiau. Kaip dešimt apaštalų jie švietė mūsų brolių ir sesių praeities kartoms, šviečia mums ir švies ateinančioms dar negimusioms kartoms kaip žėruoją žibintai tamsioje naktyje.

ENERGINGASIS DZŪKAS

Antano Tamulionio 80 metų amžiaus sukakties proga

Su Antanu Tamulioniu mudu riša seni ir artimi ryšiai. Jis — persodintas dzūkas, man ūgterėjus, buvo Kybartų gimnazijos direktorium. Nors jis mane nieko tiesiogiai nemokė, jį labai gerbiau ir mėgau, kaip ir visi gimnazistai. Jis buvo labai nepretenzingas, suprantąs ir atjaučiąs mokytojas ir direktorius. Visuomet maloniai besišypsąs, pakantus ir jautrus. Visi džiaugėmės turėdami tokį puikų direktorių.

Dar tampresni ryšiai užsimezgė jau Amerikos Clevelande, tarnaujant tiems patiems idealams ir trūsiantis tose pačiose visuomeninio ir politinio gyvenimo ir darbo vagose. Todėl ypatin-

---

Jų atsiekimais mes džiaugiamės ir didžiuojamės. Dėl jų kančių mes raudame. Bet tieji atsiekimai, kaip lygiai ir kai kurių jų šventos kankinystės už Dievą, Tėvynę ir Bažnyčią kraujas yra ta didžioji viltis, kad lietuvių tauta niekuomet nemirs, kad ji vėl kelsis, kad pavasaris ateis, kad mūsų tautos Didįjį Penktadienį seks Velykų sekmadienio prisikėlimas.

Viešpats lėmė vysk. Brizgiui išeivio kelią. Jis nėra lengvas. Bet mums, kuriems skirtas toks pats likimas ir tiems ankstesniesiems ateiviams, kurie laikėsi savo parapijų ir organizacijų, pagaliau visiems, kurie širdyje jaučiasi lietuviais esą, išeiviška vysk. Brizgio nelemtis yra raminanti dovana.

Savo veikla duobėtuose ir dulkėtuose išeivijos keliuose vysk. Brizgys panašus į savo pirmatakus. Panašus savo raštais, visuomenine veikla, misininko kelionėmis po laisvojo pasaulio lietuvių kolonijas, net neužtarnautais, neteisingais, skaudžiais puolimais.

Šiandien švęsdami jo amžiaus jubiliejų iš širdies tariame, kad mylime jį kaip dvasios vadą, gerbiame kaip mokytoją, sekame kaip ganytoją. Dėkojame Dievui už jo darbus Dievui, Tėvynei ir mums. Atsiprašome už nuoskaudas, o labiausiai dėkojame Dievui, kad leido jam keliauti tais pačiais gruoblėtais išeivijos keliais su mumis. Ne vienam iš mūsų kelionė su juo buvo lengvesnė.

gai malonu šiandien keliomis eilutėmis pagerbti jį, jam peržengus 80 m. gyvenimo slenkstį.

Amžiaus sukaktis, žinia, nėra pati savyje išskirtinai gerbtinas dalykas. Tačiau ji teikia progą praskleisti praeities užsklandą ir pažvelgti į žmogaus kelią. Noriai tai darome su Antanu Tamulioniu, nes tas jo kelias yra šviesus, platus ir prasmingas.

Kaip anksčiau tarėme, Antanas Tamulionis kilimu yra dzūkas, kaip prelatas Mykolas Krupavičius, dr. Leonas Bistras ir būrys kitų prasikišusių asmenybių.

Jis gimė 1904 m. sausio 5 d. Domantonių kaime, Alovės valsčiuje, Alytaus apskrityje ir parapijoje, lietuviškoje ir katalikiškoje Jono ir Ievos Tamulionių šeimoje. Buvo jauniausias iš šešių vaikų. Dar prieš pirmąjį pasaulinį karą mažasis Antanukas baigė tėvų namuose esančios pradžios mokyklos tris skyrius. Mokykloje buvo mokoma rusų kalba. 1914 - 1919 m. jis lankė Alytaus dviklasę mokyklą,o vėliau Aukštadvario gimnaziją.

1919 m. išlaikė egzaminus į Prienų Žiburio gimnaziją, trečiąją klasę, ir čia mokėsi keturis metus, baigdamas 6-ją klasę. 1923 m. persikėlė į Kauną ir čia, bemokydamas kitus, ruošėsi gimnazijos baigimo egzaminams.

1926 m. jaunasis Antanas išlaiko Marijampolės Rygiškių Jono gimnazijos eksterno egzaminus. Tų pačių metų rudenį įstoja į Kauno universiteto teologijos - filosofijos fakulteto filosofijos skyrių. Studijuoja pedagogiką, sociologiją ir naujųjų laikų istoriją. Kartu lanko ir teisių fakulteto ekonominį skyrių. Šalia to, du metu dirba kaip mokytojas Veiverių dvimetiniuose mokytojų kursuose.

1929 m. jis baigė universitetą, gavo diplomą ir rudenį buvo paskirtas mokytoju į Kybartų Žiburio komercinę mokyklą. Čia prasidėjo jo pedagoginė ir visuomeninė veikla. Savo darbą jis labai mėgo, jis jam sekėsi ir sekantieji keli metai prabėgo bedirbant su jaunimu.

Tačiau neilgam. Mokyklas suvalstybinus, Tamulionis buvo padarytas laisvai samdomu mokytoju (kiekvienais metais Švietimo ministerija turi patvirtinti, kitaip mokytojas yra atleidžiamas).

Taip išsilaikęs kelis metus, Tamulionis 1939 m. buvo atleistas iš tarnybos dėl veiklos su valdžios uždraustais ateitininkais. Iš tikrųjų A. Tamulionis su ateitininkais pradėjo dirbti vos atvažiavęs į Kybartus. Buvo moksleivių ateitininkų globėjas iki jų uždarymo. Valdžiai moksleivius draudžiant, jis

veiklos nenutraukė, tik pati veikla pasikeitė. Didžiulė ateitininkų kuopa buvo suskirstyta į mažas kuopeles. Šių grupelių vadovai sudarė slaptosios veiklos štabą. Štabo viršininkais tarp kitų buvo vėlesnis laikinosios vyriausybės veikėjas Levas Prapuolenis (A. Tamulionio būsimosios žmonos pusbrolis) ir Kazys Šidlauskas, dabartinis ALTo centro valdybos pirmininkas. Su pastaruoju buvo lengva dirbti, nes jis buvo gimnazijos kooperatyvo vedėjas, tad susitikimai buvo natūralūs ir įtikimi.

Iš tikrųjų, darbas su ateitininkais buvo pavojingas. Sugavus grėsė iš darbo atleidimas. Ne vieną kartą A. Tamulionis buvo perspėjamas ir net grąsinamas. Tačiau jam padėjo jo geri santykiai su direktorium Vincu Ambraziejum ir Kybartų klebonu kunigu Stasiu Čepuliu. Pastarieji taip pat dažnai susitikdavo ir pirmasis ne kartą kalbėdavo apie mokytojus bei jų veiklą. Klebonas perspėdavo A. Tamulionį apie kokį gręsiantį pavojų ir šis apstabdydavo savo veiklą. Savo ruožtu ir dir. Ambraziejus, beklausydamas skundų prieš Tamulionį, jį teisindavo, tardamas "duokite įrodymų". Ne geriau sekėsi ir policijai, kuri ne kartą tardydavo gimnazistus, ir, žinoma, visuomet domėdavosi, kas buvo ateitininkų globėjas.

Tuo pačiu laiku A. Tamulionis labai aktyviai dirbo ir kitose organizacijose. Buvo Vilkaviškio sendraugių skyriaus pirmininkas. Pavasarininkuose ruošė vakarus, režisavo vaidinimus ir beveik kas savaitgalį važinėjo po visą Suvalkiją su paskaitom. Buvo Katalikų Veikimo Centro Kybartų skyriaus pirmininkas. Eilę metų buvo Kybartų Ūkininkų Draugijos kooperatyvo valdybos narys ir pirmininkas.

Po atleidimo A. Tamulionis persikėlė į Kauną, nes ten gyveno brolis Petras ir buvo galimybė gauti darbą Lietuvos Banke. Švietimo ministerija siūlė duoti prašymą kiton gimnazijon. Tamulionis nesutiko ir reikalavo arba grąžinti į Kybartus arba palikti Kaune, nes norėjo rašyti mokslinį darbą universitete. Į aukštesniųjų mokyklų departamento direktoriaus kaltinimą dėl at-kų veiklos ir dėstymo dokumentų neturėjimo atsakė trumpu — pletkai.

Kitą dieną švietimo vice-ministeris K. Masiliūnas, pasikvietęs Tamulionį jam pranešė, kad jis vėl skiriamas į Kybartų gimnaziją vyresniojo mokytojo laipsniu. Taip pat tarė, kad visi jo profesiniai įvertinimai yra labai geri ir jis skiriamas aukštesniosios — 12-tos kategorijos vieton su vice-direktoriaus alga. Grįžęs dėstė toliau istoriją ir matematiką.

Bolševikams užplūdus Lietuvą, 1941 m. pavasarį Tamulionis

suimamas ir įmetamas į kalėjimą (Kybartų "ledaunę"). Čia naktimis be perstojimo tardomas ir grąsomas. 1941 m. birželio 13 d. išvežamas į Kauno kalėjimą, kur už akių nuteisiamas 10 m. kalėjimo. Išsivaduoja tik užėjus rusų - vokiečių karui ir vėl grįžta į gimnaziją.

1941 m. gruodžio 6 d. Antanas Tamulionis veda Vitaliją Radzevičiūtę, tos gimnazijos inspektorę ir kalbų mokytoją. 1945 m. gruodžio 5 d. jau Austrijos tremtyje jiems gimsta duktė, šiandien dr. Danguolė, universiteto dėstytoja ir nenuilstanti lietuvių kalbos mokytoja, pernai išleisdinusi išskirtinės vertės lietuvių kalbos vadovėlį lietuviškai nekalbantiems.

1943 m. jis skiriamas Kybartų gimnazijos direktorium. Tačiau neilgam. Sužinojęs, kad pas vokiečių karo komendantą esama prieš jį skundo, kad gelbstįs gimnazistus nuo darbo prievolės, Tamulionis tyliai išvyksta su visa šeima į Vieną, kur tuo laiku gyveno ištremtas Levas Prapuolenis.

Ir taip 1944 m. liepos 16 d. prasideda tremtinio - išeivio dienos. Vienoje Tamulioniai apsistoja viešbutyje, bet čia leidžiama būti tik tris dienas. Susiranda kambarį ir bando kurtis. Tik netrukus tampa bombardavimo aukomis. Kraustosi į kitą vietą, tik čia vėl bombardavimas. Netrukus ir trečia vieta subombarduojama. Nieko nelaukę jie keliasi į Lambrechteną, kur juos kviečia senas bičiulis, Kybartų buvęs gydytojas ir sporto entuziastas bei nuoširdus krikščionis demokratas dr. Zubrickas.

Šeimai padidėjus, Tamulionis dairosi didesnio buto ir žmonos giminaičio Jono Karvelio kviečiamas, persikelia į kaimyninį Ried miestelį. Čia apsigyveno pabėgėlių stovykloje, suorganizavo mokyklą ir jai vadovavo. Netrukus buvo paskirtas švietimo valdybos įgaliotiniu Austrijai.

1949 m. gegužės mėnesį Tamulioniai pakelia sparnus į Ameriką. Ji nors svetinga, bet nelabai dosni. Tamulionis dirba prie statybos ir kiek vėliau eilę metų New York Central geležinkelių dirbtuvėse. Po 20 m. išeina į pensiją.

Nei sunkus bei nešvarus fizinis darbas, nei svetima aplinka nestabdo A. Tamulionio švietimo ir visuomeninės veiklos. Vos apšilęs, Ateities klubo (ateitininkų sendraugių) kviečiamas, organizuoja lituanistinę mokyklą. Jai ir vadovauja ištisą 10 m. Nebuvo tai lengvas darbas. Iš vienos pusės šv. Jurgio lietuvių parapijos tuometinis klebonas sunkiai priima lietuviukus į savo mokyklą mokytis lietuviškai. Tik vyskupijai įsikišus, atsidaro mokyklos durys. Mokykla pavadinama vysk. M. Valančiaus

vardu, jai pasiūdinama graži vėliava, kurios krikšto tėvais pakviečiami Julija Kunevičienė ir Stasys Barzdukas.

Iškilus aukštesnės mokyklos reikalui, vėl užkliuvo patalpų klausimas. Klebonui neleidžiant, mokykla rinkdavosi vakarais kaimyninės Norwood viešosios bibliotekos patalpose.

1965 m. Ant. Tamulionis kviečiamas antros Clevelando šv. Kazimiero lituanistinės mokyklos vedėju. Mokykla veikė Dievo Motinos lietuvių parapijoje, kurios klebonu buvo bažnyčios ir mokyklos statytojas kun. Angelaitis. Čia jis išdirba penkeris metus. 1969 m. įsijungia dar ir į Pedagoginių Lituanistikos kursų lektorius.

Kaip anksčiau tariau, su Antanu Tamulioniu dar daugiau suartėjome Clevelande. Čia turėjau progos per virš 30 m. stebėti jo gyvenimą ir veiklą iš arti.

Lituanistinio švietimo ir auklėjimo darbe, jis ieškojo vis naujų būdų ir formų. Tardamas, kad tautinis šokis yra gera priemonė lituanistiniam švietimui, Tamulionis organizuoja mokykloje tautinių šokių grupę, iš kurios vėliau išrieda šiandien žinomoji Grandinėlė.

Jis nuolatinis ir kultūrinių renginių rėmėjas bei dalyvis. Be jo neapsieina ir visuomeninė veikla. Jis nuolatinis, ilgametis ALTo veikėjas, ateitininkas, balfininkas, katalikų federacijos vadovas. Visą gyvenimą ištikimas krikščionis demokratas, jis uoliai dirba Clevelando krikščionių demokratų skyriuje, nepraleidžiąs nei vienos sąjungos konferencijos ar tarybos posėdžio.

Per 10 metų, LKDS centro komitetui reziduojant Clevelande, Antanas Tamulionis buvo jo narys. Čia jis labai uoliai dirbo pirma administratoriaus, vėliau centro komiteto sekretoriaus pareigose, prasmingai prisidėdamas prie partijos vadovavimo ir sprendimų priėmimo bei vykdymo. Tuometinis laikotarpis buvo judrus, ne viena centro komiteto problema buvo svarbi ir net kontroversinė ir A. Tamulionio mintys bei sprendimai buvo ad rem ir visuomet tarnaują geriausiems Lietuvos laisvinimo ir krikščioniškosios demokratijos interesams.

Ir centro komitetui išsikėlus iš Clevelando Tamulionis ir toliau veikia krikščionių demokratų skyriuj, ALTe, ateitininkuose ir kt.

Nors pečius jau slegia 80 metų amžiaus našta, A. Tamulionis nesirengia pensijon. Jo galvą puošia dar tik mažai žilstelėję plaukai, jo žingsnis, tiesa, jau netoks tvirtas, kaip anksčiau, bet kas sekmadienį jis lietuvių bažnyčioje, o ne retą šeštadienį kokiame meniniame parengime.

SUNKIUOJU LĖŠŲ TELKIMO KELIU

Henriko Idzelio 75 metų amžiaus sukaktį minint

Bet kokioj visuomenėj tik maža dalis asmenų savanoriškai jungiasi į visuomeninį ar kitokį platesnei visuomenei tarnaujantį darbą. Ir lietuviškoje visuomenėje — išeivijoje turime asmenų, kurie pasišventusiai, be atlyginimo dirba visuomeninį ar kultūrinį darbą, kuris naudingas išeivijai ir platesne prasme lietuvių tautai. Iš tų nedaugelio žmonių dar mažesnė dalis atsiduoda tikrai nedėkingam ir sunkiam lėšų kaupimo darbui. O tik jau labai retas dirba tokį darbą ilgesnį laiką.

Vienas tokių išskirtinai šviesių, pasiaukojusių, energingų, niekuomet nepavargstančių žmonių yra clevelandietis Henrikas Idzelis, pernai tyliai ir kukliai atšventęs savo amžiaus 75 m. sukaktį. Negalime pro šią sukaktį praeiti tylomis dar ir dėl to, kad H. Idzelis yra ir ilgametis krikščionis demokratas, vienas LKDS vadų, dešimtį metų buvęs centro komiteto nariu ir ėjęs kitokias pareigas.

Henrikas Idzelis yra plačios skalės politikas ir visuomeninkas. Jo neišsemiama energija jau seniai plačiomis vagomis išsiliejo trijose srityse: krikščionių demokratų veikloje, Tautos Fondo darbe ir apskritai visuomeninėje veikloje.

Henrikas Idzelis gimė 1908 m. liepos 15 d. Rusijoje. 1929 m. jis baigė vysk. Motiejaus Valančiaus gimnaziją Telšiuose, o 1935 m. Vytauto Didžiojo Universiteto teisių fakulteto ekonomikos skyrių diplomuoto ekonomisto laipsniu. Tiek gimnazijoje, tiek universitete Idzelis aktyviai veikė ateitininkuose, eidamas vadovaujančias pareigas. Buvo Moksleivių Ateitininkų Sąjungos centro valdyboje ir kitose centrinėse valdybose. Ilgametis ir vadovaujantis ateitininkų Vytauto klubo narys.

Dirbo Lietuvos ir Ūkio banduose, o Lietuvai atgavus Vilnių, suorganizavo Lietuvos Banko skyrių Švenčionėliuose. Vėliau buvo perkeltas į Lietuvos Banką Švenčionyse direktorium. Dirbo

---

Jo gilus ir nuoširdus tikėjimas šviečia ir šiandien ir dažnai atsispindi jo šypsenoje. Jis tebėra tuo pačiu maloniu ir mielu dzūku, kokiu gimęs. Tuo džiaugiamės visi, jį sveikindami ir linkėdami ilgiausių metų!

A. J. Kasulaitis

ir vedėju Finansų Kasoje, Telšiuose. Tautos sukilimo metu 1941 m. jis buvo aktyvistų štabo narys. Aktyviai dalyvavo priešvokiškoje rezistencijoje.

Henriko Idzelio visuomeninė veikla praplatėjo ir pagilėjo kuriantis Amerikoje. Ir tai šalia duoninio darbo fabrike ir šeimos auginimo. Henrikas ir Saliomėja Idzeliai išaugino ir išmokslino tris vaikus: dr. Augustiną, dail. Teresę Beržinskienę ir gailestingąją seserį Mariją Viliamienę. Darbas buvo neįprastas ir nelengvas, šeiminės sąlygos nelengvesnės, tačiau Henrikas šalia viso to visuomet surado laiko visuomeniniam-politiniam darbui.

Jis ne tik gyvai jungiasi ir darbuojasi ateitininkuose, tėvų komitetuose, ALTe, Balfe ir kitose organizacijose, bet steigia krikščionių demokratų skyrių ir jam ilgus metus vadovauja, jin įtraukdamas esamus krikščionis demokratus ir visą eilę naujų iš jaunimo gretų. Kiek vėliau jauniesiems buriantis į Lietuvių Krikščioniškosios Demokratijos Studijų Klubus, Idzelio vaidmuo tame sąjūdyje didelis. Jis jaunimui talkina, jį buria, remia, skatina, gelbsti. Iš tų gretų išaugę vyrai šiandien jau eilė metų labai sėkmingai vadovauja visai Sąjungos veiklai.

Gilios Henriko Idzelio pėdos Clevelando ALTo skyriaus veiklos istorijoje. Į ALTo veiklą įsijungęs nuo pirmųjų savo amerikinių metų, jis jau turbūt virš 20 m. yra jo kontrolės komisijos pirmininkas ir nepamainomas susirinkimų vadovas. Jo rami, taiki, objektyvi laikysena ne vieną "karštą" susirinkimą sutvarkė, ne vieną pavojingą situaciją praskaidrino, ne vieną problemą padėjo išspręsti.

Išskirtinai reikšmingas Henriko Idzelio darbas LKDS centro komitete tarp 1962 m. pavasario ir 1971 m. rudens. Tai ilgas, beveik 10 m. darbas, kuriame Henriko pėdos labai ryškios ir gilios.

Centro komitete per visą tą gyvą ir judrų laikotarpį jam teko iždininko pareigos. Ir jis jas atliko ne tik pavyzdingai bei kruopščiai, bet ir su gera doze kūrybingumo ir užsispyrimo. Tvarkė jis ne tik sąjungos iždą, bet palaikė tamprius ryšius su Leono XIII fondo vadovybe bei "Tėvynės Sargo" administratorium. O virš to tvarkė ir administravo spaudai ir specialiems uždaviniams finansuoti sukurtą Mykolo Krupavičiaus vardo specialų šimtininkų fondą. Trečiajai kadencijai baigiantis ir iždas, ir "Tėvynės Sargas", ir šimtininkų fondas buvo geresnėje padėtyje negu bet kada praeitų 20 metų būvyje.

Tačiau iždo ir kitokių finansinių reikalų tvarkymas tebuvo tik dalis H. Idzelio darbo centro komitete. Kaip minėta, to

laikotarpio būta judraus ir gyvo. Centro komitetui reikėjo daryti svarbių, skubių, kartais kontraversinių, kartais nemalonių sprendimų. Jis pareigos nevengė ir čia Henriko visuomeninis patyrimas, nuoširdumas, ištikimybė principui ir atvirumas laiko reikalavimam buvo didis ir labai reikšmingas ramstis. Henrikas gebėjo į problemas žvelgti esmingiau, su rūpesčiu, blaiviai ir visuomet tarnaujant geriausiems pavergtosios Lietuvos, jos laisvinimo, VLIKo ir krikščioniškosios demokratijos interesams.

Trijų kadencijų laikotarpyje centro komitetas formaliai posėdžiavo 152 kartus (tiek surašyta protokolų). O dar kartą tiek posėdžiauta, tartasi ir kalbėta neformaliai jau nekalbant apie kelis šimtus telefoninių pokalbių. Nevieną kartą buvo liečiami ir tariami labai svarbūs ir jautrūs Lietuvos laisvinimo bei VLIKo darbo klausimai. Čia H. Idzelis buvo išskirtinai jautrus, jo sprendimai ir nuomonės brandžios, patarimai išmąstyti, nusistatymai giliai pagrįsti. (Žinoma, ir kiti centro komiteto nariai prasmingai ir uoliai dirbo. Gal todėl darbas jame, nors kartais ir sunkokas, bet apskritai buvo malonus).

Nepasitraukė jis ir išėjęs iš centro komiteto veiklos. Atsiradus Clevelande Leono XIII fondo valdybai, jis ir joje bene 5 metus ėjo iždininko pareigas, toliau kaupdamas lėšas krikščioniškosios demokratijos įvairiopai veiklai finansuoti.

Tuo pačiu metu jis tęsė anksčiau pradėtą veiklą Lietuvos Išlaisvinimo Tautos Fonde, kurią tebetęsia iki šių dienų. Kaip garbingasis elgeta per daugelį metų Henrikas kaupia lėšas Lietuvos laisvinimo darbui finansuoti. Jo ranka visuomet ištiesta priimti aukai Lietuvėlei laisvinti. Iš jo namų į Clevelando lietuvių apylinkes plaukia tūkstančiai prašančių laiškų. Nėra tai ypatingai malonus darbas. Toli gražu ne visi supranta finansinių išteklių svarbą politiniame laisvinimo darbe. Ne vienas net šiurkščiu žodžiu jį atstumia, tarsi jis rinktų sau. O vistik tas darbas toks neabejotinai svarbus, toks neatlaidžiai būtinas. Ir todėl išskirtinai šviečia gražus Idzelio pavyzdys — žmogaus, kuris tą darbą taip kantriai, taip mokančiai ir taip neatlaidžiai dirba.

Mums krikščionims demokratams baisiai mielas ir kitas Henriko užsiėmimas. Tai "Tėvynės Sargo" platinimas, kurį jis vykdo irgi jau daugelį metų. Naujam numeriui išėjus, nešiojasi jis pundelį po pažastim pasikišęs po koncertus, balius, minėjimus ir susirinkimus, kol nelieka nė vieno neparduoto numerio. Su kitu numeriu vėl tas pats. Ir taip metai iš metų, per daugelį metų. Kai kurie vienminčiai net patys žurnalo neprenumeruoja.

Ta prasme Henriko platinimo darbas yra išskirtinai svarbus ir prasmingas.

Henrikas Idzelis yra vidutinio ūgio, lieknas, žilsterėjusiais retėjančiais plaukais. Tik žinantiems jis atrodo sulaukęs deimantinės amžiaus sukakties. Nestiprios sveikatos, bet stebėtinai energingas ir užsispyrusiai tarnaująs tautos ir krikščioniškosios demokratijos interesams. Apdovanotas humoro jausmu, Henrikas žmonių bendrijoje yra mielas, linksmas ir judrus partneris. Jis visuomet paslaugus, malonios nuotaikos, ramaus būdo, tačiau nevengiąs disputo svarbiuose reikaluose. Diskusijose logiškas, aiškių nusistatymų, bet jautrus kompromisui, visuomet pasiryžęs išklausyti ir kitos pusės.

Visa H. Idzelio asmenybė persunkta giliu krikščioniškumu. Jau daug metų jis kasdieninės šv. mišių aukos dalyvis. Jo šviesią asmenybę skaidrina kasdieninė malda ir viso pajungimas krikščioniškajam idealui — Kristaus sekimui visur ir visuomet. Jis yra per excellence krikščionis politikas ir visuomenininkas, instinktyviai ir sąmoningai skleidžiąs krikščionybę savo asmenyje ir veikloje.

Savo asmenybe ir savo veikla H. Idzelis yra įbrėžęs gilius pėdsakus Lietuvos laisvinimo, krikščioniškosios demokratijos ir Clevelando visuomeninės veiklos srityse. Jam švenčiant deimantinį jubiliejų, iš daugelio širdžių linkime geros sveikatos, saulėtų dienų, gaivios energijos ir Dievo palaimos. **A.J.K.**

KUN. VYTAUTUI J. BAGDANAVIČIUI 75 METAI

Praėjusių metų gruodžio 26 dieną kun. Vytautui J. Bagdanavičiui sukako 75 metai. Šios reikšmingos sukakties prisiminimas leidžia iš arčiau prisiminti ir patį sukaktuvininką ir bent trumpai peržvelgti jo nueitą gyvenimo kelią, jo siekimus ir jo atliktus darbus.

Kun. V. J. Bagdanavičius yra gimęs 1908 metų gruodžio 26 dieną Slavikuose, Šakių aps. Baigęs Kudirkos Naumiestyje vidurinę mokyklą ir mokytojų kursus, ketverius metus dirbo mokytojo darbą. 1930 m. įstojo į Vilkaviškio kunigų seminariją ir 1936 metais ją baigęs, buvo įšvęstas kunigu. Pastoracinį darbą dirbo vikaru Kalvarijoje, Aleksote ir Veiveriuose. Drauge buvo kapelionas Veiverių progimnazijoje ir vėliau gimnazijoje.

Nuo 1942 metų buvo pranciškonių kapelionas Kaune. Tuo pat metu jis studijavo Vytauto D. Universitete teologiją, kur mokslą baigė 1939 m. licenciato laipsniu. Po to studijavo humanitarinius mokslus.

V. Bagdanavičiaus energingumas siekiant mokslo ir jo veiklumas gyvenime rodo jo didelį linkimą siekti vis didesnio žinojimo ir tą žinojimą pritaikyti praktiniame gyvenime. Tai patvirtina ir jo gyvenime dažnai besireiškianti iniciatyva imtis spręsti įvairių sričių problemų. Ta jo iniciatyva, besireiškianti gyvu intelektiniu veiklumu, ir jo veiklumas sprendžiant įvairių sričių — daugiausiai dvasinio gyvenimo — problemas primena ir jo dėdę — gilų ir nepaprastai veiklų mokslininką, buvusį Petrapilio Dvasinės Akademijos ir Kauno Universiteto rektorių, teologijos daktarą vyskupą Pr. P. Bučį, gyvenime pasireiškusį dideliu dvasiniu bei moksliniu veiklumu.

V. Bagdanavičiaus įvairių sričių veikla ir jo intelektinių interesų įvairumas rodo jo asmenybės šakotumą. Pirmiausia jis yra teologas — kunigas, sielų ganytojas. Bet iš jo redaguotų laikraščių ir jo parašytų knygų ir straipsnių matome ir jį esant mąstytoją - filosofą, pedagogą, žurnalistą ir visuomenininką. Toks jo veiklos sudėtingumas leido subręsti ir jo įvairiais atžvilgiais šakotai asmenybei.

Kaip kun. V. Bagdanavičiaus biografiniai duomenys rodo, jo veiklos kryptį daugiausia sąlygoja jo gilus religingumas, kurio veikiamas jis pasitraukė iš pedagoginio darbo mokykloje ir įstojo į kunigų seminariją, kurią baigęs dirbo pastoracinį darbą parapijose, ir vėliau įstojo į Tėvų Marijonų kongregaciją ir iš ten ėmėsi vedamų kunigams ir pasauliečiams rekolekcijų ir kitokios religinio pobūdžio veiklos. Religinė dvasia sklido iš jo Muenchene leisto "Naujojo gyvenimo" ir vėliau jo redaguoto tėvų marijonų leidžiamo "Kristaus Karaliaus Laivo" ir iš dalies iš "Draugo", kur religiniai siekimai tam tikra prasme sutapo su žurnalistiniu darbu, kur spauda buvo vienaip ar kitaip panaudota skleisti religiniams idealams.

Bet iš gausių V. Bagdanavičiaus straipsnių bei studijų įvairumo matome, kad religinė mintis jo redaguotoje spaudoje buvo tik vienas jos atžvilgių. Jis rašė ir spausdino straipsnius įvairiausiais klausimais, kurių tarpe svarbią vietą užėmė ir religija. Išeivijoje iki 1972 metų V. Bagdanavičiaus išspausdino per aštuonius šimtus straipsnių bei studijų. Reikia manyti, kad per paskutinį dešimtmetį jų skaičius yra padvigubėjęs. Tai yra labai didelis skaičius jo svarstytų ir visuomenei pristatytų

religinių, kultūrinių, socialinių, politinių ir kitų sričių problemų. Ir tai ne paviršutiniškai iškeltų bei paliestų, o su V. Bagdanavičiaus gilumu apsvarstytų klausimų.

V. Bagdanavičius žurnalizmu rūpinosi ne tik kaip priemone religiniams klausimams visuomenei perteikti, bet ir kaip kultūrine lietuvių išeivių gyvenimo apraiška. Tokį jo lietuvių išeivių žurnalizmu susidomėjimą matome ir iš jo susirūpinimo žurnalistų prieaugliu išeivijoje. Kaip spaudos darbuotojas, jis matė vis didėjantį išeivijos spaudoje dirbančių bei ją remiančių žmonių trūkumą, kuriam pašalinti ar bent sumažinti jis, kai kurių kitų spaudos žmonių remiamas, Čikagoje suorganizavo Loyolos universiteto globojamus žurnalistų kursus, kuriuos lankė apie 50 ir kuriuos baigė ir baigimo liudijimus gavo 33 asmenys. Tai buvo didelis V. Bagdanavičiaus pastangomis pasiektas indėlis į išeivijos spaudos išlaikymo pastangas.

O Bagdanavičiaus bendrą susirūpinimą lietuvybės reikalais matome ir iš jo kelis kartus Čikagoje Mokslinių Studijų Klubo vardu organizuotų lietuvybės seminarų, kurių kai kurių laidų klausytojams buvo kai kuriose kolegijose užskaityti pedagoginių dalykų studijų seminarai, kas rodo tiek tuose seminaruose skaitytų paskaitų, tiek ir jas skaičiusių lektorių mokslinį lygį.

Vienas rimčiausių Bagdanavičiaus veikalų lietuvybės klausimais yra jo atskiru leidiniu išleistas Pedagoginiame Lituanistikos Institute skaitytų paskaitų kursas "Tautos Samprata ir Lietuvių Tautos Individualybė".

Kaip iš V. Bagdanavičiaus straipsnių, studijų ir knygų pavadinimų matyti, kad greta religinės veiklos jam artimiausia kita sritis yra mokslinis darbas. Parašydamas bei išleisdamas stambų mokslinį darbą "Kultūrinės Gelmės Pasakose — keturių dalių tautosakinę — teologinę studiją", Bagdanavičius sukūrė svarbų mokslinį veikalą ir davė didelį įnašą į tautotyros mokslą.

Mokslinės pažangos jis siekia ne tik individualiai gilindamas savo išsimokslinimą, bet ir organizuotu būdu. Tuo tikslu jis, sutelkęs intelektuališkai aktyvių Čikagoje išeivių būrį, su jų pagalba suorganizavo gana veiklų Mokslinių Studijų Klubą, kuris po keleto metų veiklos persiorganizavo į Lietuvių Katalikų Mokslo Akademijos židinį, kurio posėdžiuose V. Bagdanavičius yra skaitęs svarbių paskaitų.

Maždaug nuo 1954 - 55 metų V. Bagdanavičiaus intelektinis veiklumas nuo žurnalistiškai visuomeninių klausimų daugiau nukrypo į teorinių ir palaipsniui gausėjančių filosofinio pobūdžio temų bei klausimų, kurie, kaip atrodo, jam yra

ŽIBURIAMS UŽGĘSUS

Gyvenimui bėgant be perstojimo, ne visuomet mūsų akis ir mintis užkliudo įvykiai, kurie turi gilesnės prasmės. Ne visuomet suspėjame atsisveikinti su visais keliaujančiais į amžinybę ir tik iš perspektyvos atrodo, kad būtų buvę reikalinga ir prasminga. Norime šia proga nors trumpai užregistruoti kelis mirusius, kurie paliko šviesų prisiminimą ir giliai įmintas pėdas.

Georges Bidault
1899.10.5 — 1983.I.27

1944 m. rugpiūčio mėn. Gen. De Gaulle žygiavo Champs Elysees alėja, dieną po Prancūzijos išvadavimo ir šalia jo koja kojon žygiavo žemo ūgio, civiliniais rūbais apsirengęs vyras. Tai buvo Georges Bidault laimingiausia valanda. Tuo metu jis buvo Tautinės Rezistencijos Tarybos vadas, tą vietą užėmęs po Jean Moulin, kuris buvo okupantų nacių nužudytas.

Tuojau po Prancūzijos išsilaisvinimo Bidault sukūrė krikščionių demokratų partiją, vadinamą Movement Republicain Populaire (MRP) ir jai ilgą laiką vadovavo. 1944-1948 m. Bidault buvo užsienių reikalų ministeris, 1949-50 ministeris pirmininkas, 1951-52 m. krašto apsaugos ministeris ir 1953-54 m. vėl užsienių reikalų ministeris.

Bidault gimė Moulins mieste, o studijavo Paryžiuje. Baigęs studijas dėstė istoriją ir būdamas 36 m., įsijungė katalikų socialinį sąjūdį. Vėliau rašė krikščionių demokratų dienraščiui

---

artimiausi. Vienas tokių darbų yra jo "Kuraičio palikimas Lietuvių šviesuomenei" (su dr. J. Meškausko paruošta prof. Pr. Kuraičio biografija).

Filosofinį V. Bagdanavičiaus užsiangažavimą randame ir jo vertimų pasirinkime. Greta daugelio mąstytojų straipsnių bei studijų vertimų stambiausi yra O.V. de L. Milašiaus filosofinio romano "Meilės įvadas" ir G. K. Chestertono knygos "Tomas Akvinietis filosofas" Bagdanavičiaus vertimai.

Šiame trumpame straipsnyje neįmanoma ne tik įvertinti, bet ir giliau peržvelgti Vytauto Bagdanavičiaus veiklos bei darbų. Vien tik daugybė jo išspausdintų straipsnių yra iškalbingas jo 75-rių metų sukakties paminėjimas. Straipsnių temų įvairumu ir juose svarstomų klausimų gilumu niekas išeivijoje negali varžytis su kun. V. Bagdanavičium.

P. Maldeikis

L'Aube vedamuosius. Nuo to meto jis pagarsėjo savo giliu antinaciniu nusistatymu.

Bidault buvo stipriai nusistatęs prieš dekolonizaciją. Jis stipriai priešinosi premjero Pierre Mendes-France užmojui išsikelti iš Indokinijos.

1958 m. jis buvo vienas iš daugelio, raginęs De Gaule grįžti į valdžią ir pabaigti Alžyro karą. Tačiau kitais metais, De Gaulle pasiūlius Alžyrui savarankumą, Bidault susidėjo su karininkais ir kovojo prieš De Gaulle planą. Po dviejų metų De Gaule atėmė iš jo parlamentinį neliečiamumą ir apkaltino jį krašto išdavimu. Bidault išvyko iš Prancūzijos ir gyveno egzilyje. Į tėvynę grįžo tik 1968 m. pasinaudojęs Alžyro sukilėliams suteikta amnestija.

Bidault suvaidino labai svarbų vaidmenį tiek Prancūzijos, tiek krikščioniškos demokratijos tuometiniame gyvenime.

Teodora Šlepetienė
1896.VIII.12 — 1983.II.17

Teodora Šlepetienė nuo pat jaunystės buvo aktyvi katalikiškų gretų visuomenininkė — krikščionė demokratė, ateitininkė, labdaros organizacijų veikėja ir rėmėja.

Ji gimė lietuvių šeimoje Rygoje. Ten baigė ir gimnaziją bei aukštesniuosius pedagoginius kursus. Po to ilgėliau mokė gimnazijose.

Ištekėjusi už pulk. J. Šlepečio, gyveno įvairiuose Lietuvos miestuose. Visur aktyviai jungėsi į katalikų ir bendrines organizacijas. 1944 m. su šeima pasitraukusi iš tėvynės, kurį laiką gyveno Vienoje, vėliau Tuebingene, o nuo 1951 m. New Yorke.

Čia ilgus metus dirbo LD Kunigaikštienės Birutės draugijos valdyboj, LB apylinkėje ir toliau krikščionių demokratų ir ateitininkų eilėse. Mokėjo šešias kalbas ir tai labai padėjo reprezentuoti Lietuvą ir lietuvius tarp kitataučių.

T. Šlepetienė buvo labai religinga. Kasdien dalyvavo šv. mišių aukoje. Kasdien priimdavo šv. komuniją. Buvo pasiaukojanti savo šeimai. Turėjo stiprių meninių polinkių ir labai mėgo muziką ir teatrą.

Nuliūdime liko dvi dukros, savo ruožtu darbščios visuomenininkės — Birutė Venskuvienė Paryžiuje ir Aldona Janačienė New Yorke.

Ona Butkienė
Mirė 1983.III.22

Ona Marcinkevičiūtė - Butkienė buvo viena iš retų vyresnės kartos asmenų, kuri labai aktyviai prisidėjo prie Lietuvos atkū-

rimo. Tų asmenų gretos jau labai praretėjo. Ji buvo Krikščionių Demokratų partijos atstovė Lietuvos Seime. Po to per visą nepriklausomo gyvenimo laikotarpį ir iki antrosios bolševikų okupacijos O. Butkienė buvo Šeduvos gimnazijos direktorė. Antrą kartą rusams atėjus, kartu su vyru ištremta Sibiran. Butkienė dirbo Krasnojarsko miškuose. Grįžus į Lietuvą, vyrui mirus, gyveno pas dukrą Kaune ir augino gėles.

Jonas Puškorius
1924.III.8 — 1980.X.29

Inž. Jonas Puškorius, jei būtų gyvenęs, šiemet švęstų 60 m. amžiaus sukaktį. Deja, negailestinga mirtis jį išskyrė iš mūsų tarpo daug per anksti. Jonas žuvo nelaimingo atsitikimo metu prieš beveik 4 metus Idaho valstijoj, kur jis dirbo prie kelių statybos. Gyvenimui kunkuliuojant ir riedant, jo mirtis praslinko lyg nepastebėta. Tačiau netekimo skausmas liko.

Jonas buvo rietaviškis žemaitis. Baigęs Plungės gimnaziją, studijavo Vytauto Didžiojo universitete inžineriją. Karo metu atsidūrė Vakaruose. Po karo studijavo matematiką Sorbonos universitete Paryžiuje, kur vėliau įsigijo inžinieriaus diplomą. 1952 m. atvyko į JAV ir apsistojo Clevelande. Čia tęsė studijas Case Institute of Technology, kur įsigijo magistro laipsnį iš elektroninės inžinerijos. Su kitais jau čia mokslus baigusiais lietuviais Jonas įkūrė Clevelando Lietuvių Alumnų klubą ir jam vadovavo, kol gyveno Clevelande.

1947 m. Puškorius vedė Janiną Navickaitę, baigusią bibliotekininkės mokslus magistro laipsniu. 1960 m. visa šeima persikėlė į Los Angeles, kur Jonas buvo darbovietės perkeltas. Ir čia Jonas gražiai reiškėsi lietuvių visuomeniniame gyvenime.

1970 m. Puškoriai persikėlė į Coeur d'Alene, Idaho, kur surado tinkamesnes sąlygas savo vaikų auklėjimui. Čia dirbo kaip matininkas iki savo netikėtos mirties.

Clevelande gyvendamas Jonas buvo įsijungęs į krikščionių demokratų eiles ir energingai veikė Lietuvių Krikščioniškosios Demokratijos Studijų Klubuose. Tuo pačiu metu dirbo ir ateitininkuose, vienu metu būdamas Moksleivių Ateitininkų centro valdyboje.

Inž. Puškorius visą gyvenimą buvo uolus ir religingas katalikas. Buvo švelnus, taikus, paslaugus, giliai mylėjo Dievą ir ilgėjosi jo karalystės. Buvo visa siela įsijungęs į Fatimos kovotojų sąjungą. Buvo pavyzdingas vyras ir tėvas. Visi trys jo vaikai yra vienuoliai. Jonas giliai mylėjo Lietuvą ir dirbo jos laisvei.

IŠ KRIKŠČIONIŲ DEMOKRATŲ VEIKLOS

KRIKŠČIONYS DEMOKRATAI PASAULYJE

Nors krikščionių demokratų sąjūdis šiandien jau yra plačiai pasaulyje pasklidęs, jo socialinė ir politinė veikla tik labai retai atsispindi katalikų spaudoje. Jau nekalbu apie tariamą katalikų periodiką ar tą išeivijos spaudą, kuri atvirai pasisako neatstovaujanti katalikiškojo mūsų visuomenės sparno galvosenos ir pasaulėžiūros. KD sąjūdis, gi, yra ne tik platus, bet ir gyvas, čia skinąs naujus laimėjimus, čia vėl pralaimįs, ten kūrybiškai sprendžiąs problemas, kitur vėl klumpąs ir t.t.

Šiuo trumpu rašinėliu aptarsime sąjūdžio bent organizaciją ir apimtį, palikdami ateičiai veiklos apybraižą. Vartosime bent kelių kalbų santrumpas — prancūzų, italų, ispanų, anglų kaip įprasta tarptautinėse KD organizacijose ir institucijose. Vartosime ir lietuviškas santrumpas. Vienokiu ar kitokiu atveju stengsimės būti kiek galint aiškesni.

Kaip tarptautinis sąjūdis, krikščioniškoji demokratija yra labai įvairi organizacija. Jai priklauso ir įvairių kraštų krikščionių demokratų politinės partijos, regionaliniai ir kontinentiniai sambūriai, moterų ir jaunimo grupės bei kai kurios specialios KD grupės. Šiandienos krikščioniškoji demokratija yra griežtai nekonfesinė, bet jos šaknys glūdi katalikų socialinėje doktrinoje. Ją remia daug pasaulio kraštų bei tarptautinių krikščioniškos socialinės inspiracijos organizacijų: darbo ir biznio, profesijų ir bendrovių vadovybių, ūkininkų, amatininkų ir studentų.

Europoje krikščioniškoji demokratija prasidėjo su katalikų politiniais sąjūdžiais, iš esmės demokratiniais ir tautiniais, ankstyvame XIX amžiuje. Tai nebuvo tarptautinis sąjūdis, bet atskirų valstybių atliepis politiniam ir ekonominiam liberalizmui bei modernios centralizuotos valstybės kilimui. XX a. predžioje ši katalikybės politinė išraiška ne tik buvo pripažinta Leono XIII, bet atsiskleidė kaip masinės politinės partijos Vokietijoj, Šveicarijoje, Olandijoje, Belgijoje. Jos buvo aiškios tautinių valstybių ir parlamentinių demokratinių institucijų šalininkės.

Tarpukaryje krikščionių demokratų partijos sužydėjo (ir sugriuvo) Italijoje, Austrijoje ir Lietuvoje ir pradėjo veikti Prancūzijoje, Ispanijoje, Vidurio ir Rytų Europoje bei Pietų Amerikos kraštuose. Po antrojo pasaulinio karo krikščioniškoji demokratija

tapo dominuojančia politine jėga Vakarų Europoje. Vokietijos, Italijos ir Prancūzijos atsikūrimas — didele dalim tų kraštų krikščionių demokratų partijų nuopelnas. Pokario krikščioniškoji demokratija praplėtė savo bazę, įjungdama į savo eiles daug protestantų ir daugelį žmonių sužavėjo savo nuosaikiomis konkrečiomis socialinėmis ir ekonominėmis programomis.

Sena Europos kraštų svajonė — apsijungimas ir konkretūs žingsniai jam pasiekti — taip pat neišskiriamai susieti su didžių krikščionių demokratų vardais: Adenauerio, DeGasperi ir Schumano. Ir kituose kraštuose — Austrijoj, Belgijoj, Olandijoj, Šveicarijoj, Luksemburge, San Marino — pokario laikotarpis stipriai įtakotas krikščionių demokratų partijų.

Pokario laikotarpis žymus ir KD kilimu bei įtaka Pietų Amerikos kraštuose. 1964 m. Eduardo Frei Montalva buvo išrinktas Čilės prezidentu, o 1965 m. Čilės atstovų rūmuose KD jau turėjo patogią daugumą. Netrukus Venecuelos prezidentu išrenkamas krikščionis demokratas Rafael Caldera. Ir šiandien Venecuelos prezidentu yra krikščionis demokratas Campins. Peru viceprezidentu buvo krikščionis demokratas. Napoleonas Duarte prezidentavo El Salvadore. Žymi KD įtaka ir Argentinoj, Brazilijoj ir kitur Pietų Amerikoje.

Tiesa, kova prieš marksizmą P. Amerikoje toli gražu nėra laimėta, bet marksistinė masinė akcija bei visuotinis sindikalizmas randa vis mažiau pritarėjų. Iš kitos pusės nuosaiki KD programa, krikščionių demokratų pastangos reformuoti žemės ūkį, jų nuoširdus noras pagelbėti varguomenei, steigimas kredito sąjungų, kooperatyvų ir darbo unijų patraukia vis didesnį masių dėmesį.

Įvairios krikščionių demokratų partijos Europoje bei kitoki krikščioniško įkvėpimo politiniai sąjūdžiai atsiradę XIX a. gale ir pirmaisiais XX a. dešimtmečiais buvo nepriklausomi vienas kito. Kiekviena partija ir sąjūdis turėjo savitą charakterį ir istoriją. Juos tačiau rišo Popiežių retkartinis balsas socialiniais, neturto, ekonominiais ir panašiais klausimais iš religinio, moralinio taško. Ypatingai tokios enciklikos kaip Rerum Novarum, Graves de Communi ir Quadragesimo Anno.

Pirmasis bandęs apjungti atskirų kraštų KD partijas ir sąjūdžius buvo garbusis Italų Liaudies Partijos (Partito Popolare Italiano) kūrėjas Don Luigi Sturzo. Įkūręs partiją 1919 m., kun. Sturzo jau 1921 m. kartu su jaunuoju Alcide de Gasperi ir kitais trim vienminčiais lankėsi pas įtakingus vokiečių Centro narius Muenchene, Berlyne ir Koelne. Kiti italų KD nariai tuo

pačiu metu vedė pasitarimus Paryžiuje ir Vienoje. Netrukus po to sekė pasitarimai Romoje, Venecijoje ir Genujoje. Apsijungimą dar skatino Don Sturzo 1924 m. ištrėmimas iš Italijos bei tais pačiais metais prancūzų KD partijos — Parti Democrate Populaire įsikūrimas.

Pirmasis tarptautinis krikščionių demokratų kongresas įvyko 1925 m. gruodžio mėn. Paryžiuje. Jame dalyvavo Italijos, Prancūzijos, Vokietijos, Belgijos, Lietuvos ir Lenkijos KD partijų atstovai ir parlamentarai. Kongresas įsteigė Paryžiuje generalinį sekretarijatą — Secretariat International des Partis Democratiques d'Inspiration Chretienne. Netrukus į tarptautinį sąjūdį įsijungė Olandijos, Šveicarijos, Austrijos, Bavarijos, Liuksemburgo ir Čekoslovakijos partijos.

Tarptautiniai kongresai vyko kasmet, tačiau organizacija neišsivystė į efektyvią tarptautinę instituciją. Kylantis nacizmas ir fašizmas sunaikino vokiečių ir italų partijas, kurios turėjo vadovaujantį vaidmenį. Austrijos katalikai eksperimentavo su autoritetiniu korporatyvizmu, kuris austrų KD suskaldė iki tokio laipsnio, kad susitaikymas buvo neįmanomas. Visiškai suprancūzėjęs gen. sekretarijatas turėjo vis mažiau įtakos ir galiausiai 1939 m. nustojo veikęs.

Jau 1936 m. Don Luigi Sturzo, padedamas amerikietės Barboros Barkley Carter Londone suorganizavo Liaudies ir Laisvės Grupę. 1940 m. grupė persiorganizavo į Tarptautinę Krikščionių Demokratų Sąjungą, kurios pirmininku tapo Delft universiteto profesorius Veraart, o gen. sekretore — p-lė Carter. Sąjunga leido savo biuletenį Liaudis ir Laisvė (visų kraštų krikščionims demokratams). Sąjungai priklausė įvairių kraštų egzilinių vyriausybių atstovai, Italijos popolari ir Baskų bei Katalanų krikščionys demokratai.

1938 m. prancūzai suformavo savo Nouvelles Equipes Francaises, kuri vokiečių okupacijos metais suvaidino prancūzų rezistencijoje pagrindinį vaidmenį. Ir kituose kraštuose įvairūs KD sambūriai bei atskiri asmenys labai aktyviai reiškėsi antinacinėje rezistencijoje ir vėliau, po karo, padėjo pagrindus tarptautiniam KD apsijungimui.

1945 m. karo dūžiams nutilus, Don Sturzo Londone sukuria Tarptautinę Krikščionių Demokratų Informacijos Tarnybą. Tais pačiais metais šveicarų krikščionys demokratai suorganizavo eilę pasitarimų, kuriuose dalyvavo atsikuriančių įvairių kraštų KD partijų atstovai.

1946 m. Montreaux mieste įvyko jau formalus suvažiavimas,

kuris įsteigė Nouvelles Equipes Internationales (NEI). Tarp kitų sąjūdyje dalyvavo ir lietuvių KD ekipa. Pirmame pokariniame KD kongrese Chaudfontaine, Belgijoje, 1947 m. gegužės mėn. NEI buvo patvirtinta kaip nuolatinė tarptautinė koordinacinė ir patariamoji institucija.

Šalia grynai politinių uždavinių, NEI pagrindinis siekinys buvo Europos politinė integracija ir eventualiai pasaulinė vienybė. Šių tikslų NEI siekė per krikščioniškos inspiracijos organizacijas Britų Commonwealth tautose, Prancūzų unijos kraštuose ir P. Amerikoje.

Tais pačiais 1947 m. įsikūrė NEI jaunimo sekcija, kurioje aktyviai dalyvavo ir lietuviai. 1948 m. NEI įkūrė Kultūros komisiją bei Ekonominę ir Socialinę komisiją. Pastarosios, deja, neparodė didesnės veiklos, tačiau jaunimo sekcija 1951 m. tapusi autonomiška tarptautine jaunimo sąjunga (Union Internationale des Jaunes Democrates Chretiens) suvaidino labai ryškų vaidmenį Europos studentų ir šiaip jaunimo tarpe.

NEI leido visą eilę leidinių, turinčių specifinius tikslus. Tarp jų L'Eveil de l'Europe, Le Bulletin de Presse du Centre International d'Information ir kt.

Vidurio ir Rytų Europos KD partijos pokaryje atkuto ar įsikūrė tik egzilyje. Nei Sovietų Sąjunga, nei satelitiniai Vidurio ir Rytų Europos kraštai nei nesvajojo apie demokratiją ir jos apraiškas. Atsikūrusios partijos buvo gyvos ir veržėsi į tarptautinį bendravimą. Štai čekoslovakų Liaudies Partija buvo viena iš NEI steigėjų 1947 m. ir Ivo Duhacek tapo vienu NEI viceprezidentu. Už metų partija buvo panaikinta ir turėjo atsikurti egzilyje.

Gražiai atsikūrusi Vengrijos Demokratinė Liaudies Partija po kard. Mindszenty įkalinimo taip pat turėjo bėgti iš savo krašto. Ji toliau veikė laisvajame pasaulyje Vengrijos Populiariųjų Demokratų vardu, vadovaujama Msgr. Horvath.

Vidurio Europos krikščionys demokratai apsijungė 1950 m. liepos mėn. į Vidurio Europos Krikščionių Demokratų Sąjungą — Christian Democratic Union of Central Europe, kuri veikia iki šiandien. Pirmasis ir ilgametis jos vadovas buvo prof. Adolfas Prochazka, buvęs Čekoslovakijos sveikatos ministeris. Labai žymų vaidmenį sąjungoje vaidino ir lietuviai, ypač prof. Kazys Pakštas, Pranas Vainauskas ir dr. Vladas Viliamas. Ilgus metus CDUCE vicepirmininku buvo ankstesnis LKDS centro komiteto pirm. dr. Kazys Šidlauskas, dabartinis ALTo centro valdybos pirmininkas, o dabar jau arti 20 m. irgi buvęs LKDS

centro komiteto pirm. Algirdas Kasulaitis.

CDUCE siekdama savo tikslų, kurių svarbiausias — savų kraštų laisvė ir nepriklausomybė, leido įvairius periodinius ir neperiodinius leidinius, tarp jų mėnesinius Nouvel Horizon ir Christian Democratic Review ir dvimėnesinį Informacion Democratica Christiana. Taip pat aktyviai veikė kituose tarptautiniuose KD junginiuose bei per laisvų kraštų krikščionis demokratus — Jungtinėse Tautose. Veikta taip pat Pavergtųjų Europos Tautų Asamblėjoje ir Europos Laisvės Komitete. Dalyvauta Pax Romana, Prancūzų Semaine Sociales, vokiečių Katholikentage, Krikščioniškai Kultūrai Ginti Komitete, Malines Sąjungos ir panašios prigimties organizacijų kongresuose, suvažiavimuose, seminaruose, etc.

Ypatingai tampriai CDUCE bendradarbiavo su augančiomis P. Amerikos kraštų KD partijomis. Tam tikra prasme Vidurio Europos pavergtųjų kraštų krikščionys demokratai buvo ir tebėra ryšininkais tarp valdančiųjų V. Europos KD partijų ir P. Amerikos KD partijų ir sąjūdžių.

Pietų Amerikos krikščionys demokratai savo ruožtu pradėjo jungtis irgi 1947 m. Montevideo suvažiavime. Tačiau ODCA — Pietų Amerikos Krikščionių Demokratų Organizacija — buvo įkurta tik po dviejų metų, 1949 m. antrajame Montevideo suvažiavime. Pirmuoju CDCA gen. sekretorium buvo išrinktas Urugvajaus senatorius Dardo Regules, vienas iš Partido Union Civica vadų.

Pirmasis ODCA kongresas įvyko 1955 m. gruodžio mėn. Čilėje. Jame dalyvavo ir CDUCE atstovai. Netrukus po to, 1956 m. lapkričio 9 - 10 d.d. Paryžiuje įvyko ir pirmasis pasaulinis KD kongresas. Jame dalyvavo 33 politinių partijų ir krikščioniškos inspiracijos politinių sąjūdžių atstovai, iš 28 kraštų. Antrasis pasaulinis kongresas įvyko 1958 m. Briuselyje. Jame LKDS atstovavo Pranas Vainauskas.

1960 m. Romoje įsteigtas Tarptautinis Krikščionių Demokratų Studijų ir Dokumentacijos Centras. Jo pirmuoju gen. sekretorium pakviestas Karl Josef Hahn, Olandijos Katalikų Liaudies partijos gen. sekretoriaus pavaduotojas.

Trečiajame tarptautiniame kongrese 1961 m. Santiago mieste buvo tartas pasaulinio komiteto reikalas. Toks komitetas buvo patvirtintas ketvirtajame kongrese 1963 m. Strasburge. Komitetą pradžioje sudarė trijų regijoninių organizacijų (NEI, CDUCE ir ODCA) generaliniai sekretoriai ir Studijų Centro gen. sekretorius. Kiek vėliau komitetas praplėstas dar 4 regijo-

ninių organizacijų (NEI ir ODCA) nariais ir Tarptautinės Jaunųjų Krikščionių Demokratų Sąjungos atstovu. Praplėstasis pasaulinis komitetas 1964 m. gegužės mėn. posėdžiavo Caracas, Venecueloje, ir formaliai įsteigė Pasaulio Krikščionių Demokratų Sąjungą, priėmė jos statutą ir nustatė Romą jos centru.

Antrasis pasaulinio komiteto suvažiavimas įvyko 1964 m. rugsėjo mėn. Romoje. Rugsėjo 17 d. komitetas priėmė pasaulinės veiklos planą. Toje konferencijoje taip pat tarti informacijų pasikeitimo, kadrų, tampresnio tarptautinio bendravimo i kt. klausimai. Ypatingas dėmesys kreiptas į bendrą veikimą su krikščioniškos pakraipos darbo sąjungomis ir įmonių vadovų organizacijomis.

Pasaulinės veiklos plano svarbiausi užsimojimai buvo: (1) sukūrimas vieningo nusistatymo ir bendros veiklos plano vis-a-vis nedemokratinių režimų ir sąjūdžių, (2) suplanavimas strategijos kovai prieš pasaulinio komunizmo taktiką ir (3) suplanavimas strategijos ekonominiam ir politiniam trečiojo pasaulio kraštų vystymuisi.

Trečiasis pasaulinio komiteto suvažiavimas vyko 1965 m. birželio mėn. Muenchene, kur nutarta sušaukti penktąjį pasaulio KD kongresą. Pasiruošimai kongresui buvo baigti 1965 m. gruodžio 8 d. Taorminoje prieš pat 17-tą NEI kongresą. (Jame NEI buvo pavadinta Europine Krikščionių Demokratų Sąjunga. Ji taip vadinasi iki šiandien).

Penktasis pasaulio KD kongresas įvyko 1966 m. balandžio mėn. Lima, Peru. Jo šūkis ir vedamoji tema — vystymasis ir solidarumas. Jame dalyvavo 350 atstovų, reprezentuojančių visas tarptautines KD institucijas ir atskirų kraštų partijas. Ir šiame kongrese LKDS buvo atstovaujama.

Jei trečiajame kongrese dominavo pietų amerikiečiai, tai penktajame vėl buvo stipri V. Europos kraštų delegacija — virš 50 delegatų. Tarp jų keturi su ministerio rangu: Emilio Colombo ir Giovanni Battista Scaglia iš Italijos, Bruno Heck iš Vokietijos ir olandas Theodore Bot.

Limos kongresą sekė dešimtys regioninių, specialių komisijų, pasaulinio komiteto ir pan. kongresų, suvažiavimų, konferencijų, seminarų, studijų dienų ir pan. Jų visų registravimas prašoka šio straipsnio rėmus.

Šiandien Pasaulio Krikščionių Demokratų Internacionale dalyvauja 44 kraštų KD partijos. Tarp jų 6 Vidurio Europos kraštų ir Kubos egzilų partijos. Dešimties kraštų krikščioniškos

inspiracijos partijos ir sąjūdžiai susirišę su Internacionalu kitais negu pilnos narystės ryšiais.

Internacionale dalyvauja ir šios tarptautinės krikščionių demokratų organizacijos: Europos, Vidurio Europos ir P. Amerikos KD Sąjungos, Europos ir P. Amerikos moterų ir jaunimo sąjungos, pasaulinės moterų ir jaunimo sąjungos, Europos ir P. Amerikos darbininkų sąjūdžiai ir Europos Parlamento, Europos Konsultatyvinės Ansamblėjos bei Lotynų Amerikos parlamentų krikščionių demokratų grupės.

KRIKŠČIONIŲ DEMOKRATŲ INTERNACIONALO NAUJIENOS

Šalia kasdieninės rutininės veiklos KD Internacionalo vadovybė dažnai atsiliepia į svarbiuosius pasaulio įvykius, neretai pateikdama pasaulinės krikščioniškosios demokratijos nusistatymą vienu ar kitu klausimu.

Lenkijos vyriausybei suspendavus karo lauko stovį, KD Internacionalas tuojau pat pareiškė, kad toks suspendavimas yra "absoliučiai neužtenkamas", nes neatstato nei civilinių teisių, nei demokratinės valdymosi struktūros Lenkijoje. Rašte taip pat reikalaujama kuo skubiausios politinės liberalizacijos ir Solidarumo pripažinimo bei kuo skubesnio dialogo tarp vyriausybės, Solidarumo ir Lenkijos Bažnyčios siekiant herojiškos lenkų tautos laisvės.

KD Internacionalas panašiu laišku kreipėsi į JT Žmogaus Teisių Komisiją. Šiame rašte KDI kaltino Lenkijos komunistinę vyriausybę 1966 m. Žmogaus Teisių Konvencijos sulaužymu, neteisėtu tūkstančių žmonių kalinimu ir pan.

Specialiu raštu Nigerijos prezidentui Shehu Shagari KD Internacionalo pirm. Andres Zaldivar prašė jo respektuoti žmogaus teises ir sulaikyti svetimšalių darbininkų trėmimus. "Mes suprantame Jūsų krašto ekonominę padėtį — rašė Zaldivar — kuri vertė Jus imtis drastiškų priemonių, . . . bet mes prašome 50 pasaulio KD partijų vardu saugoti visų žmonių teises ir išlaikyti gerus Afrikos tautų tarpusavo santykius".

Savo ruožtu KD Internacionalas pernai pasisakė dviem pagrindiniais klausimais. Specialiu raštu KDI pasisakė už visišką ir visuotinį nusiginklavimą, teigdamas, kad taika nėra tik karinio balanso išdava, bet svarbiu žmogiškųjų vertybių ir geru įvairių tautų tarpusavio santykių rezultatu.

KDI remia JAV ir SS nusiginklavimo derybas, bet lygiai siekia taikos neišsivysčiusių tautų sferoje, kur tebekyla lokaliniai karai. KDI džiaugiasi branduolinių ginklų nusiginklavimo konferencijomis, bet tiki, kad tikroji taika tegalima tik sukūrus teisingesnę tarptautinę santvarką, kurios vienas pagrindini tikslų būtų harmoningo trečiojo pasaulio vystymosi siekimas.

Tarptautinės taikos dienos proga KD Internacionalas pasisakė taikos klausimu. "Taika tarp tautų siejasi su dviem viena kitai pavaldžiomis zonomis: rytų-vakarų ir pietų-šiaurės. Taikos siekimo pirmaja faze turėtų būti detantė. Tačiau šiandien detantė yra palenkta Vakarams silpninti ir juos nuginkluoti, o žmones išnaudojantiems režimams stiprinti".

KDI teigia, kad tikroji detantė turėtų remtis autentiškais Helsinkio susitarimais, bet ir jie yra Sovietų begėdiškai laužomi.

Taika bet kuriame krašte turi būti grindžiama pagarba viešojo gėrio siekimui visoms socialinėms klasėms, visų gyventojų sluogsnių pagarba tradicinėms vertybėms, kultūrai ir universalioms humanitarinėms vertybėms jas keičiant organinės revoliucijos, bet niekad naikinančios revoliucijos būdu.

Taika nesiderina su baime. Todėl reikia sukurti tokią tarptautinę organizaciją, kuri būtų pagrįsta žmonių ir tautų teisių pagarba, įgalinančia kurti planetinės dimensijos autentišką taiką.

Zaldivaras P. Amerikoj

Praeitų metų vasarą Krikščionių Demokratų Internacionalo pirm. Andres Zaldivar aplankė visą eilę P. Amerikos kraštų ir matėsi su jų vadovaujančiais politikais ir KD lyderiais. Su Kolumbijos prezidentu Belisario Betancourt Zaldivaras aptarė Contadoros grupės (Kolumbija, Meksika, Panama ir Venecuela) politinius siekius ir strategiją. Jis taip pat tarėsi su Ekvadoro prezidentu Hurtado, gubernatorium Juan Pablo Moncagatta, Costa Rikos prez. Alberto Monge, taip pat su Nikaragvos sandinistų lyderiais bei Managvos arkivyskupu Miguel Orendo y Bravo.

Politinio biuro sudėtis

Po Quito ir Romos suvažiavimų galutinai suformuotas KD Internacionalo politinis biuras. Jis yra aukščiausias KD Internacionalo organas. Jį dabar sudaro: Andres Zaldivar Larrain (Čilė), garbės pirmininkas Mariano Rumos (Italija), vicepirmininkai — Ricardo Arias Calderon, Pietų Amerikos Krikščionių Demokratų Organizacijos pirmininkas (Panama), Egon Klepsch (Vokietija), Flaminio Piccoli (Italija), Napoleon Duarte

(El Salvador), Paul Samogerere (Uganda), Konrad Sieniewicz (Vidurio Europos Krikščionių Demokratų Unija), Raul Manglapus (Filipinai). Generaliniu sekretorium yra Angelo Bernassola (Italija), iždininkas Dieter Schmidt (Vokietija), pirmininko pavaduotojas Andre Louis (Belgija), Pietų Amerikos KD Organizacijos gen. sekret. Aristidas Calvani (Venecuela), Europinės KD Unijos gen. sekret. Thomas Jansen (Vokietija), Pasaulio Krikščionių Demokratų Moterų Sąjungos pirmininkė Maria Bello de Guzman (Venecuela). Biurui taip pat priklauso Tarptautinės Jaunųjų Krikščionių Demokratų Jaunimo Sąjungos gen. sekret. Wim Polman (Olandija), KD Europos Parlamento grupės pirmininkas Paolo Barbi (Italija), P. Amerikos KD parlamentų grupės pirm. Wilfrido Lucero Bolanos (Ekvadoras), Europos Tarybos KD grupės pirm. Wolfgang Blenk (Austrija) ir Rene de Leon (Gvatemala). Biure vietos paliktos Europos KD Unijos pirmininkui ir Venecuelos atstovui. Neišrinktas dar ir gen. sekretoriaus pavaduotojas.

Bernassola senatorius

Ilgametis Krikščionių Demokratų Internacionalo gen. sekret. Angelo Bernassola vėl išrinktas į Italijos senatą. Bernassola išrinktas iš tos pačios rinkiminės apygardos P. Italijoje, kurią jis pralaimėjo prieš 9 metus.

Zaldivaras prieš smurtą

Savo rašte centrinės Amerikos kraštų krikščionių demokratų partijoms ir P. Amerikos KD Organizacijai KDI pirm. Andres Zaldivar pabrėžė, kad "smurtas yra antikrikščioniškas politinės kaitos būdas ir mes turime skrupulingai gerbti žmogaus ir tautų teises". Visuomenės kūrimas turi būti pagrįstas laisve, teisingumu, taika ir solidarumu bei pagarba pluralizmui. Krikščionių demokratų partijos, kurios dažnai persekiojamos dėl savo prisirišimo prie demokratinių idealų ir krikščioniško humanizmo, turi būti konkrečiais vilties ir visuomeninio dialogo pavyzdžiais.

Judrusis pirmininkas

KDI pirm. Andres Zaldivar pirmaisiais savo vadovavimo metais pasirodė kaip labai judrus vadas.

Barcelonoje jis susitiko su Katalonijos Demokratinės Sąjungos vadovybe — pralamentaru Josef Durand ir partijos vadu Jordi Pujol. Sąjunga, kaip ir Tautinė Baskų Partija, yra KD Internacionalo nariai.

IŠ EUROPOS KRIKŠČIONIŲ DEMOKRATŲ VEIKLOS

Švedija

Dar jauni Švedijos krikščionys demokratai — Kristen Demokratisca Samling — neseniai turėjo savo kongresą, kuriame dalyvavo apie 600 atstovų iš 23 apygardų. Vienas svarbesnių kongreso nutarimų buvo socialinė - ekonominė programa, numatanti 35 val. darbo savaitę ir lankstesnę planavimo sistemą.

KDS taip pat priėmė nutarimus, liečiančius pagalbą šeimoms ir alkoholizmo sumažinimą. Kongresas stipriai pasisakė už žmogaus teisių saugojimą ir prieš bet kokį totalitarizmą.

Naujuoju partijos pirmininku išrinktas Alf. Svensson. Gen. sekret. pasiliko Egon Joansson ir užsienių reikalų viršininku Mats Odell. Svečiais kongrese dalyvavo Norvegijos, Suomijos ir Danijos krikščionys demokratai.

Limoje, Peru, Zaldivaras turėjo pokalbius su krašto prezidentu Belaunde Terry, su kuriuo tarėsi ekonominiais P. Amerikos klausimais bei demokratinės akcijos reikalais. Ten pat tarėsi ir su APRA, Populiariosios Akcijos ir Populiariosios Krikščionių Partijos vadovybėmis. Jis taip pat dalyvavo Peru KD Partijos kongrese.

Madride jis tarėsi su min. pirm. Gonzalez, kuris yra ir Socialistų Internacionalo vice-pirmininkas bei su Liberalų Internacionalo pirm. sen. Giovanni Malagodi. Diskusijose dominavo žmogaus teisės, politinės laisvės, demokratinė santvarka ir taikos klauismai.

Romoje Zaldivaras buvo susitikęs su Italijos prezidentu Sandro Pertini, min. pirm. Amintore Fanfani ir Italijos KD tautinės tarybos pirm. Flaminio Piccoli.

Savo ruožtu Internacionalo gen. sekret. Angelo Bernassola įvairiais klausimais tarėsi su eile politikų. Tarp jų su Maltos KD pirm. Edward Fenesh Adami, Liberalų Internacionalo naujuoju pirm. sen. Giovanni Malagodi, Europos Jaunųjų KD Sąjungos pirm. Filippo Lombardi, Europinės KD Unijos gen. sekret. Thomas Jansen, Čilės Sindikalistų pirm. Manuel Bustos, P. Amerikos Darbininkų Sąjungos sekret. Emilio Maspero, US ambasadorium Paul Nitze, San Marino KD pirm. Federico Bigi, Lenkijos Katalikų savaitraščio redaktorium Macief Letowski, Jacques Maritain tarptautinio instituto direktorium Roberto Papini, Maltos KD pirmininku ir kt.

San Marino

Pernai pavasarį įvyko X San Marino KD kongresas. Pagrindinės svarstymų punktas — rinkimai į Didžiąją Tarybą (parlamentą). Pirmą kartą dalyvavo ir visos eilės kitų kraštų vienminčiai.

Prancūzija

Prancūzijos KD partijos pirm. Pierre Mehaiguerie stipriai kritikavo prez. Mitterand ekonominę politiką. Pakartotinis prancūzų franco nuvertinimas simbolizuoja ekonominę krizę. Užsieninės Prancūzijos skolos yra tokios didelės, kad KD kreipiasi į Atstovų Rūmus ir Senatą, kad šie ištirtų šią padėtį.

Iš kitos pusės visa eilė prancūzų atstovų Europos Liaudies Partijoje laimėjo įvairias vietas Prancūzijos savivaldybių rinkimuose. Įvairių miestų burmistrais išrinkti Jean Lecanuet, Olivier d'Ormesson, Jean Scitlinger, Louise Moreau, Francis Colomb, Pierre Pfilin, Pierre Bodis ir kt.

Italija

Penkių metų mirties sukakties proga Italijos krikščionys demokratai iškilmingai pagerbė savo buvusį vadą ir premjerą Aldo Moro. Raudonosios brigados nužudytas Aldo Moro buvo prisimintas įvairiuose KD renginiuose. Pagrindinis minėjimas įvyko Moro gimtinėje Maglie. Čia dalyvavo daug Italijos KD vadų, tarp jų Democrazia Cristiana gen. sekret. De Mita, pirm. Piccoli, Tautinės KD Tarybos pirm. Amintore Fanfani, KD Internacionalo gen. sekret. Angelo Bernassola ir kt. Kalbose buvo prisimintas Moro šviesus asmuo ir jo idėjinis palikimas bendraminčiams ir Italijai.

Norėdami suartinti Italijos ir Švedijos krikščionis demokratus, Romoje buvo susitikę Italijos KD Partijos užsienių reikalų viršininkas Vitto Lattanzio ir švedų KD pirmininkas Alf Svensson. Specialiai svarstyti Švedijos vaidmens Europoje i tarptautiniame gyvenime klausimai bei apskritai rytų-vakarų problemos. Tarta, kad tokie posėdžiai bus tęsiami ir toliau.

Democrazia Cristiana gen. sekret. de Mita praeitais metais aplankė daugelį Italijos miestų, vesdamas griežtą antikomunistinę kovą. Jis ypatingai bandė sutriuškinti stiprią komunistų akciją, perimti valdžią kaip vienintelei partijai turinčiai atsakymus į visus klausimus. De Mita kritikavo jų užsienių politikos platformą ir šliejimąsi prie Kremliaus visais svarbiausiais klausimais.

Praeitų metų pradžioj Italijos KD partija turėjo specialią

konferenciją vyresnio amžiaus žmonių įvairiems klausimams svarstyti. Šiuo metu Italijoj yra 12 mil. vyresnio amžiaus žmonių ir jie sudaro 20% visų gyventojų.

Pernai rudenį italai KD jau septintą kartą suorganizavo taip vadinamą draugiškumo "Festą" Guigi mieste, netoli Romos. Ištisas dvi savaites vyko simpoziumai, debatai bei pokalbiai įvairiais Italijos gyvenimo klausimais — socialiniais, kultūriniais, politiniais, ekonominiais, užsienių politikos ir kt. Programose dalyvavo ir kitų politinių partijų bei ideologijų žmonių. Savo atstovus buvo atsiuntusios ir eilės kitų kraštų KD partijos. Dalyvavo ir KDI vadovybės žmonės.

Šveicarija

Praeitą rudenį Ottene prie Berno įvyko šveicarų KD partijos konferencija. Didelė dalis programos buvo skirta rinkiminėms problemoms svarstyti. (Rinkimai įvyko spalio 23 d.). Šveicarai krikščionys demokratai jau keli metai yra išvystę energingą akciją ir išdirbę programas krašto problemoms spręsti. Pagrindinį pranešimą padarė federalinis kancleris Kurt Furgler apie žmogų ir darbą industrinės eros kaitoj.

Vokietija

Krikščionių demokratų laimėjimas 1983 m. kovo 6 d. rinkimuose buvo sutiktas viso pasaulio KD sluogsniuose giliu pasitenkinimu. CDU/CSU surinko 48.8% balsų, 8.3% balsų daugiau, negu praėjusiuose rinkimuose. Socialdemokratai nukrito nuo 42.9% iki 38.2%. Krito ir liberalai nuo 10.6% iki 6.9%. Žaliųjų partija pirmą kartą surinko 5.6% balsų ir turi savo atstovus parlamente.

Politiniai stebėtojai taria, kad tokis laimėjimas, pirmas po Adenauerio laikotarpio, įvyko dėl dviejų priežasčių. Pirma, KD aiškus ir labai tvirtas nusistatymas ekonominiais klausimais. Antra, aiškus užsiangažavimas už taiką ir už Rytų - Vakarų balansą. (Kaip žinia, KD pasisakė už Pershing ir Cruise raketų išdėstymą V. Vokietijis teritorijoje).

Naujuoju kancleriu išrinktas Helmut Kohl, o parlamento pirmininku Rainer Barzel, kuris anksčiau buvo CDU pirmininku.

KD jaunimas

Praeitų metų pradžioj Caracas, Venecueloje, įvyko penktasis Tarptautinės Jaunųjų Krikščionių Demokratų Unijos kongresas, kuriame buvo atstovaujami 1.5 mil. narių.

Kongrese diskutuota visa eilė klausimų. Daugiausia dėmesio skirta imperializmo problemai bei laisvo apsisprendimo teisei, taikos problemomis, nusiginklavimui, visokeriopų diktatūrų pasmerkimui, etc.

Kongrese buvo priimta specialūs atsišaukimai Nikaragvai ir Kubai, kuriuose sandinistai ir Castro raginami gerbti žmogaus teises ir nustoti persekioję nekaltus civilius.

Tuojau po kongreso Europos jaunieji KD buvo surengę savaitę trukusį seminarą tema "masių informacija ir politika: iššūkis jauniesiems krikščionims demokratams". Seminare, kuris vyko Strasburge, dalyvavo 13 kraštų atstovai. Svarbiausias nutarimas — įsteigti spaudos biurą Briuselyje, kuris nuolatos informuotų pasaulį apie KD jaunimo užsimojimus ir veiklą.

X Europos KD jaunųjų kongresas įvyko 1983 m. spalio 13 - 16 d. taip pat Strasburge. Kongreso tema: "Jaunieji krikščionys demokratai už Europą, taiką ir laisvę". Kongrese pagrindinę kalbą pasakė KDI pirm. Andres Zaldivar.

Prieš kongresą jaunieji KD buvo suvažiavę į Berlyną, kur keturias dienas svarstė išskirtinai Rytų - Vakarų problemas. Suvažiavimo gale priimtame nutarime jaunieji krikščionys demokratai taria, kad jų svarbusis uždavinys yra užtikrinimas taikos, laisvės ir tautų bendradarbiavimo. Pagrindinis siekis yra branduolinės grąsos pašalinimas Rytų - Vakarų santykiuose ir iš trečiojo pasaulio. Antrasis svarbusis siekis yra pietų - šiaurės bendradarbiavimas ir Europos vaidmuo jame. Taika turi būti paremta ne kariniu saugumu, bet demokratine visuomene, kuri savo ruožtu remiasi teisingumu. To siekiant būtina, kad Atlanto Sąjunga būtų atspara prieš totalitarinius režimus. Jaunieji KD taip pat pasisakė už Pershing ir Cruise raketų išdėstymą Europoj.

Parlamentarų jubiliejus

Pernai Europos parlamento krikščionys demokratai atšventė savo bendros veiklos 30 m. sukaktį. Pirmą kartą atskirų kraštų KD pradėjo žygiuoti bendru keliu 1952 metais Anglies ir plieno Bendruomenės visuotiniame susirinkime.

Pradžia nebuvo lengva. Visiems reikėjo pergalėti įvairias politines problemas, bet dar svarbiau, gebėti pajungti siaurus tautinius interesus Europos gerovei siekti. Tačiau tas buvo atsiekta ir šiandien KD gali su pagrįstu pasididžiavimu žvelgti į daugelio metų laimėjimus, pasiektus pasiaukojusių žmonių, gilių idėjų ir vertingų programų pagalba. Europos parlamentarai šiandien siekia dar daugiau — Europos politinės integracijos.

KD moterys

Praeitą rudenį Šveicarijos krikščionės demokratės buvo susirinkę į pirmą visuotinį suvažiavimą. Šveicarų KD moterys savo organizaciją įsteigė 1974 m. ir 1981 m. ją įglaudė į KD partiją. Vienas iš didesnių rūpesčių šveicarėms yra mažas moterų balsuotojų skaičius. (Šveicarijos federaliniuose rinkimuose moterys tik prieš 13 m. gavo teisę balsuoti).

Iš kitos pusės Briuselyje susirinkę Europos KD moterys svarstė šiemet įvykstančius Europos parlamento rinkimus. Įvairių kraštų atstovės sutarė remti kandidatus, kurie aiškiai pasisako už moterų teises, taiką, moterų įdarbinimą ir pan. Ypatingai pabrėžtas Europos politinės vienybės ir Europos parlamento sustiprinimo reikalas.

EUROPOS LIAUDIES PARTIJOS ŽINIOS

Europos Liaudies Partija yra europiečių krikščionių demokratų sambūris europinėje bendruomenėje. Jame dalyvauja visų Europos kraštų krikščionių demokratų partijų atstovai.

Ketvirtasis ELP kongresas įvyko 1982 m. gruodžio 6-8 d. Paryžiuje. Kongresas svarstė visą eilę užsienių politikos, šiaurės-pietų santykių bei vidinės integracijos klausimų. Pabaigoje buvo priimtos 4 rezoliucijos: vidinės taikos, taikos saugume ir laisvėje, vystymosi politikos ir institucinės strategijos.

Naujuoju partijos gen. sekretorium išrinktas Thomas Jansen (CDU), buvęs Konrado Adenauerio Fundacijos Romos įstaigos direktorius. Jis kartu išrinktas ir Europinės Krikščionių Demokratų Sąjungos gen. sekretorium.

Penktasis partijos kongresas bus 1984 m. kovo mėn. gale. Svarbiausias to kongreso uždavinys bus priimti politinę platformą ir ELP manifestą ruošiantis birželio mėn. Europos parlamento rinkimams.

1983 m. rugsėjo 1 d. įvykusiame partijos politinio biuro posėdyje į krikščionių demokratų gretas įsijungė Graikijos Nea Demokracia. Į ELP ji buvo priimta vienu balsu.

Posėdis buvo jungtinis — kartu su europinės KD sąjungos politiniu biuru. Jam vadovavo Tindemans. Debatai lietė įvairias tarptautines problemas — nuo Libano krizės iki situacijos Čilėje ir apskritai P. Amerikoje, nuo Euro-raketų iki nusiginklavimo.

Posėdyje kalbėjęs KDI pirm. Andres Zaldivar išreiškė viltį, kad po 10 metų Čilėje (jo tėvynėje) rodosi demokratijos atgai-

vinimo ženklai. Jis taip pat pastebėjo, kad opozicijai prieš Pinochet dabar vadovauja krikščionys demokratai.

Posėdis taip pat vienu balsu priėmė Europos Jaunųjų KD pasiūlytą rezoliuciją pasmerkti Filipinų vado Beningno Aquino nužudymą ir išreikšti solidarumą filipiniečių demokratiniams sluogsniams, ypač Krikščionių Socialiniam Sąjūdžiui bei jo vadui egzilyje Raul Monglapus.

Ankstesniame abiejų organizacijų vadovybių posėdyje buvo išsamiau svarstyti Centro Amerikos klausimai. Posėdyje pareiškimus padarė Belgijos užs. reik. min. Tindemans, KDI garbės pirm. Mariano Rumor, pirm. Andres Zaldivar, gen. sekret. Angelo Bernassola, ODCA gen. sekret. Calvani bei Kolumbijos, Costa Ricos, Gvatemalos, Haiti, Nikaragvos, El Salvadoro ir Surinamo KD partijų atstovai.

Zaldivaras savo kalboje pabrėžė El Salvadoro KD vado Napoleono Duarte vaidmenį krašto demokratizavime.

KRIKŠČIONYS DEMOKRATAI P. AMERIKOJE

Argentina

Pernai prieš spalio mėn. rinkimus, kurie buvo pirmieji po daugelio įvairių diktatūrų, Argentinos krikščionys demokratai išleido savo programą.

Programa susideda iš dviejų pagrindinių dalių. Pirmoji pakartoja ištikimybę krikščioniškiems socialiniams principams ir pažada tokią socialinę ir politinę krašto struktūrą, kuri gerbtų žmogaus teises ir sudarytų sąlygas laisvei, teisingumui ir solidarumui. Antroji dalis išreiškia argentiniečių gilų patriotizmą ir partijos prisirišimą prie žmonių, jų kultūros, Argentinos istorijos ir tautos aspiracijų.

Argentinos KD partija nenori būti kažkokia tarpininke tarp liberalizmo ir marksizmo, bet autentiška bendrųjų potroškių ir poreikių interpretatore bei vargšų ir žemųjų klasių protingos vizijos kūrėja.

Costa Rica

Praeitų metų rugpiūčio 12 - 13 d. San Jose, Costa Ricoj įvyko Centrinės Amerikos ir Panamos kongresas demokratijai, taikai ir socialiniam teisingumui siekti. KDI kongrese atstovavo Rene de Leon, KDI vykdomojo komiteto narys ir Guatemalos KD pirmininkas.

Savo kalboje de Leon išreiškė pasaulio krikščioniškosios

demokratijos solidarumą kongreso siekiams ir pabrėž reikalingumą įvairioms ideologinėms grupėms bendradarbiauti, siekiant atskirų kraštų ir regijono gerovės. Jis ypatingai kvietė socialistų ir liberalų internacionalus tampriai bendradarbiauti, siekiant demokratijos ir socialinio teisingumo Centro Amerikai.

El Salvadoras

El Salvadoro krikščionių demokratų vadas ir buvęs krašto prezidentas Napoleon Duarte tvirtai tiki savo krašto ateitimi ir teigia, kad jis galįs El Salvadorui užtikrinti ateitį, jei bus išrinktas vėl prezidentu.

Kai kurie politiniai stebėtojai teigia, kad Duarte kalba nelabai derinasi nei su artima praeitimi, nei su esama padėtim. Iš tikrųjų, Duarte 1972 m. buvo pirmą kartą išrinktas krašto prezidentu. Tačiau netrukus generolų nuverstas sunkiai sumuštas, sužeistas ir ištremtas į Gvatemalą nužudymui. Pabėgęs į Venecuelą, Duarte ten praleido 7 metus. Į El Salvadorą grįžo tik karinės valdžios kviečiamas, nes jai tuo metu reikėjo pademonstruoti demokratinį nusistatymą. 1982 m. krikščionys demokratai pralaimėjo rinkimus prieš dešinės Arenos partiją ir Duarte vėl neteko prezidentūros.

Duarte dabar vėl kandidatuoja į prezidentus. Jis tvirto sudėjimo, principingo nusistatymo vyras, kuris laisvai gali diskutuoti gilius politinius klausimus ispanų ir anglų kalbomis. Jo oponentu yra parlamento ir Arenos pirmininkas Roberto d'Aubisson.

Duarte yra įsitikinęs, kad laimėjęs rinkimus, jis gali sustabdyti brolžudišką karą ir grąžinti kraštui politinę laisvę ir ekonominį pastovumą. Jo planų priekyje yra parlamento ir vietiniai rinkimai bei įdarbinimas 40,000 bedarbių.

Savo planus ir viltis Duarte dėstė pernai vasarą, lankydamas V. Europos kraštus ir tardamasis su jų vadais. Pasitarimuose su Belgijos min. pirm. Martens, Vokietijos kancleriu Kohl ir kitais, Duarte teigė, kad Europa ne tik neturėtų šalintis nuo P. Amerikos problemų, bet būtų pagalbi — kaip eksporto rinka, kaip kylys tarp JAV hegemonijos ir Kubos agresijos. Duarte mano, kad P. Amerikos tautos nori tik vieno: progos susikurti savitą politinį ir ekonominį modelį, pagrįstą pagarba žmogui ir jo būtiniausiems poreikiams — laisvei ir socialiniam teisingumui.

Ekvadoras

Ekvadoro krikščionys demokratai apsijungę Populiariosios

Demokratijos partijoj, prieš kiek laiko buvo susirinkę į tautinį kongresą, kuriame išrinko naują centrinę vadovybę. Partijos naujuoju pirmininku išrinktas Wilfrido Lucero. Generaliniu sekretorium yra Absalon Rocha Romero.

Gvatemala

Praeitų metų pabaigoje Gvatemalos KD pirm. Rene de Leon ilgesnėje kalboje pasidžiaugė palankesniu klimatu savo krašte demokratijai ir laisvei. Per pastaruosius 15 m. Gvatemalos gyventojai buvo eilės diktatoriškų vyriausybių aukos. De Leon mano, kad tai išdava neteisingos socio-ekonominės situacijos. Jis mano, kad dabartinė vyriausybė yra imli demokratijos grąžinimui. Jis taip pat džiaugiasi viso krašto partijų susitarimu dalyvauti šiame demokratizėjimo procese.

Vyriausybei rodant bendradarbiavimo ženklų, krikščionys demokratai paskelbė savo planą demokratijai grąžinti. Tarp plano punktų yra reikalavimas sukilėliams politinių amnestijų, karo lauko stovio panaikinimas ir rinkimų sistemos patobulinimas. Nesulaukę detalių iš vyriausybės, krikščionys demokratai pareikalavo, kad rinkimai būtų atkelti į ankstesnę datą.

Būdamas Romoje, de Leon turėjo spaudos konferenciją, kurios metu jis pastebėjo, kad Sov. Sąjunga P. Amerikoje naudoja labai gudrią strategiją, kreipdama daugiausiai dėmesio į vargingiausius ir daugiausiai išnaudojamus gyventojų sluogsnius, kurie atsiliepia, įsijungdami į sovietinę orbitą. Esą P. Amerikos gyventojai nėra iš esmės revoliucijonieriai, bet vargšų ir skurdžių bei bedarbių masės yra pasiruošę viskam, nes neturi ko pralaimėti.

Kuba

Praeitų metų pabaigoje Kūbos Krikščionių Demokratų Sąjūdis (egzilyje) išleido ypatingai kaltinantį dokumentą prieš Castro ir jo sėbrus. Krikščionys demokratai anksčiau kovoję prieš Batistos diktatūrą, dabar yra griežčiausioj Castro opozicijoj.

Dokumente teigiama, kad šiandieninė Kūba yra niekas kitas, tik Sovietų kolonija. Tūkstančiai rusų užima raktines pozicijas karinėse pajėgose, saugume ir valdžios aparate. Kūbos jaunimas tarnauja Kremliui ir jo tikslams Angoloj, Abisinijoje, Pietų Jemene, Nikaragvoj ir Afganistane. Tironiškas Castro režimas pasauliui pristatomas kaip darbo klasės išgelbėtojas. Nėra dienos, kada Castro režimas nelaužytų žmogaus teisių.

1983 m. ypatingai sustiprėjo darbininkų ir smulkiųjų ūki-

ninkų bei žemės ūkio darbininkų persekiojimas. Šie bandė organizuoti laisvą ir nepriklausomą profsąjungą savo teisėms ginti. Tai iššaukė dar aršesnį persekiojimą. Kūbos Darbininkų Solidarumas (profsąjunga, kuri priklauso CLAT — Pietų Amerikos Darbininkų Konfederacijai, krikščioniškos inspiracijos organizacijai) praneša, kad virš 300 darbininkų yra areštuoti ir kalinami. Pasaulinė Darbo Federacija pasiuntė labai stiprų protestą Tarptautinei Darbo Organizacijai (komunistinei), reikalaudama, kad ši kuo skubiau intervenuotų Kūbos vyriausybę ir stabdytų nusikaltimus žmogaus teisėms.

Kolumbija

Dvyliktoji Kolumbijos KD partijos konferencija įvyko 1983 m. rugpiūčio 13 - 15 d. Bogotoje. Naujuoju centro komiteto pirmininku išrinktas Carlos Alberto Naranjo Botero. Konferencijos rezoliucijose pritariama prez. Betancur linijai, nors kritikuojami atskiri vyriausybės veiksmai. Partija taip pat nutarė aktyviai dalyvauti su savo sąrašu savivaldybių rinkimuose. Kitoje rezoliucijoje krašto prezidentas prašomas imtis didesnės iniciatyvos pramoninei produkcijai pakelti ir kreipti daugiau dėmesio į gyventojų pageidavimus ir poreikius.

Nikaragva

Praeitų metų gale išleistame komunikate Nikaragvos krikščionys demokratai pasmerkė sandinistų politiką, kuri kasdien vis daugiau krypsta į Maskvos pusę. Krikščionis demokratus išprovokavo Nikaragvos ir Vietnamo vyriausybių bendras komunikatas įvairiais tarptautinės politikos klausimais. Pagal juos, jau pats faktas, kad komunikatas yra bendras rodo, kad sandinistai nusisuko nuo neutralumo politikos, kuri buvo vienas iš sandinistų revoliucijos pažadų ir dabartinės programos dalis.

Iš kitos pusės Nikaragvos - Vietnamo komunikatas stipriai remia komunistinę Afganistano vyriausybę ir sovietų invaziją. Krikščionys demokratai teigia, kad sovietų intervencija pažeidžia afganistaniečių laisvo apsisprendimo teisę ir suverenitetą.

Nikaragvos vyriausybės linija šiais ir kitais klausimais aiškiai rodo, kad ji dedasi su sovietiniu imperializmu, kuris išpažįsta prievartos politiką.

Taip pat praeitų metų gale Nikaragvoj įsisteigė Tautinė Ūkininkų Sąjunga, krikščioniškos ideologijos organizacija. Ji stengsis ginti ūkininkų ir žemės ūkio darbininkų interesus, kurie vis daugiau sandinistų pažeidiami. Vienas pagrindinių

steigėjų ir buvo Krikščionių Socialų Partijos pirmininkas Adan Pletes. Sąjungos gen. sekretorium yra Miguel Angel Manzanaras.

Urugvajus

Praeitą pavasarį Urugvajaus krikščionių demokratų partija buvo susirinkusi į slaptą suvažiavimą. (Urugvajus jau virš 10 m. kenčia karinę diktatūrą su visais įprastais politinių laisvių ir žmogaus teisių suvaržymais). Pagrindinis suvažiavimo nutarimas buvo siekti bendro fronto su kitomis demokratinėmis partijomis ir tuo būdu bandyti grąžinti krašte demokratinę santvarką.

Praeitų metų gale vyriausybė uždarė politinius savaitinius žurnalus "Aqui" ir "Opinar". Urugvajaus KDP pasmerkė tokį vyriausybės elgesį ir atsišaukime į gyventojus kaltino vyriausybę už ekonominę, socialinę, kultūrinę ir politinę priespaudą. Savo ruožtu vyriausybės elgesį kritikavo ir KDI gen. sekret. Bernassola.

Darbo sąjungų konfederacija

Emilio Maspero, didžiulės P. Amerikos darbo sąjungų konfederacijos generalinis sekretorius, Romoj įvykusioje spaudos konferencijoje pareiškė, kad "šiandieninis momentas yra be jokios abejonės tragiškiausias P. Amerikos istorijoje".

Maspero pabrėžė, kad P. Amerikoje vyrauja dar nematytas brutalumas ir nebojimas žmogaus teisių darbininkijoje ir jos organizacijose. 40% visų P. Amerikos gyventojų gyvena visiškame neturte, gi 5% darosi vis turtingesni ir jų rankose yra sukaupta visa ekonominė galia.

Konfederacija yra katalikiškų principų organizacija, tampriai susijusi su krikščioniškomis partijomis. Jai priklauso įvairių kraštų 10 profesinių federacijų, 32 darbo sąjungų federacijos, iš viso 11 milijonų narių. Maspero Italijoje buvo Italijos Krikščionių Darbininkų Sąjungos svečias.

KRIKŠČIONYS DEMOKRATAI KOVOJE UŽ ŽMOGAUS TEISES

Pasaulio krikščionys demokratai — asmenys, partijos ir KD Internacionalas — jau virš 30 metų aktyviai veikia Jungtinėse Tautose žmogaus teisių srityje. Partijos čia veikia netiesioginiai, asmenys per savo kraštų delegacijas tiesioginiai, o KDI kaip oficiali patariamoji grupė prie Jungtinių Tautų. Žmogaus teisių

gynimo veikla koncentruojasi Ekonominės ir Socialinės Tarybos Žmogaus Teisių komisijoje ir Visuotinio Susirinkimo (Generalinės Asamblėjos) Socialiniame, Humanitariniame ir Kultūros Reikalų Komitete (taip vadinamame III komitete).

Pernai metų pradžioje Žmogaus Teisių Komisija buvo susirinkusi sesijai Ženevoje, kur per 6 savaites svarstė visą eilę žmogaus teisių pažeidimo atvejų ir kitus susijusius klausimus. Ta proga KDI ir atskiri krikščionys demokratai padarė raštu ir žodžiu visą eilę pareiškimų, liečiančių įkalinimą, kankinimą, pagrindinių žmogaus teisių sulaužymą, žmonių dingimą Čilėj, Lenkijoje, Kūboje, Filipinuose ir kt. KD taip pat pakartotinai reikalavo Žmogaus Teisių Aukštojo Komisaro posto įsteigimo.

Šios krikščionių demokratų pastangos pademonstravo faktą, kad žmogaus teisės ir jų gynimas yra krikščionims demokratams universali idėja, neturinti nei sektantinių, nei politinių priemaišų, bet išplaukianti iš giliausių ideologinių ir asmeninių įsitikinimų.

Krikščionys demokratai taip pat pademonstravo faktą, kad jiems rūpi ne tik politiniai bei ekonominiai klausimai, bet ir grynai žmogiški reikalai bei žmogaus ir visuomenės laisvė.

Būdinga, kad toje sesijoje (39-je) pirmą kartą buvo plačiau svarstyti žmogaus teisių klausimai komunistinėje Rytų Europoje, konkrečiai — Lenkijoje.

Sesijos pabaigoje KDI gen. sekret. Angelo Barnassola išvystė plačią kampaniją Aukštojo Komisaro postui įsteigti. Šią idėją krikščionys demokratai remia jau 25 metus.

Žemiau pateikiame kai kurias ištraukas iš įvairių KD dokumentų, pareiškimų bei kalbų, pateiktų ir pasakytų toje sesijoje. Jos suteikia neblogą krikščionių demokratų nusistatymo žmogaus teisių klausimais vaizdą.

1.

1982 m. nesudarė išimties žmogaus teisių pažeidimo srotyje Čilėje, nuo 1973 m. kenčiančioje sunkią karinę - diktatūrinę priespaudą gen. Pinochet valdžioje (žr. atskirą straipsnį šiame numeryje). Pirmų penkių mėnesių būvyje įvyko 15 politinių žmogžudysčių. Daugelis žmonių pradingimo atveju tebėra neišaiškinti. Slaptoji policija (CNI) tebetęsė politinių kalinių kankinimus.

Dešimties mėnesių būvyje 945 žmonės buvo areštuoti už politinius "nusikaltimus". Nė vienam neleidžiama susirišti su giminėmis ar advokatais. Tik 44 buvo teisiami ir visi paleisti

dėl kaltinamosios medžiagos stokos. Teismai patys laužo įstatymus ir teisenos taisykles bei tradicijas.

Yra užregistruota 37 atvejai, kai valdžios įstaigos ir atstovai įvairiais būdais baugino žmones, siekdami politinių tikslų. Tarp sausio ir spalio mėnesių 158 asmenys ištremti iš krašto be teisės grįžti. Naujoji konstitucija draudžia bet kokią politinę opoziciją.

1982 m. kovo 10 d. dekretas sako, kad kiekvienas naujas leidinys reikalingas vidaus reikalų ministerio leidimo. Visa eilė profsąjungų susirinkimų, spaudos konferencijų, kultūrinių renginių ir, žinoma, politinių mitingų buvo uždrausti. Dešimt darbo unijų vadų nuteisti kalėjimo bausmėmis už įvairius "nusikaltimus".

Įdarbinimas supolitintas. Universitetai yra tiesioginėje karinėje priežiūroje. Profesoriai ir studentai neturi jokio balso universitetų reikaluose.

1981 m. kovo 11 d. konstitucija laužo visas tautines ir tarptautines žmogaus teisių normas ir įteisina eilę nusikaltimų tiesai ir teisingumui.

2.

KD Internacionalas viename iš savo dokumentų pasmerkia politinių kalinių kankinimus ir kitokias žiaurias, nežmoniškas ir degraduojančias priemones, taikomas kaliniams ir suimtiesiems. Kaip pavyzdį pateikia Kūbos Krikščionių Demokratų Sąjūdžio (egzilyje) žmogaus teisių centro pirm. Alcides Martinez pranešimus apie padėtį Kūboje 1981 ir 1982 metais.

1981 m. JT įteikti 185 detalizuoti kalinių terorizavimo atvejai, gi 1982 m. tokių atvejų jau buvo arti 1000. Iš tikrųjų pastarųjų trijų metų būvyje žmogaus teisių pažeidimai ir padaugėjo ir suintensyvėjo. Čia nekalbama apie terorizavimą mokinių, studentų ir jų mokytojų, tik kalinių (daugiausiai politinių kalinių), kurių traktavimas šaukte šaukiasi reformų.

Kai kurie iš šių kalinių jau sėdi arti ir net virš 20 m. Bausmės gale jiems primetami visokie išgalvoti kaltinimai ir jie toliau palieka kalėti. Vienas tokių kalinių yra buvęs Kūbos KD vadas Magno Moreno Melo, kuris kalėjime sėdi jau virš 21 m.

Kūbos kaliniams ir toliau neleidžiama naudotis medicinos pagalbos priemonėmis, jie tardomi nuogi, jie verčiami ištverti bado "streikus", sėdėti vienutėje be šviesos ir ventilacijos, jiems neleidžiama pasimatyti su šeimomis, jie mušami, jų statusas pakeičiamas iš politkalinio į kriminalinį nusikaltėlį. Vienas

tolių buvusių kalinių yra žinomas katalikų poetas Armando Valladares Perez.

3.

Pradingimų klausimą sesijoje referavo KD Internacionalo pariegūnas Janusz Sleszynski. Jis apgailestavo, kad visoje eilėje kraštų žmonių pradingimai ne tik toleruojami, bet dargi vyriausybės įstaigų vykdomi. KD vardu jis siūlė priimti du nutarimus: tarptautinį habeas corpus įstatymą - konvenciją ir "priverstinių dingimų" konvenciją.

4.

Krikščionys demokratai plačia pro memoria pristatė ir Žmogaus Teisių Aukštojo Komisaro posto reikalingumą. Rašte teigiama, kad nusikalstantieji žmogaus teisėms kraštai nekreipia dėmesio į JT gražiąsias ir prasmingąsias rezoliucijas. Tokia situacija ne tik nepadeda kenčiantiems žmonėms ir tautoms, bet JT orumui ir svarbai. Komisaro institucijos buvimas įgalintų atydesnį žmogaus teisių pažeidimo atvejų siekimą, pasaulio opinijos formavimą ir, svarbiausia, nuolatinę konkrečią veiklą. Tokia veikla būtinai reikalinga. Argentinoje žmogaus teisių nusikaltimai ne mažėja, bet gausėja. Urugvajuje karinė diktatūra laužo žmogaus teises kaip ir kiek patinka. Nikaragvoj 1982 m. daugybė žmonių areštuoti be jokios kaltės įrodymo ir dingo be žinios, tarp jų 19 krikščionių demokratų lyderių.

Pietų Afrikos vyriausybė nei nemano pakeisti žiaurią rasinę politiką. Namibija tebėra pavergta. Zimbabvėj žudynės šaukte šaukiasi žmogaus teisių gerbimo. Ugandoj žmonės tebedingsta dėl savo tautinių ar religinių įsitikinimų. Eritrėjoj žmogaus teisės neegzistuoja. Afrikoje šiuo metu yra 5 mil. skurstančių pabėgėlių, neskaitant gausybės keliaujančių darbininkų.

Thailando, Kambodijos ir Laos pabėgėliai yra komunistų vietnamiečių armijos ir milicijos skerdžiami chemikalų ginklais — dujomis, etc. Filipinų Marcos diktatūra yra paneigusi daugelį žmogaus teisių. Indijoje ir Assane tūkstančiai žmonių yra iššudyti dėl tautinių ar religinių skirtumų.

Žmogaus teisės žiauriausiai mindžiojamos Lenkijoje, kur tūkstančiai žmonių yra kalinami už savo politinius įsitikinimus. "Karo lauko stovio" įvedimas ir jo neatšaukimas yra nelegalus aktas. Reikalavimas lojalumo pasižadėjimo iš studentų, žurnalistų, aktorių ir kt. yra grubus žmogaus teisių ir laisvių pažeidimas. Tebeegzistuoja spaudos cenzūra ir užsienio ko-

respondentų veiklos suvaržymai. Krikščionys demokratai reikalauja, kad Lenkija (1) panaikintų karo stovį ir (2) gerbtų ir vykdytų Tarptautinį Žmogaus Teisių konventą, liečiantį pagrindines žmogaus laisves, kurį ji pasirašė 1966 metais.

5.

Krikščionių Demokratų Internacionalas labai stipriai pasisakė prieš žmogaus teisių laužymą Filippnuose. 1981 m. sausio mėn. prez. Marcos panaikino 9 metus trukusį karo stovį. Tačiau šiandien (1982) kraštas sukaustytas žiauresnėje karinėje diktatūroje negu anksčiau.

Krašte vis intensyviau persekiojami darbo sąjungų nariai, aktyvesni katalikai veikėjai, ūkininkai, mažumos ir ypač religinės mažumos. Apie 1,000 žmonių yra areštuoti, daugelis be jokio formalinio kaltinimo. Kaliniai fiziniai ir psichologiniai kankinami ir be tiesmo šaudomi. Žmonės beveik kasdien dingsta be žinios ir t.t.

1981 m. rudenį Tėvo Alingal, S.J., nužudymu prasidėjęs Katalikų Bažnyčios persekiojimas tebesitęsia. 25 kunigai ir vienuolės suimti ir sėdi kalėjime tiesioginiu Marcos įsakymu. Į kardinolo Jaime Sin protestus nebekreipiama dėmesio.

6.

Išsamius pranešimus apie Kūbą ir Filipinus padarė kūbietis KD Internacionalo atstovas Armando Valadares ir Filipinų Demokratinės Darbininkų Sąjungos pirmininkas bei Filipinų Krikščionių Socialinio Sąjūdžio atstovas prie KDI Tomas Concepcion.

Pirmasis virš 20 metų sėdėjo Castro kalėjimuose ir savo pranešime referavo kalinių sąlygas bei nuotaikas ir Castro bei jo pavaldinių nusikalstamą veiklą. Jis taip pat pateikė visos eilės nužudytų kalinių pavardes ir jų nužudymo aplinkybes.

Antrasis uoliai stebėjęs Filipinų demokratijos agoniją, detaliai pateikė Marcos valdžios nuokrypas ir nusikaltimus.

7.

Europos parlamento politinė komisija, kuriai vadovauja KD Internacionalo garbės pirm. Mariano Rumor, kreipėsi į Europos valstybes, prašydama savo veikloje ir santykiuose daugiau pabrėžti žmogaus teisių gynimo reikalą. Rašte taip pat prašoma ginti pagrindines žmogaus teises: teisę gyventi (įskaitant kovą prieš badą ir alkį), teisę į fizinį ir moralinį asmens integralumą (įskaitant akciją prieš vergiją ir kankinimus), teisę į laisvą ir nepriklausomą teisinį procesą.

KRIKŠČIONYS DEMOKRATAI SVARBIAISIAIS KLAUSIMAIS

Praeitų metų gegužės 20-23 d. Romoje posėdžiavo Krikščionių Demokratų Internacionalo politinis biuras. Dalyvavo svarbiausieji pasaulio krikščionių demokratų partijų vadai ir tarptautinių sąjūdžių vadovybės. Išdiskutuota patys svarbieji šiandienos politiniai klausimai ir priimtos deklaratyvinės rezoliucijos, liečiančios atskirų kontinentų specifines problemas. Internacionalo pirmininkas čilietis Andres Zaldivar pasakė programinę kalbą aktualiaisiais klausimais. Biuras taip pat išrinko pasaulio KD vadovybę.

Šalia pirmininko Zaldivar, KDI vicepirmininkais išrinkti Egon Klepsch (Vokietija), Flaminio Piccoli (Italija), Paulius Ssemogerere (Uganda), Raul Manglapus (Filipinai), Napoleonas Duarte (El Salvadoras) ir Konradas Sieniewicz (Lenkija). Iždininku išrinktas Dieter Schmidt (Vokietija). Gen. sekretorium yra Sen. Angelo Bernassola (Italija).

Manome, kad lietuviams krikščionims demokratams, o taip pat ir kitiems skaitytojams būtų pravartu susipažinti su pasaulio KD vadovybės nusistatymais. Todėl žemiau pateikiame Zaldivaro kalbos ir rezoliucijų santrumpą.

Svarbiausios problemos

Pagal Zaldivarą svarbiausioji šiandienos pasaulio problema yra **taika.** Visa eilė kraštų šiandien tarp savęs kariauja. Likusiam pasaulyj taikai grąso didžiausi ekonominiai ir socialiniai turtingų ir beturčių kraštų skirtumai, supergalybių nesugyvenimas, trečiojo pasaulio kraštų ekonominė būklė ir nesugebėjimas bei nenoras gyventi taikoje.

Didelėje pasaulio dalyje siaučia **badas** ir vyrauja **neturtas** bei **socialinė neteisybė.** Padėtis blogėja, bet ne gerėja. Dialogas tarp turtingų, pramoninių kraštų ir neturtingų situacijai mažai padeda. Rezultatai gali būti tragiški.

Žmogaus teisės ir demokratija daugelyje kraštų kenčia priespaudą. Nors pastarųjų kelių metų būvyje dėmesys žmogaus ir tautų teisėms yra padidėjęs ir demokratijai teikiama žodinė pagarba, realusis gyvenimas rodo, kad ir žmogaus teisių ir demokratijos pažeidimai didėja ir dažnėja. Totalitarizmo kilimas, civilinių teisių paneigimas, įvairių ideologijų ir politinių sistemų individualinės ir kolektyvinės teisės paneigimas trukdo

ir žmogiškosios asmenybės ir tautų laisvo apsisprendimo teisės vystymąsi. Tik laisvėje ir demokratinėje santvarkoje gali žydėti laisvės ir teisės. Todėl laisvė ir teisė turi būti užtikrintos visai žmonijai.

Pasaulis yra nuolatinėje **įtampoje,** kuri ryškiausia **ginklų lenktynėse.** Įtampa ryški demokratiniame pasaulyje ir tarp Rytų bei Vakarų. Detantės nebėra, ir šaltasis karas tebevyksta. Ginklavimosi kaina astronomiška. Ji trukdo taikų neišsivysčiusių tautų progresą. Krikščionys demokratai yra nusistatę prieš karą, ginklų lenktynes ir branduolinių ginklų gamybą. Tačiau krikščionys demokratai nepritaria ir vienapusiškam nusiginklavimui, nes turint galvoje Sovietų Sąjungos totalitarinę ir ekspansijonistinę ideologiją, tai būtų kraštutiniai nerealu ir pavojinga. KD kelias — derybos be rizikos bet kurio krašto saugumui.

Tiek Vakarų pasaulis, tiek komunistiniai kraštai šiuo metu pergyvena rimtą **ekonominę krizę,** būdingą augimo sustojimu, finansiniu ir monetariniu smukimu, infliacija ir ypatingai plačiai išplitusiu **nedarbu.** Ši krizė labai palietė Pietų ir neišsivysčiusius kraštus. Problemos išsprendis glūdi pramoninėj šiaurėj ir jos kraštų energinga parama mažiau išsivysčiusiems kraštams. Ypatingos kūrybinės iniciatyvos reikalinga nedarbo problema, ypač mažiau išsivysčiusiuose kraštuose ir tarp jaunimo.

Ekologinės problemos yra tiesioginė mokslinės ir technologinės pažangos, konsiumerizmo poreikių, pramoninės paklausos ir ginklavimosi (ypač branduoliniais ginklais) išdava. Pasėkos jau yra ir gali būti labai rimtos: sveikatingumo srityje, gamtos turtų tausojime, gyvenimo lygio ir kokybės srityje.

Zaldivaras mato problemas ir **regijoninės integracijos** srityje.

Krikščionių demokratų atsakomybė

Pagal Zaldivarą krikščioniškoji demokratija yra demokratinio proceso politinė išraiška, kuri yra apspręsta krikščioniškojo humanizmo ir tuomet tik tampanti efektyvia pasaulį keičiančia jėga. Krikščioniškoji demokratija turi du pagrindinius principus: **dvasingą ir į bendruomenę atkreiptą personalizmą ir universalinį demokratinį solidarumą.**

Personalizmas įpareigoja visus krikščionis demokratus gerbti ir tausoti visas žmogiškas teises ir laisves bei kovoti prieš jų pažeidimą.

Solidarumas visus įpareigoja remti progresą mažiau išsivysčiusiuose kraštuose bei dialogą ir bendradarbiavimą tarp įvai-

raus ekonominio pajėgumo kraštų, gerbiant visų autonomiją bei kultūrą.

Krikščionys demokratai pakartoja savo tvirtą nusistatymą prieš **diktatūras** ir **totalitarizmą** ir už tikras **demokratines** sistemas bei institucijas.

Krikščionys demokratai mato, kad šiandienos pasaulyje **dvasinėms** ir **moralinėms** vertybėms gręsia pavojus, kuris grąžo **žmogaus vystymuisi.** Todėl jie remia bendras **dvasinių** ir **religinių** vadų pastangas, kurios siekia tų vertybių išlaikymo ir puoselėjimo.

Rezoliucijos

Afrikos klausimu. Krikščionys demokratai giliai pergyvena milijonų Afrikos žmonių problemas ir kančią: neišsivystymą, politinį nestabilumą, karinius konfliktus ir gausias smurto apraiškas. KD Internacionalas yra giliai įsitikinęs, kad tai pasėkos politinės opresijos, socialinės neteisybės, blogo turtų paskirstymo ir demokratijos stokos.

Krikščionys demokratai smerkia bet kokį žmogaus teisių ir politinių laisvių suvaržymą ir remia demokratinių sistemų stiprinimą, žmogaus teisių gynimą, Afrikos žemės turtų tausojimą ir ginklų importo sustabdymą.

Azijos klausimu. KDI konstatuoja, kad demokratija yra prispausta visuose Rytų Azijos kraštuose. Nors krikščionys yra mažumoje, tačiau Pietų Korėjoje, Taivane ir Indonezijoj jie žygiuoja demokratinių gretų priekyje kovoje už demokratiją ir žmogaus teises.

Krikščioniškuose Filipinuose didžiausi kovotojai prieš priespaudą yra krikščionys demokratai, apsijungę Krikščioniškame Socialiniame Sąjūdyje.

Europos klausimu. Krikščionys demokratai remia europinės integracijos proceso išvystymo reikalą ir Europinės Liaudies Partijos pastangas perkeisti europinę bendruomenę į tikrą politinę sąjungą. Europos apsijungimas yra taikos ir saugumo pavyzdys, turįs įtakos Rytų Europos vystymęsi. Krikščionys demokratai pritaria nusiginklavimo deryboms. Taip pat remia Lenkijos ir kitų Sovietų pavergtų kraštų kovą už politines ir socialines reformas.

Pietų Amerikos klausimu. Pagrindinis P. Amerikos uždavinys yra demokratizacija, ypač Čilėje ir Centro Amerikoje, o taip pat El Salvadore, Gvatemaloje ir Nikaragvoj. KDI kreipiasi į JAV ir Europos kraštus, kad jie skubiai teiktų ekonominę ir finansinę paramą jos reikalingiems P. Amerikos kraštams.

TRUMPAI IŠ VISUR

— KD Internacionalo Afrikos sekcijos koordinatorius Ernest Mihami praleido šešis mėnesius keliaudamas po Gambiją, Sierra Leone, Liberiją ir Guines Bissau, kur jis turėjo pasitarimus įvairiais tuos kraštus liečiančiais klausimais su vyriausybių nariais, darbo unijų lyderiais ir kitų institucijų bei organizacijų vadovais.

— 1983 m. gegužės 23 - 28 d. Romoje įvyko Konrado Adenauerio Fundacijos seminaras "Laborem Exercens" enciklikos svarstymui. P. Amerikos ir Europos specialistai svarstė, kaip geriau šios enciklikos mintis pritaikyti atskirų kraštų socialiniame ir ekonominiame gyvenime bei politikoje.

— Doula, Kamerūne, įvyko dvi savaites trukęs seminaras anksčiau prancūzų valdomų kolonijų, dabar nepriklausomų valstybių klausimams nagrinėti. Seminarą ruošė KD Internacionalas ir jam vadovavo Afrikos sekcijos koordinatorius Ernest Mihami, kuris yra ir Afrikos Vystymosi Komiteto gen. sekretorius. Paskaitas skaitė Pan-Afrikos vystymosi instituto instruktoriai. Dalyvavo 22 delegatai iš Benino, Burundi, Kamerūno, Dramblio Kaulo, Aukštutinės Voltos, Mauricijos, Malio, Rwandos, Centrinės Afrikos Respublikos, Senegalo, Togo ir Zario. Dalyvavo ir Europos parlamento atstovas Pierre Deschamps, Europijinės Liaudies Partijos narys.

— Praeitą pavasarį Pontifikaliniame Gregorianumo universitete įvyko kolokvijumas, tema "taikos dvasingumas". Kolokvijumą surengė KD Internacionalo gen. sekret. Angelo Bernassola, padedamas katalikų politikų, diplomatų, žurnalistų. Paskaitas skaitė Gregorijanumo profesoriai: kun. Francisco Belda "Taika žemėje", kun. Juozas Macha "Taika ir taikingas sugyvenimas" ir kun. Rodolfo Bozzi "Etika ir strateginė konfrontacija". Posėdžiaujantieji bandė giliau pažvelgti į krikščionišką taikos sanprotį branduolinių ginklų turėjimo moralines implikacijas.

Krikščionys demokratai remia Ekvadoro prez. Osvaldo Hurtado ir Venecuelos prez. Luis Herrera Campins pastangas sureguliuoti tarptautines skolas ir sustiprinti ekonominę tų kraštų padėtį.

FAKTAI, NUOMONĖS, PASTABOS

Keičiasi žemės veidas

1983 m. birželio 3 d. pasaulyje gyveno 4.72 bilijonai žmonių. Metų laikotarpyje pasaulyje priaugo 82.1 milijonas žmonių, arba 1.77%. Penki kraštai — Kinija, Indija, Sov. Sąjunga, Jungtinės Valstybės ir Indonezija sudaro 52% viso pasaulio gyventojų. Daugiausia per metus paaugo Indija — 15.5 mil., Kinija — 15 mil., Indonezija — 3.3 mil., Brazilija — 3 mil. ir Bengladešas — 2.9 mil. Jungtinės Valstybės paaugo 2.4 mil. gyventojų ir 1983 m. birželio gale turėjo 234.2 mil. gyventojų.

Amerikiečių kilmė

1983 m. birželio 1 d. JAV cenzo biuras paskelbė eilę informacijų, liečiančių amerikiečių kilmę. Raportas naudojasi 1980 m. cenzu.

Pagal pranešimą, 83% Amerikos gyventojų tapatina save su bent viena tautybe. 52% gyventojų save kildina iš vienos tautybės, o 31% iš dviejų ar daugiau tautybių.

50 mil. amerikiečių pasisakė kilę iš anglų ar anglų ir kitų tautybių. Tai daugiau žmonių negu dabartinė Britanija turi gyventojų. 49 mil. amerikiečių pasisakė esą vokiečių kilmės (daugiau, negu Vakarų ar Rytų Vokietijos). 40 mil. sakosi kilme esą airiai (12 kartų daugiau negu Airijos respublikoje).

Juodžių 1980 m. Amerikoje buvo 21 mil., prancūzų — 13 mil. italų — 12 mil., škotų — 10 mil., lenkų — 8 mil., meksikiečių — 8 mil., Amerikos indėnų — 7 mil., olandų — 6 mil., Tarp 4 ir vieno milijono priskaityta švedų, norvegų, rusų, ispanų kilmės, čekų, vengrų, danų, portorikiečių ir portugalų.

Taip kaip tautybė, įvairavo ir jų geografinis pasiskirstymas. Airiai, prancūzai, škotai, olandai ir velšai pasiskirstę po visą Ameriką. Iš kitos pusės pusė visų italų ir norvegų susikoncentravę šiaurės rytų ir šiaurės centro Amerikoje. Šiaurės rytų regijone gyvena ir 50% visų portugalų bei 48% rusų.

Turtingiausia tautybėmis valstija yra Californija. Čia gyvena daugiau anglų, vokiečių, airių, prancūzų, škotų, olandų, švedų, danų ir portugalų kilmės žmonių, negu bet kuriam kitam regijone. Italų, lenkų ir rusų daugiausiai yra New Yorke. Norvegai susispietę Minnesotoj, čekai Illinois, velšai Pennsylvanijoj.

Pusė visų ukrainiečių ir slovakų gyvena šiaurės rytų Amerikoj. Daugiau negu pusė kroatų, serbų ir suomių susispietę šiaurės centro regijone. Daugiau negu 60% Bahamų salų kilmės

amerikiečių gyvena Floridoj, o 74% El Salvadoro kilmės amerikiečių — Californijoj.

742,776 lietuvių kilmės amerikiečiai sudaro .39% Amerikos gyventojų. Iš jų 339,438 pasisakė vien lietuvių kilmės esą ir 403,338 — lietuvių ir kitos tautybės ar tautybių kilmės.

Kovoje prieš genociją

Beveik kas rytą, kai JAV Senatas yra sesijoje, tuojau po atidarymo, sen. William Proxmire, D-Wisc., trumpa kalbele prašo savo kolegų, kad jie ratifikuotų genocido sutartį. Jis tai daro jau 16 metų, nepraleisdamas veik nė vienos dienos.

Tarptautinė Konvencija Genocidui Sulaikyti ir Nubausti buvo JT priimta 1948 metais amerikiečiams ją labai stipriai remiant. Prez. Trumanas ją pasirašė 1949 m. ir pateikė Senatui ratifikuoti. Čia sutartis yra užkliuvusi iki šiandien.

Konvencija taria, kad "genocidas, nežiūrint, ar vykdomas taikos ar karo metu, yra tarptautinės teisės prasme nusikaltimas, kurio pasirašančios valstybės pasižada išvengti ir už kurį bausti".

Ilgametis ir didžiausias konvencijos priešininkas yra sen. Strom Thurmond, R-S.C., kuris ją vadina "drastiška ir pavojinga invazija į JAV suverenitetą".

Sutarčiai truko 26 m., kol ji buvo pradėta svarstyti senato pilnaties. Nors daugumas senatorių buvo už ratifikavimą (55 prieš 38), tačiau ji negavo 2/3 daugumos ir filibusteris ją palaidojo.

Proxmire savo akciją pradėjo 1967 m. Tuo metu ratifikavimo šansai buvo pagerėję. Sen. Percy sakosi ją remiąs, o jo balsas svarus. Tačiau ar ji kada nor greitai susilauks 2/3 daugumos paramos, sunku pasakyti. Vienas dalykas — tikras. Rytoj ryte posėdžiams prasidėjus, sen. Proxmire vėl prašys balso trumpam žodžiui . . .

Tarptautinė Amnestija

Pernai rudenį paskelbtame savo metiniame pranešime Tarptautinės Amnestijos organizacija kritikavo ielę kraštų, nusikaltusių žmogaus teisėms.

351 psl. raportas pakaltino ir Sov. Sąjungą bei JAV "viešosios opinijos manipuliavimu". Tarptautinė Amnestija, kurios centras yra Londone, yra tarptautinė organizacija, kovojanti prieš žmogaus teisių pažeidimus. 1977 m. ji laimėjo Nobelio taikos premiją.

Amnestijos piešiamas 1982 m. žmogaus teisių paveikslas

yra liūdnas ir skaudus. Pranešime sakoma, kad 1982 m. pasaulyje mirties bausmė įvykdyta 1,609 asmenims — politiniams ir kriminaliniams nusikaltėliams.

Sovietų Sąjungos nusikaltimams paskirti 5 puslapiai ir ji kaltinama 450 sąžinės kalinių įtalinimu, eilės politinių kalinių kankinimu psichiatrinėse ligoninėse, pasibaisėtinomis politinių kalinių sąlygomis kalėjimuose ir mirties bausmės vykdymu.

1982 m. būvyje Irane mirties bausmė įvykdyta 624 asmenims ir tai tik minimalus skaičius. Iranas kaltinamas taip pat už tūkstančių žmonių įkalinimą bei kankinimus. Irane ypatingai gausu plakimo ir kojų ir rankų nukirtimo. Tarp nužudytų kalinių būta daug žydų ir bahais tikybos žmonių.

Izraelis kritikuojamas už tūkstančių žmonių beteisį įkalinimą Pietų Libane. Saudi Arabija — už pakartotinę rankų amputaciją už vagystes.

Argentina, Čilė, Kolumbija, Gvatemala, Haiti, Honduras ir Meksika kaltinamos tūkstančių žmonių "pradingimais". El Salvadore, paga, pranešimą, tebevykdomas, valdžios draudžiamas, sistematiškas teroras su kankinimais, grobimais ir masinėmis žudynėmis.

Pietų Afrikoje ir 40 kitų Afrikos valstybių žmonės yra kalinami už savo politinius įsitikinimus.

Prancūziško socializmo vargai

Viena iš pirmųjų kryžiaus karų kronikų pavadinta "Gesta Dei per Francos" — prancūzų atlikti Dievo darbai. Tokis pasigyrimas nenuostabus tautai, kurios simbolis yra gaidys. Tačiau šiandien Prancūzijoje gieda tik tie, kurie ir anksčiau kartojo, kad socializmas Prancūzijai netinka.

1981 m. pergalės apsvaigintas prez. Mitterand užsibrėžė reformas, kokių nedrįso nė viena pasaulio demokratija. Nacionalizacija turėjo sukurti Prancūzijoje didžiausią valstybinį sektorių pasaulyje, išskyrus komunistinius kraštus. Minimalus uždarbis bus padidintas 10%, šeimų pagalba 25%, pensijos 20%, nuomų pagalba 25%, darbo savaitė sumažinta iki 39 val. ir netrukus 35 val.

Eksperimentas netruko subliukšti. Nepraėjus nei dviems metams, frankas buvo nuvertintas tris kartus, valiuta vos laikosi, pelnas staiga pasidarė vėl geras, klasių kova dingo iš žodyno, mokesčiai paties Mitterand žodžiais yra "nepakeliami".

Negeriau sekasi ir kitoms Pietų Europos socialistinėms vyriausybėms, nors visos atėjo valdžion demokratinių rinkimų ke-

KNYGA, KURIOS REIKĖJO

Marijaus Blyno veikalas gausus informacija. Vien tik žvilgsnis į turinį atskleidžia plačią temų skalę.

Knygoje daugiausiai vietos skiriama, ir tai nenuostabu, sostinei Vilniui ir jo architektūriniams istoriniams paminklams. Čia autorius plačiai kalba apie Vilniaus senovinius pastatus — katedrą, varpinės bokštą, rotušę, žemutinę ir aukštutinę pilis. Nemažiau išsamiai nagrinėjami senoviniai Vilniaus požemiai: žemutinės pilies, senamiesčio, Domininkonų bažnyčios, šv. Jono bažnyčios ir t.t.

Neužmirštamos ir bažnyčios kaip šv. Onos, Bernardinų, šv. Mykolo, Bonifratų bei miesto gynybinės sienos su jų bokštais ir vartais.

Neišvengia autorius ir Vilniaus įkūrimo bei mindauginės sostinės klausimo, pateikdamas savito mąstymo davinius ir išvadas. Ir kitais Vilniaus paminklų klausimais autorius turi savo kartais skirtingesnę nuo įprastinės nuomonę. Pvz. šv. Onos bažnyčios statybos metų teorija, Aušros Vartų "barbakano" teorija, etc.

Autorius nevengia drąsesnių teigimų ir skirtingų nuomonių ir kitais klausimais, kartais nesutikdamas net ir su tokiais mūsų galva autoritetais, kaip istoriku Adolfu Šapoka, ar kvestijonuodamas Lietuvių Enciklopediją. (Su Šapoka, autorius galynėjasi

---

liu. Ispanija, Portugalija ir Graikija balsavo už socialistus, išnirę iš po diktatūros batų. Italams nusibodo krikščionys demokratai po 38 m. valdymo. Ir Prancūzija susilaukė socialistinės vyriausybės tik po 23 m. konservatorių valdymo.

Prancūzijoje socializmas neturi ypatingo pasisekimo. 1924 m. socialistinė vyriausybė išsilaikė vos vienerius metus. 1936 m. vyriausybė irgi metus. 1950 metų vyriausybė vos 10 mėnesių. Mitterand socialistinė vyriausybė išsilaikys greičiausiai 7 metus, tik dėka De Gaulle konstitucijos, kurią kartą Mitterand pavadino "pastoviu sukilimu".

Prancūzija šiandien išgyvena geroką diržo susiveržimą. Ir ji nieko negali kaltinti tik save pačią už flirtą su socializmu.

dėl caro laikais sunaikintų paminklų ir už tai tenkančios atsakomybės, o LE jis randa eilę klaidų ryšium su kai kurių pilių amžiaus ir miestų sienų interpretacija).

Vienok, Marijus Blynas savo mintis remia kruopščiai surinktais duomenimis iš pirmųjų šaltinių. Iš kitos pusės autorius aiškiai stengiasi būti objektyvus ir pateikia pilnas šaltinių iškarpas jų nefrizuodamas savo išankstinei tezei įrodyti.

Autorius gyvai ir žinoviškai nagrinėja eilės lietuviškų pilių istorinį grožį ir problematiką. Iš senesniųjų čia jis aprašo jau minėtas Vilniaus pilis, Trakų salos ir pusiasalio pilis, Medininkų, Krėvos, Lydos, Gardino, Kauno pilis. Iš naujesniųjų skaitytojas ras aprašytas Liškiavos, Raudondvario, Raudonės, Vytėnų, Biržų, Siesikų pilis.

Neužmiršta autorius ir Kauno, aprašydamas Perkūno namus, Rotušę, Vytauto bažnyčią, arkikatedrą baziliką, etc.

Kas daro šią knygą dar vertingesne, bent mano manymu, yra p. Blyno nevengimas paliesti politinį kai kurių problemų aspektą, kurio niekas neturėtų išvengti, bet dažnai išvengia, net ir tarnaudami tiesai.

Nors šiandien jau yra tapusi "mada" bendradarbiauti su okupantu, parsiduodant jam už knygos leidimą, parodos suruošimą, etc., (sriubos dubenį), Marijus Blynas gi yra labai jautrus Lietuvos kančiai ir jos niekinimui ir skriaudimui. Jis labai įžvalgiai ir nenuolaidžiai stovi lietuvių tautos ir Lietuvos interesų sargyboje.

Kalbėdamas apie Vilnių, jis pakartotinai teigia, kad Vilnius buvo ir yra Lietuvos, bet ne Lenkijos ar Gudijos sostinė (49 psl.). Ryšium su jo aprašytomis pilimis autorius teisingai taria, kad jos visos statytos Lietuvos teritorijoje, nes ir architektūriškai, ir karine ir kitokia prasme yra statytos tos pačios kultūros ir tautos žmonių.

Jokiu būdu (ir vėl teisingai) autorius nesutinka su sovietiniu istoriku V. Pašuta, kuris Gardiną priskiria Rusijai. Gardinas esąs jotvingų, mūsų istorinių giminaičių, bet ne rusų miestas!

Ypatingai griežtas autorius yra tiek caro, tiek komunistiniams okupantams, kurie yra tikrieji mūsų istorinių paminklų naikintojai. Nedovanoja pastariesiems už Tris Kryžius, žuvusiųjų karių paminklą Kauno kapuose, Vytauto Didžiojo paminklą Karo mokyklos sodelyje, Laisvės paminklą, Karo Muziejaus sodelyje, Nežinomojo Kareivio kapą ir kt.

Rūstokas p. Blynas ir nepriklausomos Lietuvos valdžių at-

žvilgiu, nes ir jos maža paminklų saugojimo ir atstatymo srityje padariusios, nors galėjo padaryti daugiau.

Pavergtieji broliai šiandien yra jautrūs saugojimo ir restauracijos bei studijų problemoms, bet jų sąlygos yra be galo žiaurios. Tačiau šis tas yra padaryta ir tebedaroma.

"Lietuvos senovės paminklais" nuoširdžiai džiaugiamės. Žinoviško, nuoširdžiu žodžiu ir labai gausiomis nuotraukomis, planais ir schemomis knyga paliečia jautrias sielos stygas. Negalima nesutikti su autoriaus pradiniu ir baigtiniu teiginiu — tauta, kuri nevertina, negerbia savo praeities, savo senovės, yra pasmerkta žlugimui.

Tą pačią mintį tik kitais žodžiais yra pasakęs istorikas Simas Sužiedėlis apybraižoje apie savo kolegą Aldofą Šapoką pastarojo "Senajame Vilniuje" (268 psl.). Sužiedėlis ten rašė: "Istorinė tiesa: kas laisva valia atsisako bent dalies senolių palikimo, gali prarasti visa — nebetekti atramos nei žemėje, nei istorijoje. Abi grobiamos stipresnių kaimynų: žemė ginklu, istorija melu".

Marijaus Blyno "Lietuvos senovės paminklų" veikalas ne tik padeda pažinti savo tautos praeitį, bet ją pamilti, kartu uždegdamas širdį ir valią tausoti ir saugoti praeities paminklus ir perduoti juos ateinančioms kartoms kaip vieną didžiausių tautinių vertybių. **A. K.**

Marijus Blynas: LIETUVOS SENOVĖS PAMINKLAI. Išleido Jeronimo Butkaus fondas, 1982 m. 264 psl., 200 iliustracijų, kaina $10. Spaudė M. Morkūno spaustuvė, Čikaga, Ill. Gaunama pas autorių.

ATSIŲSTA PAMINĖTI

Kun. Vyt. Bagdanavičius, MIC ir dr. Juozas Meškauskas, KURAIČIO PALIKIMAS LIETUVIŲ ŠVIESUOMENEI. Atsiminimai ir įvadas į jo mąstymą. Didelio formato 36 psl., Ateities leidyklos leidinys, spaudė Draugo spaustuvė, Čikaga. Kaina nepažymėta.

Kazys Bradūnas, PRIERAŠAI. Eilėraščiai, išleido Ateitis. 1983 m., spaudė Draugas Čikagoje. 79 psl., kaina $6.00.

Bronys Raila, KITOKIOS LIETUVOS ILGESYS. Šimtas prakalbų į Lietuvą, 1980-82, išleido ir spaudė Vilties spaustuvė Clevelande, tiražas 1000 egz., 399 psl., kaina $5.00.

TĖVYNĖS SARGO RĖMĖJAI

Iki 1984 m. kovo mėn. 15 d. prisiuntė aukų:

H. Idzelis 35 dol., J. B. Laučka ir M. Rudienė po 10 dol.

Prenumeratos mokesčių: už 1983 m.: kun. J. Kluonius 22 dol., P. Gruodis, J. Inčiūra ir dr. J. Stiklorius po 20 dol., kun. J. Pakalniškis ir B. Sakalas po 15 dol. ir A. Keniausis 13 dol., už 1984 m. P. Pagojus 50 dol.

Už nr. 1 (54): B. Brizgys ir kun. dr. P. Ragažinskas po 10 dol., A. Dumčius ir P. Polteraitis po 5 dol.;

Už nr. 2 (55): kun. A. Gleveckas ir kun. V. Pavalkis po 25 dol., A. Garka ir dr. A. Rugienė po 14 dol.; po 10 dol.: S. Garliauskas, dr. K. Katilius, J. Puleikis, J. Šiaučiūnas, dr. L. J. Simutis, kun. dr. V. Skilandžiūnas ir dr. E. Tallat-Kelpša; po 8 dol.: dr. Č. Masaitis ir A. Saulis; po 6 dol.: J. Danis, D. Vaičius ir Em. Vainauskienė; po 5 dol.: dr. J. Danilevičienė, A. Dzirvonas, A. Januška, D. Jurkus, kun. F. Kireilis, Marian Fathers, dr. A. Matukas, J. Pabedinskas, J. Pažemėnas,, Ig. Skirgaudas, kun. Ig. Urbonas, B. Užemis ir B. Žukauskas.

Už nr. 3 (56): P. Razgaitis 40 dol., V. Sonda 30 dol., po 25 dol.: prel. J. Balkūnas, kun. A. Gleveckas, M. Peteraitienė, P. Povilaitis, St. Raštikis ir dr. J. K. Valiūnas; dr. A. Rugienė 24 dol., kun. A. Grigaitis 15 dol., P. Mikšys 14 dol. ir S. Rauckinas 11 dol.; po 10 dol.: dr. S. Bačkis, kun. P. Baltrumas, J. Bobelis, kun. L. Dieninis, A. Dovydaitis, V. Kačinskas, dr. B. Kasakaitienė dr. K. Katilius, M. Kiškis, dr. L. Kriaučeliūnas, prel. J. Kučingis, Br. Kuodienė, dr. A. Laucis, dr. B. Mikonis, kun. A. Petraitis, dr. K. Šidlauskas, dr. L. J. Šimutis, kun. dr. V. Skilandžiūnas, Vl. Šoliūnas, J. Stravinskas, C. Surdokas, A. Tauginas, kun. dr. I. Urbonas ir J. Vidmantas; J. Giedraitis ir P. Kliorys po 9 dol.; po 8 dol.: dr. V. Bublys, kun. R. Krasauskas, dr. J. Kriaučiūnas, A. Vaičiulaitis, E. Vainauskienė, A. Valavičius ir A. Zundienė; po 7 dol.: kun. J. Tautkus ir kun. J. Velutis; po 6 dol.: K. Bačauskas, M. Brakas, E. Gaškienė, A. Juška, A. Kuolas, dr. Č. Masaitis, A. Orentas, dr. K. Rimkus, kun. A. Stašys ir J. Žaliaduonis; po 5 dol.: P. Abromaitis, A. Aleškaitis, J. Balbakas, L. Barauskas, S. Beigienė, dr. A. Budreckas, E. Butkienė, E. Cibas, dr. J. Danilevičienė, J. Daugėla, S. Dzikas, S. Griežė, A. Gudaitis, A. Januška, dr. A. Juozevičienė, D. Jurkus, dr. B. Kaslas, Vitas Kazlauskas, B. Lukas, S. Lukas, kun. J. Maknys, P. Minkūnas, K. Milkovaitis, J. Motiejūnas, M. Nagys, dr. E. Noakas, P. Norvilas, E. Paliulionienė, B. Paliulis, kun. P. Patlaba, J. Pažemėnas, P. Polteraitis, K. Povilaitis, V. Prižgintas, J. Puleikis, J. Šiaučiūnas, dr. R. Sidrys, I. Skirgaudas, dr. S. Skripkus, K. Sragauskas, J. Strazdas, dr. E. Tallat-Kelpša, V. Tamoshaitis, A. Tamulionis, P. Tamulionis, D. Tričienė, B. Užemis, I. Vakselienė, kun. A. Valiuška, P. Vilutis ir B. Žukauskas; kiti po mažiau.

Visiems nuoširdžiausias a č i ū !

TĖVYNĖS SARGO LEIDĖJAI

TURINYS

Redaktoriams keičiantis 1
V. Albušis — Krikščionis ir politika 2
Algirdas J. Kasulaitis — Lietuvos laisvinimo problemos 6
Vincas Kovas — Sukaktuvinis VLIKo seimas 13
A. Erdvilas — Helsinkio procesas — laimėjimas ar pralaimėjimas? 16
Vyt. Vaičiulis — 1984 metai: faktas ar fikcija? 19
A. K. — Sovietų slaptosios tarnybos veikla 26
A. J. K. — Čilė diktatūros naguose 41

SUKAKTYS
A. J. K. — Vyskupiškosios pasiuntinybės apmąstymai 44
A. J. Kasulaitis — Energingasis dzūkas A. Tamulionis 48
A. J. K. — Sunkiuoju lėšų telkimo keliu — H. Idzelis 53
P. Maldeikis — Kun. Vytautui J. Bagdanavičiui 75 metai 56

ŽIBURIAMS UŽGĘSUS 59

IŠ KRIKŠČIONIŲ DEMOKRATŲ VEIKLOS
Krikščionys demokratai pasaulyje 62
Krikščionių demokratų internacionalo naujienos 68
Iš Europos krikščionių demokratų veiklos 71
Europos liaudies partijos žinios 75
Krikščionys demokratai P. Amerikoje 76
Krikščionys demokratai kovoje už žmogaus teises 80
Krikščionys demokratai svarbiaisiais klausimais 85
Trumpai iš visur 88

Faktai, nuomonės, pastabos 89

KNYGOS
A. K. — Knyga, kurios reikėjo 92
Atsiųsta paminėti 94

"Tėvynės Sargo" rėmėjai 95

From: .....

.....

.....

TĖVYNĖS SARGAS
c/o Mr. A. Vilkišis
4050 S. Campbell Ave.
Chicago, IL 60632

TĖVYNĖS SARGAS
c/o Mr Adomas Viliušis
4050 S. Campbell Ave
Chicago, IL 60632
USA

TĖVYNĖS SARGAS

1984 m - 500 metų mirties Švento Kazimiero sukaktis,
gegužės mėn. 2 d.

Mieli Tėvynės Sargo
Skaitytojos ir Skaitytojai,

Tėvynės Sargo žurnalas su naujuoju redaktoriu Algirdu J. Kasulaičiu pradėjo 1984 metus. Visi linkime pasisekimo. Pirmasis Tėvynės Sargo numeris buvo išleistas 1896.I. Tilžėje, jos redaktorius kun. Juozas Tumas.

Tikimės, kad Tėvynės Sargo administracija artimai bendradarbiaus su skaitytojais kaip ir buvęs administratorius Antanas Balčytis ir žurnalas toliau stovės ant tvirto finansinio pagrindo.

Pranešame, kad Leono XIII Fondas 1983 išleido naują knygą

- Mykolas Krupavičius - VISUOMENINIAI KLAUSIMAI
488 psl. Spaudė M. Morkūno spaustuvė. Knygos kaina su persiuntimu $ 15.00

Tėvynės Sargo Administracija

Čekiai ar money orderiai rašomi šiuo vardu

POPE LEO XIII LITERARY FUND, INC

1984 m. gegužės 2 d.

Gerbiamieji,

Siunčiu už Tėvynės Sargo
1984 m. Nr 1 /57/, numerio kaina $ 4.00 $ .....
Už arkstesnius žurnalo
numerius .....
Pridedu auką žurnalui paremti
/Atleidžiama nuo mokesčio/ .....

Viso $ .....

Užsisakau knygą

Mykolas Krupavičius - VISUOMENINIAI KLAUSIMAI
Knygos kaina su persiuntimu $ 15.00 $ .....

Iš Viso $ .....

Vardas ir pavardė .....

Adresas .....

.....

"TĖVYNĖS SARGO" ADMINISTRACIJOJE galite gauti šias knygas:

LITHUANIAN CHRISTIAN DEMOCRACY — **Algirdas J. Kasulaitis.** Išleido Leono XIII Fondas 1976 m. 244 psl. Kaina $4.00

MYKOLAS KRUPAVIČIUS — **Petras Maldeikis.** Išleido Lietuvių Krikščionių Demokratų Sąjunga 1975 m. 493 psl. Kaina $10.00

ARKIVYSKUPAS MEČISLOVAS REINYS. Autorius gyvena okup. Lietuvoje — neskelbiamas. Išleido Lietuvių Krikščionių Demokratų S-ga 1977 m. 245 psl. Kaina: minkštais viršeliais $6.00, kietais — $7.00.

KRIKŠČIONIŠKOJI DEMOKRATIJA — **M. Krupavičius.** Išleido "Tėvynės Sargo" Biblioteka 1948 m. 164 psl. Kaina

KRIKŠČIONIŠKIEJI VALSTYBINIO GYVENIMO DĖSNIAI — **Kard. Aug. Hond.** Vertė **G. Taučius.** Išleido "Tėvynės Sargo" Biblioteka 1948 m. 45 psl. Kaina $1.00.

DIEVUI IR TAUTAI. Leidinys M. Krupavičiaus paminklo pastatymo proga. Išleido Prel. M. Krupavičiaus Paminklui Statyti Komitetas; išleidimo išlaidas apmokėjo Petrutė ir Jurgis Starkai, M.D., 1976 m. 60 psl. Kaina — auka ne mažiau $1.00 pasiuntimo išlaidoms padengti.

PIRMOJO PASAULINIO KARO TREMTYJE — **Bernardas Žukauskas.** Lietuvių Krikščioniškosios Demokratijos Studijų Klubų leidinys. 136 psl. Kaina $1.50.

VLIKO GRUPIŲ KOMISIJOS PRANEŠIMAS. Išleido Clevelando Lietuvių Demokratinių Grupių Prezidiumas 1958 m. 80 psl. Kaina $1.25.

KOMUNIZMO GRĖSMĖ EMIGRACIJOS KRYŽKELĖJE — **Algirdas Kasulaitis.** Paskaita skaityta Čikagos lietuvių visuomenei 1969 m. kovo 1 d. 24 psl. Kaina $0.50.

KRIKŠČIONIŠKOJI DEMOKRATIJA IR LKDS KOVOJE UŽ ŽMOGŲ IR LAISVĘ. Išleido Lietuvių Krikščionių Demokratų Sąjungos Centro Komitetas 1966 m. 31 psl. Kaina $0.50.

MODERNIOSIOS PAŽANGOS PROBLEMOS — **P. Maldeikis.** Atspaustas iš L.K.M. Akademijos Metraščio II tomo 1966, 144 psl. Kaina 1.50 dol.

Užsakymus siųskite šiuo adresu:

TĖVYNĖS SARGAS
c/o Adomas Viliušis
4050 So. Campbell Ave., Chicago, ILL 60632

Alp(LKA) 1745
1984, Nr.1

Kaina $4.00

907439 0